

Drepturile persoanelor deținute și închise în Penitenciarul din Tîrgu-Mureș

Această lucrare a fost elaborată de Liga PRO EUROPA
Proiect finanțat de programul PHARE pentru Democrație al Uniunii Europene

Drepturile persoanelor deținute și închise în Penitenciarul din Tîrgu-Mureș

Această lucrare a fost elaborată de Liga PRO EUROPA.
Proiect finanțat de programul PHARE pentru Democrație al Uniunii Europene

Penitenciarul Tg. Mureș este subordonat Ministerului de Interne, Direcției Generale a Penitenciarelor. Se află amplasat în localitatea Tg. Mureș, în vecinătatea Tribunalului și este profilat pe asigurarea executării pedepselor privative de libertate pentru condamnații nerecidiviști cu pedepse de pînă la 10 ani.

Unitatea deservește următoarele instanțe și parchete:

- a) Judecătoria: Tg. Mureș, Sighișoara, Tîrnăveni;*
- b) Tribunalul Tg. Mureș*
- c) Curtea de Apel Mureș*
- d) Parchetele de pe lîngă:*
 - Judecătoria: Tg. Mureș, Sighișoara, Tîrnăveni*
 - Tribunalul județean Mureș*
 - Curtea de Apel Mureș*
 - Parchetul Militar Tg. Mureș*
- e) Laboratorul Exterior de Medicină Legală*

Documente utilizate în prezenta lucrare:

Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau încarcerare, document aprobat de a 76-a Sesiune plenară a Organizației Națiunilor Unite din 9 decembrie 1988
(AP)

Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților și recomandările referitoare la acesta, aprobat de Consiliului Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite prin rezoluția nr. 663 C (XXIV) din 31 iulie 1957
(ARM)

Carta drepturilor și libertăților fundamentale, făcînd parte din ordinea constituțională a Republicii Ceha prin rezoluția din 16 decembrie 1992

Codul Penal al României, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1969, cu ultima modificare prin Legea 140 din 5 noiembrie 1996
(CP)

Codul de Procedură penală al României, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1969, cu ultima modificare prin Legea 140 din 5 noiembrie 1996
(CPP)

Constituția Federației Ruse din 12 decembrie 1993

Constituția Regatului Spaniei din 27 decembrie 1997

Constituția Republicii Bulgaria din 12 iulie 1991

Constituția Republicii Italiene din 27 decembrie 1947

Constituția Republicii Macedoniene din 6 ianuarie 1992

Constituția Republicii Slovace din 1 septembrie 1992

Constituția Republicii Ungaria din 20 august 1949

Constituția României, intrată în vigoare în urma referendumului național din 8 decembrie 1991
(CR)

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată de țările membre ale Consiliului Europei la 4 noiembrie 1950
(CADO)

D Declarația Universală a Drepturilor Omului, proclamată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948
(DU)

Legea nr. 23 din 18 noiembrie 1969 privind executarea pedepselor, publicată în B. Of. nr. 132 din 18 noiembrie 1969
(LEP)

Legea nr. 3/1970, intrată în vigoare la 3 mai 1970
(L. 3/70)

Regulamentul interior al Penitenciarului Tîrgu-Mureș, aprobat de comandantul unității
(RI)

Regulile europene pentru penitenciare, recomandarea nr. R (87) 3 adoptată de Comitetul Miniștrilor Consiliului Europei (12 februarie 1987)
(REP)

Redactor: István Haller, referent al Biroului pentru Drepturile Omului, Liga PRO EUROPA
Această lucrare a fost elaborată în cadrul microproiectului „Biroul pentru Drepturile Omului”, finanțat de Programul Phare pentru Democrație al Uniunii Europene, desfășurat de Liga PRO EUROPA între 1 martie — 31 decembrie 1997.

Conținut

Introducere	4
Ce este arestarea, detenția și încarcerarea, cum pot fi ele efectuate?	8
Reguli minime pentru tratamentul persoanelor deținute și arestate	26
Personalul penitenciarului și limitele activității sale	50
Unele aspecte privind respectarea drepturilor universale în penitenciare	65
Obligațiile persoanelor deținute și încarcerate	68
Declarațiile deținuților despre situația din Penitenciarul Tîrgu-Mureș	76
Concluzii și propuneri	78

Introducere

Majoritatea cetățenilor nu înțeleg de ce își irosesc organizațiile de drepturile omului energia pentru a apăra delincvenții, criminalii periculoși, oamenii care nu respectă legile și periclitează societatea. Ba mai mult, datorită acțiunilor concertate asupra acestui domeniu, ei percep activitatea organizațiilor de drepturile omului ca fiind aberantă și în defavoarea oamenilor „civilizați”.

Dacă aruncăm o privire în trecut, putem observa o lungă istorie a detenției pe nedrept, a încarcerării oamenilor în condiții în care nici animalele nu merită să fie ținute. Acest trecut nu este prea îndepărtat în Europa, dacă ne gândim la lagărele de concentrare din Germania nazistă ori la gulagurile Uniunii Sovietice, sau devine chiar prezent în unele țări din lumea a treia. Omenirea, pentru prevenirea ororilor care au avut loc, a „inventat” drepturile omului, care sînt universale, valabile oricărei ființe umane. Conform *Preambulului*, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a proclamat la 10 decembrie 1948 **Declarația Universală a Drepturilor Omului** (în continuare DU),

Considerînd că recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume,

Considerînd că ignorarea și disprețuirea drepturilor omului au dus la acte de barbarie care revoltă conștiința omenirii și că făurirea unei lumi în care ființele umane se vor bucura de libertatea cuvîntului și a convingerilor și vor fi eliberate de teamă și mizerie a fost proclamată drept cea mai înaltă aspirație a oamenilor [...].

Detenția și încarcerarea sînt limitări ale mai multor drepturi, iar limitările pot fi aplicate doar în anumite condiții.

Referitor la aceste limitări, DU, prin art. 29 al. 2 prevede:

În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare om nu este supus decît numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și ca să fie satisfăcute justele cerințe ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică.

La capitolul *Restringerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți* (art. 49, al. 1), **Constituția României** (în continuare CR) folosește următoarea formulare:

Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrîns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea siguranței naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale ori ale unui sinistru deosebit de grav.

Asupra scopului privării de libertate există două teorii. Prima consideră că încarcerarea trebuie să fie o pedeapsă, a doua o percepe în primul rînd ca o formă de autoapărare a societății prin îndepărtarea — pentru un interval de timp definit — a persoanelor periculoase. Chiar dacă se acceptă privarea de libertate ca o pedeapsă, aceasta în sine este pedeapsa, la care nu se pot adăuga și altele.

Codul penal al României (în continuare CP), prin articolul 52, definește scopul pedepselor:

Pedeapsa este o măsură de constrîngere și un mijloc de reeducare a condamnatului. Scopul pedepsei este prevenirea săvîrșirii de noi infracțiuni.

Prin executarea pedepsei se urmărește formarea unei atitudini corecte față de muncă, față de ordinea de drept și față de regulile de conviețuire socială. Executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească persoana condamnatului.

Încarcerarea nu poate însemna lipsa totală a drepturilor. În acest sens, articolul 49, al. 2 din CR stabilește:

Restringerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Regulile europene pentru penitenciare (în continuare REP), prin *Partea a IV-a (Tratarea obiectivelor și regimurile)* oferă o amănunțită descriere a obiectivelor arestării:

Regula 64

Prin lipsirea de libertate încarcerarea este o pedeapsă ea însăși. De aceea, condițiile închisorii și regimurile din penitenciare vor avea în vedere ca separațiunea să se facă pentru menținerea disciplinei fără însă să agraveze prin aceasta situația deținuților.

Regula 65

Trebuie făcut orice efort pentru a asigura ca regimul acestor instituții să fie organizat și condus astfel încît:

- a) să asigure condiții de viață compatibile cu demnitatea umană și în conformitate cu normele comunității;*
- b) să minimizeze efectele grele ale închisorii și diferențele dintre viața din închisoare și viața în libertate, care duc la micșorarea respectului față de propria persoană și a simțului responsabilității personale a deținuților;*
- c) să susțină și să întărească legăturile cu rudele și comunitatea exterioară pentru a promova cele mai bune interese ale deținuților și ale familiilor lor;*
- d) să asigure posibilitatea pentru ca deținuții să-și dezvolte aptitudinile și deprinderile care să le îmbunătățească perspectivele unei reintegrări pline de succes după liberare.*

Regula 66

Să se asigure toate resursele de remediere, educaționale, morale, spirituale și altele care sînt la îndemînă și care să fie folosite în concordanță cu tratarea nevoilor prizonierilor în mod individual. De aceea regimurile trebuie să conțină:

- a) suportul spiritual, calea și posibilitățile pentru o muncă importantă, vocația îndrumării și pregătirii, instruirea, educația fizică, dezvoltarea deprinderilor sociale, sfătuirea, recreere în grup sau individual;*

b) aranjamentele care să asigure ca toate aceste activități să fie organizate, atât cât este posibil, în vederea creșterii contactelor și cu posibilități în cadrul comunității, astfel încât să sporească perspectivele reintegrării sociale după liberare;

c) procedee pentru stabilirea și revizuirea tratamentului individual și a programelor de pregătire pentru deținuți după consultări între personalul penitenciarului cu deținuții care vor fi implicați în acestea, atât cât este posibil;

d) sisteme de comunicație și un stil de conducere care va încuraja relațiile potrivite între personal și deținuți, care să îmbogățească perspectivele regimurilor efective, suportabile și programele elaborate pe această temă.

Regula 67

1 — Din moment ce împlinirea acestor obiective necesită dualizarea tratamentului și, în acest scop, un sistem flexibil de atribuire deținuții vor fi plasați în instituții separate sau în unități unde fiecare parte poate primi tratamentul și pregătirea necesară.

2 — Tipul, mărimea, organizarea și capacitatea acestor instituții sau unități vor fi determinate în mod esențial de natura tratamentului ce se asigură.

3 — Este necesar să se asigure ca deținuții să respecte normele de siguranță și posibilitatea controlului, dar astfel de măsuri trebuie să fie compatibile cu asigurarea și înțelegerea nevoilor speciale ale deținuților. Trebuie făcut orice efort pentru a plasa deținuții în instituții care sînt deschise contactelor sau beneficiază de măsuri ample pentru a înlesni contactele cu comunitatea din afară. În cazul altor naționalități, legăturile deținuților cu oamenii de aceeași naționalitate trebuie să fie privite ca fiind importante.

Regula 68

Cît de curînd posibil, după intrarea în penitenciar și după studierea personalității fiecărui deținut cu condamnare definitivă va fi alcătuit un program de tratament adecvat cunoștințelor obținute despre nevoile individuale, capacitățile și dispozițiile deținutului în vederea apropierii sale de rude.

Regula 69

1 — În cadrul regimurilor, deținuților li se va crea posibilitatea de a participa la activitățile instituției în vederea dezvoltării simțului de responsabilitate, de încredere și de a li se stimula interesul în participarea la propriul mod de tratare.

2 — Se vor face eforturi pentru dezvoltarea metodelor de încurajare a cooperării deținuților și a participării lor la acest tratament, în acest fel, deținuții vor fi încurajați să-și asume, în conformitate cu limitele specificate în Regula 34, responsabilități în anumite sectoare ale activității instituției.

Regula 70

1 — Pregătirea deținuților în vederea liberării trebuie să înceapă de îndată ce este posibil după primirea într-o instituție penitenciară. De aceea, tratamentul deținuților trebuie să evidențieze nu exclusiv lipsa lor din cadrul comunității, ci faptul că ei continuă să fie o parte din ea. Agenții comunității și lucrătorii sociali trebuie, de aceea, să-și dea ajutorul pentru a asista personalul din instituțiile penitenciare în sarcina lor de reeducare socială a deținuților, în menținerea și în îmbunătățirea relațiilor cu familiile lor, cu alte persoane și cu agențiile sociale. Trebuie luate măsuri pentru păstrarea drepturilor legate de interesele civile, drepturile securității sociale și alte beneficii sociale ale deținuților în conformitate cu legea și sentința.

2 — Programele incluse în tratament trebuie să conțină acordarea permisiunii de părăsire a închisorii, pentru fiecare deținut pe considerente medicale, educaționale, ocupaționale, familiale și sociale.

3 — Străinii nu vor fi excluși de la programele pentru implementarea celor de mai sus pe considerentul cetățeniei lor. Mai cu seamă, orice efort trebuie făcut pentru a li se permite și lor să participe la activitățile în comun, astfel încît să le atenueze sentimentele de izolare.

La fel, și în Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților și recomandările referitoare la acesta (în continuare ARM) sînt definite principiile conducătoare:

Art. 56

Principiile conducătoare care urmează, au ca scop a defini spiritul în care sistemele penitenciare trebuie să fie administrate și obiectivele la care trebuie să tindă [...].

Art. 57

Încarcerarea și celelalte măsuri care au ca efect izolarea deținutului de lumea exterioară sînt întristătoare prin însăși faptul că ele îl privează pe deținut de dreptul de a dispune de persoana sa, lipsindu-l de libertatea sa. Sub rezerva măsurilor de segregare justificate sau menținerii disciplinei, sistemul penitenciar nu trebuie deci să agraveze suferințele inerente unei astfel de situații.

Art. 58

Scopul și justificarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate sînt de fapt de a proteja societatea împotriva crimei. Un astfel de scop nu va fi atins decît dacă perioada de privare de libertate este în folosul de a obține, în măsura posibilului, ca delicventul, o dată pus în libertate, să nu fie numai dornic dar și capabil de a trăi respectînd legea și îngrijindu-se de nevoile sale.

Art. 59

În acest scop regimul penitenciar trebuie să facă apel la toate mijloacele curative, educative, morale, spirituale și altele și la toate formele de asistență de care poate dispune, căutînd să le aplice în conformitate cu nevoile tratamentului individual al delicvenților.

Art. 60

1. Regimul locurilor de deținere trebuie să caute să reducă diferențele care pot exista între viața din închisoare și viața liberă, în măsura în care aceste diferențe tind să slăbească simțul de responsabilitate al deținutului sau respectul demnității persoanei sale.

2. Înainte de sfârșitul executării unei pedepse sau măsuri este de dorit să se ia măsurile necesare pentru a asigura deținutului revenire progresivă la viața în societate. Acest scop va putea fi atins, după caz, de către un regim pregătitor al eliberării organizat chiar la locul de deținere sau în alt așezământ apropiat sau printr-o punere în libertate de probă sub control, în care nu trebuie să fie încredințat poliției, dar care va cuprinde o asistență socială eficientă.

Art. 61

Tratamentul nu trebuie să pună accentul pe excluderea deținuților din societate, ci dimpotrivă, pe faptul că ei continuă să facă parte din ea. În acest scop, trebuie recurs în măsura posibilului, la cooperarea organismelor comunității pentru a ajuta personalul locului de deținere în sarcina sa, de reclasare a deținuților. Asistenții sociali, în colaborare cu locurile de deținere, să aibă misiunea de a menține sau a ameliora relațiile deținuților cu familia sa și cu autoritățile sociale care îi pot fi folositoare. Trebuie să se facă demersuri în vederea salvagărdării, în măsura compatibilă cu legea și pedeapsa de executat, a drepturilor referitoare la interesele civile, beneficiul drepturilor siguranței sociale și a altor avantaje sociale ale deținuților.

Art. 62

Serviciile medicale ale așezământului să se străduiască să descopere și să trateze toate deficiențele sau maladiile fizice sau mintale care ar putea fi un obstacol la reclasarea unui deținut. În acest scop, orice tratament medical, chirurgical sau psihiatric găsit necesar, trebuie să fie aplicat.

Art. 63

1. Realizarea acestor principii impune individualizarea tratamentului și în acest scop un sistem maleabil de clasificare a deținuților în grupe; este deci de dorit ca aceste grupe să fie amplasate în așezăminte distincte, unde fiecare grupă să poată primi tratamentul adecvat.

2. Aceste așezăminte nu trebuie să prezinte aceeași securitate pentru fiecare grupă. Este de dorit să se prevadă grade de securitate în conformitate cu nevoile diferitelor grupe. Așezămintele deschise, prin însuși faptul că ele nu prevăd măsuri de securitate fizică împotriva evadărilor, în această privință se lasă în grija autodisciplinii deținuților, și dau deținuților alesi cu grijă condițiile cele mai favorabile pentru reclasarea lor.

3. Este de dorit ca în așezămintele închise, individualizarea tratamentului să nu fie împiedică, datorită numărului prea mare de deținuți. În unele țări se evaluează că efectivele unor asemenea locuri de deținere nu trebuie să depășească 500. În așezămintele deschise efectivele trebuie să fie de asemenea cât mai reduse.

4. Dimpotrivă, este prea puțin de dorit a se menține așezăminte care sînt prea mici pentru a se putea organiza în ele un regim convenabil.

Art. 64

Datoria societății nu încetează la punerea în libertate a unui deținut. Ar trebui deci să se dispună de organisme guvernamentale sau particulare capabile să-i aducă deținutului pus în libertate, un ajutor eficient, după ieșirea din penitenciar, care să tindă a micșora prejudiciile personale și care să-i permită a se reclasa în colectivitate.

Art. 65

Tratamentul indivizilor condamnați la o pedeapsă sau măsură privativă de libertate trebuie să aibă scop, atît cît permite durata condamnării, de a crea în ei voința și aptitudinile care să le dea posibilitatea ca după liberarea lor să trăiască respectînd legea și satisfăcînd nevoile lor. Acest tratament trebuie să fie de natură de a amenaja respectul față de ei înșiși, și a le dezvolta simțul lor de răspundere.

Art. 66

1. În acest scop trebuie să se recurgă mai ales la preocupările religioase în țările în care aceasta este posibil, la instruirea, orientarea și la calificarea profesională, la mijloacele asistenței sociale individuale, la sfatul referitor la serviciu, la dezvoltarea fizică și la educația caracterului moral, în conformitate cu nevoile individuale ale fiecărui deținut. Trebuie să se țină seama de trecutul social și criminal al condamnatului, de capacitățile sale și aptitudinile fizice și mintale, de înclinațiile sale personale, de durata condamnării și perspectivele sale de reclasare.

2. Pentru fiecare deținut condamnat la o pedeapsă sau măsură de o anumită durată, directorul așezământului trebuie să întocmească în timpul cel mai scurt posibil de la intrarea acestuia, rapoarte complete asupra diverselor aspecte menționate la paragraful precedent. Aceste rapoarte trebuie întotdeauna să cuprindă pe acela al unui medic, pe cît posibil specializat în psihiatrie, asupra condiției fizice și mintale a deținutului.

3. Rapoartele și alte acte valabile vor fi introduse în dosarul individual. Acest dosar va fi ținut la zi și clasat în asemenea mod, încît să poată fi consultat de către personalul răspunzător, de fiecare dată cînd este nevoie.

Dacă aparent organizațiile care promovează drepturile omului se ocupă „prea” mult de persoanele private de libertate, acest lucru se datorează faptului că ele își concentrează activitatea mai ales (dar nu exclusiv) asupra grupurilor de persoane care au posibilități reduse de autoapărare. Iar ființele umane private de libertate sînt deosebit de expuse exceselor și lezărilor.

* * *

Prezentul studiu, elaborat de Liga PROEUROPA în cadrul proiectului *Biroul pentru drepturile omului*, finanțat de Uniunea Europeană prin Programul PHARE, compară documentele internaționale și interne cu privire la drepturile persoanelor private de libertate, cu scopul:

- de a analiza diferențele existente între ele;*
- de a propune unele modificări ale legislației interne, necesare alinierii României la standardele europene;
- de a oferi un instrument de lucru atât celor care au contacte cu persoanele deținute și încarcerate, cât și celor privați de libertate.

Acțiunile de protest ale deținuților din România, începute în ziua de 17 februarie 1997 la Penitenciarul din Jilava datorită modificării sistemului de liberare condiționată în noul CP (art. 59 prevede *executarea a cel puțin două treimi din durata pedepsei*, vechiul CP fiind mai favorabil, permițând executarea doar a jumătății din durata pedepsei), care s-au extins în câteva zile și la Galați, Slobozia, Arad, Colibași, Timișoara, Craiova, Tîrgu-Mureș, Turnu Severin, Aiud, Deva, Mărgineni, Codlea, Colibași, Focșani, Iași, Bacău, Miercurea Ciuc, Vaslui au atras atenția opiniei publice asupra problemelor grave cu care se confruntă sistemul de penitenciare din România. În principiu, revendicările urmăreau două aspecte: reducerea timpului considerabil petrecut în arest preventiv și îmbunătățirea condițiilor de detenție. Factorii de răspundere, Direcția Generală a Penitenciarelor și Ministerul Justiției au recunoscut în principiu justetea acestor cereri, promițând modificări în Codul Penal.

La Penitenciarul Tîrgu-Mureș, acțiunea de protest a început în dimineața zilei de 20 februarie 1997. Comandantul unității, col. Szöllösi Géza a afirmat că deținuții sînt îndreptățiți să protesteze, condamînd însă metoda prin care acest protest s-a manifestat. Comandantul a considerat că protestele sînt cauzate de situația financiară grea a instituției. În urma unei conferințe de presă, la care au participat și reprezentanții deținuților, la 21 februarie greva din Penitenciarul Tîrgu-Mureș a luat sfîrșit.

* Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale. (CR, art. 20 al. 2)

Ce este arestarea, detenția și încarcerarea, cum pot fi ele efectuate?

Terminologia clară privind arestarea, deținerea și încarcerarea este stabilită de **Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau încarcerare** (în continuare AP), care la capitolul **Folosirea termenilor** specifică:

- a) Termenul „arestare” — prin aceasta se înțelege actul care constă din reținerea unei persoane pe baza unei presupuse infracțiuni sau pe baza hotărârii unei autorități;
- b) Termenul „persoană deținută” — prin aceasta se înțelege orice persoană privată de libertatea individuală fără ca aceasta să fie urmare a unei condamnări pentru vreo infracțiune;
- c) Termenul „persoană închisă” — prin aceasta se înțelege orice persoană lipsită de libertatea individuală ca urmare a unei condamnări pentru infracțiune;
- d) Termenul „detenție” — prin aceasta se înțelege condiția unor persoane deținute așa cum a fost definit mai sus;
- e) Termenul „încarcerare” — prin aceasta se înțelege starea persoanelor încarcerate așa cum sînt ele definite mai sus;
- f) Expresia „o autoritate judiciară sau alta” — prin aceasta se înțelege o autoritate judiciară sau alta abilitată prin lege și al cărei statut și durata mandatului oferă garanțiile cele mai puternic posibile de competență, imparțialitate și independență.

Astfel arestarea este momentul cu care începe o privare de libertate, detenția perioada de privare pînă la enunțarea sentinței definitive, iar încarcerarea o privare de libertate ca urmare a unei condamnări. Față de această terminologie, se observă diferențe ușoare în alte documente: „autoritatea judiciară” este denumită și „tribunal competent”, iar termenul de „detenție” se folosește mai larg, incluzînd și încarcerarea. „Reținerea” este o detenție fără mandat de arestare.

Conform art. 5 din **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale** (în continuare CADO):

1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și în conformitate cu căile legale:

- a. dacă este deținută legal în urma condamnării de către un tribunal competent;
- b. dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei dețineri legale pentru nesupunerea la o hotărîre pronunțată, conform legii, de către un tribunal ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;
- c. dacă aceasta a fost arestată și deținută în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci cînd există motive verosimile de a bănuși că a săvîrșit o infracțiune sau cînd există motive temeinice de a crede în necesitatea de a o împiedica să săvîrșască o infracțiune sau să fugă după săvîrșirea acesteia;
- d. dacă este vorba despre deținerea legală a unui minor, hotărîtă pentru educația sa supravegheată sau despre deținerea legală a unei persoane, în scopul aducerii sale în fața autorității competente;
- e. dacă este vorba despre deținerea legală a unei persoane susceptibilă să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;
- f. dacă este vorba despre arestarea sau deținerea legală a unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod nelegal pe teritoriu, sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare.

2. Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.

3. Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1. c. din prezentul articol, trebuie de îndată adusă înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecat într-un termen rezonabil, sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea celui interesat la judecată.

4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.

5. Orice persoană care este victima unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la despăgubiri.

În acest sens, AP prevede:

Principiul 2

Măsurile de arestare, detenție sau încarcerare nu sînt aplicate decît în strictă conformitate cu dispozițiile legii și de către autoritățile competente sau persoanele care au dreptul de a face acest lucru.

Principiul 4

Orice formă de detenție sau de încarcerare și orice măsură punînd în discuție drepturile individuale ale unei persoane supuse unei forme oarecare de detenție sau de încarcerare trebuie să fie hotărîte fie de către o autoritate judiciară sau alta, fie sub controlul său efectiv.

Principiul 9

Autoritățile care arestează o persoană, o menține în detenție sau anchetează afacerea, trebuie să-și exercite strict puterile ce le-au fost conferite prin lege, și să-și exercite aceste puteri fără a deveni prin aceasta obiectul unui recurs în fața unei autorități judiciare sau alta.

Principiul 10

Orice persoană arestată va fi informată de motivele acestei măsuri în momentul arestării sale și va fi încunoștințată fără întârziere de orice acuzație adusă împotriva ei.

Principiul 11

1. — O persoană nu va fi ținută în detenție fără a avea posibilitatea efectivă de a fi audiată fără nici o întârziere de o autoritate judiciară sau alta. O persoană deținută are dreptul de a-și asigura propria sa apărare sau să fie asistată de un apărător în conformitate cu legea.

2. — Persoana deținută și, dacă este cazul, apărătorul său vor primi fără întârziere și în întregime comunicarea ordinului de detenție cât și a cauzelor care îl motivează.

3. — O autoritate judiciară sau alta va fi împuternicită să controleze, după cum va hotărî menținerea detenției.

Principiul 12

1. — Vor fi consemnate:

a) motivele arestării;

b) ora arestării, ora la care persoana arestată a fost condusă la locul de detenție și aceea a primei apariții în fața unei autorități judiciare sau alta;

c) identitatea responsabililor cu aplicarea legilor referitoare;

d) indicații precise privind locul de detenție.

2. — Aceste informații vor fi comunicate persoanei deținute sau, dacă este cazul, apărătorul său, în formele precizate de lege.

Principiul 13

I se va furniza fiecărei persoane în momentul arestării și la începutul detenției sau încarcerării sau puțin după acest moment, de către autoritățile responsabile de arestarea, detenția sau încarcerarea sa, după cum este cazul, datele și explicațiile cu privire la drepturile sale cât și felul în care persoana în cauză poate face uz de ele.

Principiul 14

Fiecare persoană care nu înțelege sau nu vorbește suficient de bine limba folosită de către autoritățile responsabile de arestarea sa, de detenția sa sau de încarcerarea sa, are dreptul de a primi fără întârziere, într-o limbă pe care o înțelege, aceste informații ce vizează principiul 10, paragraful 2 al principiului 11, paragraful 1 al principiului 12 și principiul 13 și beneficiază de asistență gratuită dacă este nevoie și de un interpret în cadrul procedurii judiciare care urmează arestării sale.

Principiul 16

1. — În cel mai scurt timp după arestare și după ce a fost transferată de la un loc de detenție sau încarcerare la altul, persoana deținută sau închisă poate pretinde sau decide ca autoritatea competentă să înștiințeze pe membrii familiei sale, sau, dacă este cazul, pe alte persoane la alegerea sa, de arestarea sa sau de transferarea sa și locul unde este deținută.

2. — Dacă este vorba de o persoană străină, ea va fi de asemenea informată, fără nici o întârziere, asupra dreptului său de a comunica prin mijloacele adecvate cu postul consular sau misiunea diplomatică a țării cărei persoana îi aparține prin cetățenia sa sau care este împuternicită să primească această comunicare în conformitate cu dreptul internațional, sau cu reprezentantul unei organizații internaționale competente dacă această persoană este refugiată sau dacă este sub o altă formă, sub protecția unei organizații interguvernamentale.

3. — În cazul unui adolescent sau al unei persoane incapabile de a înțelege care îi sînt drepturile, autoritatea competentă trebuie, din propria sa inițiativă, să procedeze la notificarea vizată de prezentul principiu. Ea va veghea mai ales asupra înștiințării părinților sau a tutorilor.

4. — Înștiințarea vizată în prezentul principiu va fi făcută sau autorizată fără întârziere. Autoritatea competentă va putea totuși să diferențieze o notificare pe timpul unei perioade rezonabile dacă nevoile excepționale ale anchetei o cer.

Principiul 17

1. — Orice persoană deținută va putea beneficia de asistența unui avocat. Autoritatea competentă va informa asupra acestui drept de îndată, după arestarea persoanei și îi va furniza acesteia înlesniri pentru a o putea exercita.

2. — Dacă o persoană deținută nu a ales un avocat, ea are dreptul de a i se desemna unul de către o autoritate judiciară sau alta în toate situațiile în care interesul justiției o cere, și aceasta se face fără plată dacă persoana deținută nu are mijloace de a remunera avocatul.

Principiul 18

1. — Orice persoană deținută sau închisă trebuie să fie autorizată să comunice cu avocatul său și să îl consulte.

2. — Orice persoană deținută sau închisă trebuie să dispună de timpul și de facilitățile necesare pentru a se întreține cu avocatul ei.

3. — Dreptul persoanei deținute sau închise de a primi vizita avocatului ei, de a-l consulta și de a comunica cu el fără nici o întârziere și fără nici o cenzură și în deplină confidențialitate nu poate face obiectul nici unei suspendări, nici unei restricții în afara circumstanțelor excepționale, care vor fi specificate prin lege sau prin reglementări luate în conformitate cu legea în care o autoritate judiciară sau alta le va estima ca indispensabile pentru asigurarea securității și pentru menținerea ordinii.

4. — Întrevederile unei persoane deținute sau închise cu avocatul său se pot derula sub supraveghere vizuală dar nu sub supraveghere audio, supraveghere făcută de un responsabil cu aplicarea legii.

5. — Comunicările între o persoană deținută sau închisă și avocatul său, menționate în prezentul principiu, nu pot fi reținute drept probe împotriva persoanei deținute sau închise decât dacă ele se referă la o infracțiune continuă sau vizată.

Principiul 23

1. — Pe întreaga durată a interogatoriului la care va fi supusă o persoană deținută sau închisă și pe perioada intervalurilor dintre interogatorii calitatea cit și numele agenților care au procedat la efectuarea acestora sau oricare altă persoană care a asistat, vor fi consemnate și autentificate în formele prescrise de lege.

2. — Persoana deținută sau închisă sau apărătorul ei, dacă legea îl prevede, vor avea acces la aceste date vizate în paragraful 1 al prezentului principiu.

Principiul 24

Orice persoană deținută sau închisă se va supune unui examen medical adecvat îndată ce este posibil după intrarea sa la locul de detenție sau de închidere, prin urmare ea va beneficia de mijloace și tratamente medicale de fiecare dată când va avea nevoie. Acestea vor fi gratuite.

Principiul 27

Nerespectarea prezentelor principii în obținerea de dovezi va fi luată în evidență pentru determinarea faptului dacă probele produse împotriva unei persoane deținute sau închise sînt admisibile.

Principiul 32

1. — Persoana deținută sau apărătorul ei va avea dreptul de a introduce în orice moment recurs, în conformitate cu dreptul intern, în fața unei autorități judiciare sau de a contesta legalitatea măsurii de detenție și de a obține punerea în libertate fără întârziere, dacă această măsură este neregulamentară.

2. — Procedura menționată la paragraful 1 al prezentului principiu trebuie să fie simplă și rapidă și ea trebuie să fie gratuită pentru persoanele deținute care sînt lipsite de mijloace pecuniare. Autoritatea responsabilă cu detenția trebuie să prezinte fără întârziere persoana deținută în fața autorității sesizate prin recurs.

Principiul 35

1. — Prejudiciile suportate ca urmare a unui act sau omisiuni comise de un agent al funcțiunii publice ce violează drepturile enunțate în prezentele principii, vor fi îndemnizate în conformitate cu regulile aplicabile în virtutea dreptului intern.

2. — Datele înainte de a fi consemnate în virtutea prezentelor principii vor trebui să fie accesibile în conformitate cu procedurile prevăzute prin dreptul intern.

Principiul 36

1. — Orice persoană deținută, suspectată sau inculpată ca urmare a unei infracțiuni penale este presupusă nevinovată și trebuie să fie tratată în consecință pînă cînd culpabilitatea este legal stabilită în cursul unui proces public pentru care persoana în cauză va primi toate garanțiile necesare pentru apărarea sa.

2. — Orice persoană suspectată sau inculpată nu poate fi arestată și deținută în așteptarea deschiderii instrucției sau a procesului decât pentru nevoile administrației justiției, pentru motive aflate sub incidența legii. Sînt interzise constrîngerile impuse unei astfel de persoane care nu sînt în mod strict necesare.

Principiul 37

Orice persoană deținută ca urmare a unei infracțiuni penale este, după arestarea sa, trimisă fără nici o întârziere în fața unei autorități judiciare sau alta, prevăzută prin lege. Această autoritate statuează fără întârziere legalitatea și necesitatea detenției. Nimeni nu poate fi ținut în detenție în așteptarea deschiderii instrucției sau a procesului dacă nu există un ordin scris al susnumitei autorități. [...]

Principiul 38

Orice persoană deținută în urma unei infracțiuni penale va trebui să fie judecată într-un termen rezonabil sau să fie pusă în libertate în vederea așteptării deschiderii procesului.

Principiul 39

Cu excepția cazurilor particulare prevăzute prin lege, o persoană deținută ca urmare a unei infracțiuni penale este îndreptățită să fie pusă în libertate în așteptarea deschiderii procesului, cu rezerva ca acest lucru să nu contravină condițiilor care pot fi impuse în conformitate cu legea și atunci cînd punerea ei în libertate nu contravine unei hotărîri a unei autorități judiciare sau a alteia, sau cînd o numită autoritate menține în studiu problema necesității detenției.

REP prevede următoarele drepturi din momentul arestării:

Primirea și înregistrarea:

Regula 7

1 — Nici o persoană nu va fi primită într-o instituție fără un ordin valid de arestare.

2 — Detaliile esențiale ale arestării și primirii vor fi imediat înregistrate.

Regula 8

În oricare loc unde sînt închise persoane se va păstra un dosar complet și sigur care să conțină următoarele cu privire la fiecare deținut primit:

- a) informații în legătură cu identitatea deținutului;
- b) motivul arestării și autoritatea care a făcut-o;
- c) ziua și ora intrării și aliberării.

Regula 9

Aranjamentele de primire vor fi în conformitate cu principiile și regulile de bază și se va avea în vedere ajutorarea deținuturilor în rezolvarea problemelor personale urgente.

Regula 10

1 — De îndată ce este posibil se vor întocmi rapoarte complete și se vor înainta directorului penitenciarului pentru informare și aprobare, rapoarte despre situația personală a fiecărui deținut și despre programul de pregătire al acestuia — program care va avea în vedere și pregătirea pentru liberare.

2 — Astfel de rapoarte vor include de fiecare dată și un raport medical făcut de un ofițer și de personalul care răspunde direct de deținut.

3 — Rapoartele și informațiile cu privire la deținut vor fi ținute confidențiale și individual, reactualizate și accesibile doar persoanelor autorizate.

Regula 92

1 — Deținuturilor nejudicate li se va permite să-și informeze familia despre detenție imediat și li se vor acorda toate înlesnirile rezonabile în vederea comunicării cu familia, prietenii și persoane cu care au interesul să intre în contact.

3 — Dacă un deținut nejudecat nu dorește să informeze vreuna din persoanele enumerate mai sus, administrația închisorii nu va lăsa astfel lucrurile și din proprie inițiativă o va face, mai ales dacă sînt motive justificate pentru a proceda așa, cum ar fi de exemplu vîrsta, starea mentală sau orice altă incapacitate a deținutului.

Regula 93

Deținuturilor nejudicate li se va înlesnii alegerea unui reprezentant legal sau li se va permite apelarea la ajutorul legal liber (gratuit) a acestuia acolo unde acest gen de ajutor este admis și li se permite să primească vizite de la avocat în vederea apărării și a pregătirii procesului; să comunice avocatului date în susținerea apărării; înlesnirea primirii de la avocat a instrucțiunilor confidențiale. La cerere vor fi acordate toate înlesnirile necesare acestui scop. În particular se va asigura asistența gratuită a unui interpret pentru toate contactele esențiale cu administrația și pentru apărare. Întrevederile deținuturilor cu avocații lor pot avea loc fără prezența unui polițist sau a unui angajat al personalului instituției, dar nu fără posibilitatea acestora de a supraveghea conversația și de a auzi — fie direct, fie indirect. [...]

Modul de înregistrare a deținuturilor și dreptul la apărător este prevăzut și în ARM:

Înregistrarea

Art. 7

1. În toate locurile în care există persoane deținute trebuie să se țină la zi un registru cartonat și numerotat, înscriindu-se pentru fiecare deținut:

- a) identitatea sa;
- b) motivele deținerii sale și autoritatea competentă care a decis aceasta;
- c) ziua și ora primirii și a ieșirii.

2. Nici o persoană nu poate fi admisă într-un așezămînt fără un mandat de deținere valabil, ale cărui date vor trebui trecute mai întîi în registru.

Art. 69

Îndată ce este posibil, după primire și după un studiu al personalității fiecărui deținut condamnat la o pedeapsă sau măsură de o anumită asprime, trebuie să se pregătească un program de tratament pentru el, în lumina datelor de care se dispune asupra nevoilor sau capacităților sale și a stării sale de spirit.

Art. 93

Unui prevenit trebuie să i se aprobe să ceară desemnarea unui avocat din oficiu, dacă această asistență este prevăzută și să primească vizite ale avocatului său în vederea apărării sale. El trebuie să poată pregăti și remite acestuia instrucțiunile confidențiale. În acest scop trebuie să i se dea, dacă dorește, material pentru scris. Întrevederile între prevenit și avocatul său pot fi în vîzul, dar nu pot fi în auzul unui cadru de poliție sau al așezămîntului.

La capitolul Libertatea individuală (art. 23), referitor la arestare, reținere și arest preventiv, CR stabilește:

(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sînt inviolabile.

(2) Perchiziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sînt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

(3) Reținerea nu poate depăși 24 de ore.

(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat emis de magistrat, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului, arestatul se poate plînge judecătorului, care este obligat să se pronunțe prin hotărîre motivată. Prolungirea arestării se aprobă numai de instanța de judecată.

(5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință, în limba pe care o înțelege, motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(6) Eliberarea celui reținut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au dispărut.

(7) Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauțiune.

(8) Pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată.

(9) Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decît în condițiile și în temeiul legii.

CP prevede:

Art. 63¹. Înlocuirea pedepsei amenzii

Dacă cel condamnat se sustrage cu rea-credință de la executarea amenzii, instanța poate înlocui această pedeapsă cu pedeapsa închisorii în limitele prevăzute pentru infracțiunea săvârșită, ținând seama de partea din amendă care a fost achitată.

Art. 113. Obligarea la tratament medical

Dacă făptuitorul,* din cauza unei boli ori intoxicații cronice prin alcool, stupefiante sau alte asemenea substanțe, prezintă pericol pentru societate, poate fi obligat a se prezenta în mod regulat la tratament medical pînă la însănătoșire.

Cînd persoana față de care s-a luat această măsură nu se prezintă regulat la tratament, se poate dispune internarea medicală.

Art. 189. Lipsirea de libertate în mod ilegal

Lipsirea de libertate în mod ilegal se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani. [...]

Art. 266. Arestarea nelegală și cercetarea abuzivă

Reținerea sau arestarea nelegală, ori supunerea unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranță sau educative, în alt mod decît cel prevăzut prin dispozițiile legale, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.

Întrebuințarea de promisiuni, amenințări sau violențe împotriva unei persoane aflate în curs de cercetare, anchetă penală ori de judecată, pentru obținerea de declarații, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani.

Cu aceeași pedeapsă se sancționează și întrebuințarea de promisiuni, amenințări sau violențe față de un martor, expert sau interpret.

Conform Codului de procedură penală a României (în continuare CPP):

Art. 6. Garantarea dreptului de apărare

Dreptul de apărare este garantat învinutului, inculpatului și celorlalte părți în tot cursul procesului penal.

În cursul procesului penal, organele judiciare sînt obligate să asigure părților deplina exercitare a drepturilor procesuale în condițiile prevăzute de lege și să administreze probele necesare în apărare.

Organele judiciare au obligația să încunoștințeze pe învinuit sau pe inculpat despre fapta pentru care este învinuit, încadrarea juridică a acesteia și să-i asigure posibilitatea pregătirii și exercitarea apărării.

Orice parte are dreptul să fie asistată de apărător în tot cursul procesului penal.

Organele judiciare au obligația să încunoștințeze pe învinuit sau inculpat, înainte de a i se lua prima declarație, despre dreptul de a fi asistat de un apărător, consemnîndu-se aceasta în procesul verbal de ascultare. În condițiile și cazurile prevăzute de lege, organele judiciare sînt obligate să ia măsuri pentru asigurarea asistenței juridice a învinutului, dacă acesta nu are apărător ales.

Art. 66. Presumția de nevinovăție

Învinuitul sau inculpatul nu este obligat să probeze lipsa lor de temeinicie.

În cazul cînd există probe de vinovăție, învinuitul are dreptul să probeze lipsa lor de temeinicie.

Art. 136. Scopul și categoriile măsurilor preventive

În cauzele privitoare la infracțiuni pedepsite cu închisoare, pentru a se asigura buna desfășurare a procesului penal ori pentru a se împiedica sustragerea învinutului sau inculpatului de la urmărirea penală, de la judecată ori de la executarea pedepsei, se poate lua față de acesta una din următoarele măsuri preventive:

- a) reținerea;
- b) obligarea de a nu părăsi localitatea;
- c) arestarea preventivă.

Măsura arătată la lit. a poate fi luată de organul de cercetare penală, iar măsurile arătate la lit. b și c se pot lua numai de procuror sau de instanța de judecată.

Alegerea măsurii ce urmează a fi luată se face ținîndu-se seama de scopul acesteia, de gradul de pericol social al infracțiunii, de sănătatea, vîrsta, antecedentele și alte situații privind persoana față de care se ia măsura.

Art. 137. Cuprinsul actului prin care se ia măsura preventivă

Actul prin care se ia măsura preventivă trebuie să arate fapta care face obiectul învinuirii sau inculpării, textul de lege în care aceasta se încadrează, pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită și temeiurile concrete care au determinat luarea măsurii preventive.

Art. 137¹. Aducerea la cunoștință a motivelor luării măsurilor preventive și a învinuirii

Persoanei reținute sau arestate i se aduc, de îndată la cunoștință, motivele reținerii sau ale arestării. Învinuirea se aduce la cunoștința celui arestat, în cel mai scurt termen, în prezența unui avocat.

Cînd se dispune arestarea preventivă a învinutului sau inculpatului, procurorul sau instanța de judecată încunoștințează despre aceasta, în termen de 24 de ore, un membru al familiei acestuia ori o altă persoană pe care o desemnează învinuitul sau inculpatul, consemnîndu-se aceasta într-un proces verbal.

Art. 138. Sesizarea procurorului pentru luarea unor măsuri preventive

Cînd organul de cercetare penală consideră că este cazul să se ia vreuna din măsurile prevăzute în art. 136 alin. 1 lit. b și c, întocmește un referat motivat pe care îl înaintează procurorului, care se pronunță după ce a examinat și dosarul cauzei.

* Măsurile de siguranță se iau față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală.

Măsurile de siguranță se pot lua chiar dacă făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă [...]. (CP, art 111, al. 2, 3)

În cazul măsurii preventive în art. 136 alin. 1 lit. b, procurorul este obligat să se pronunțe în termen de 24 de ore.

Art. 139. Înlocuirea sau revocarea măsurilor preventive

Măsura preventivă luată se înlocuiește cu altă măsură preventivă, când s-au schimbat temeiurile care au determinat luarea măsurii.

Când nu mai există vreun temei care să justifice menținerea măsurii preventive, acesta trebuie revocată din oficiu sau la cerere.

În cazul când măsura preventivă a fost luată de procuror, organul de cercetare penală are obligația să-l informeze pe acesta despre schimbarea ori încetarea temeiurilor care au motivat luarea măsurii.

Dispozițiile alineatelor precedente se aplică chiar dacă organul judiciar urmează să-și decline competența.

Art. 140. Încetarea de drept a măsurilor preventive

Măsurile preventive încetează de drept:

a) la expirarea termenelor prevăzute de lege sau stabilite de organele judiciare;

b) în caz de scoatere de sub urmărire, de încetare a urmăririi penale sau de încetare a procesului penal ori de achitare.

Măsura arestării preventive încetează de drept și atunci când, înainte de pronunțarea hotărâri de condamnare în primă instanță, durata arestării a atins jumătatea maximului pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea care face obiectul învinuirii, precum și în celelalte cazuri prevăzute de lege.

În cazurile arătate în alin. 1 lit. b și alin. 2, procurorul în cursul urmăririi penale, din oficiu sau în urma informării organului de cercetare, ori instanța de judecată, are obligația să dispună punerea de îndată în libertate a celui reținut sau arestat, trimițând administrației locului de reținere ori de deținere copie de pe ordonanță sau dispozitiv, ori un extras cuprinzând următoarele mențiuni: datele necesare pentru identificarea învinuitului sau inculpatului, numărul mandatului de arestare, numărul și data ordonanței sau a hotărârii prin care s-a dispus libertatea, precum și temeiul legal al liberării.

Art. 140¹. Plîngere împotriva măsurilor preventive luate de procuror

Împotriva ordonanței de arestare preventivă sau a aceleia de obligare de a nu părăsi localitatea se poate face plîngere la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond.

Plîngerea împreună cu dosarul cauzei va fi trimisă instanței prevăzute la alin. 1, în termen de 24 de ore, iar învinuitul sau inculpatul arestat va fi adus în fața instanței și va fi asistat de apărător.

În cazul în care inculpatul se află internat în spital și din cauza sănătății nu poate fi adus în fața instanței, sau în alte cazuri în care deplasarea sa nu este posibilă, plîngerea va fi examinată în lipsa inculpatului, dar numai în prezența apărătorului, căruia i se dă cuvîntul pentru a pune concluzii.

Plîngerea se va cerceta în camera de consiliu.

Instanța se va pronunța în aceeași zi, prin încheiere, asupra legalității măsurii, după ascultarea învinuitului sau a inculpatului.

Încheierea este supusă recursului. Termenul de recurs este de 3 zile și curge de la pronunțarea pentru cei prezenți și de la comunicare pentru cei lipsă. Inculpatul este adus la judecarea recursului numai când instanța consideră necesar.

Participarea procurorului este obligatorie.

Cînd consideră că măsura preventivă luată este ilegală, instanța dispune revocarea arestării și punerea în libertate a învinuitului sau a inculpatului ori, după caz, revocarea măsurii obligării de a nu părăsi localitatea.

Art. 141. Calea de atac în contra încheierii privind măsurile preventive

Încheierea dată în primă instanță prin care se dispune luarea, revocarea, înlocuirea sau încetarea unei măsuri preventive poate fi atacată separat cu recurs, de procuror sau de inculpat. Termenul de recurs este de 3 zile și curge de la pronunțare pentru cei prezenți și de la comunicare pentru cei lipsă.

Recursul declarat împotriva încheierii prin care s-a dispus luarea unei măsuri preventive nu este suspensiv de executare.

Art. 143. Condițiile reținerii

Măsura reținerii poate fi luată de organul de cercetare penală față de învinuit, dacă sînt probe sau indicii temeinice că a săvîrșit o faptă prevăzută de legea penală.

Măsura reținerii se ia în cazurile prevăzute de art. 148, oricare ar fi limitele pedepsei cu închisoare prevăzute de lege pentru fapta săvîrșită.

Sînt indicii temeinice atunci cînd din datele existente în cauză rezultă presupunerea că persoana față de care se efectuează urmărirea penală a săvîrșit fapta.

Art. 144. Durata reținerii

Măsura reținerii poate dura cel mult 24 de ore.

În ordonanța prin care s-a dispus reținerea trebuie să se menționeze ziua și ora la care reținerea a început, iar în ordonanța de punere în libertate, ziua și ora la care reținerea a încetat.

Cînd organul de cercetare penală consideră că este necesar a se lua măsura arestării preventive, înaintează procurorului, înăuntrul termenului prevăzut în alin. 1, un referat motivat.

Art. 146. Condițiile pentru arestarea învinuitului

Procurorul, din oficiu sau la sesizarea organului de cercetare penală, cînd sînt întrinite condițiile prevăzute de art. 143, și există în mod corespunzător vreunul din cazurile prevăzute în art. 148, dacă consideră că în interesul

urmăririi penale este necesară privarea de libertate a învinutului dispune prin ordonanță motivată arestarea acestuia, arătând temeiurile care justifică luarea măsurii și fixînd durata arestării, care nu poate depăși 5 zile.

Totodată, procurorul emite un mandat de arestare a învinutului. Mandatul cuprinde în mod corespunzător mențiunile arătate în art. 151 lit a–c, e și j, precum și numele și prenumele învinutului și durata pentru care este dispusă arestarea acestuia.

Art. 147. Arestarea învinutului la instanța de judecată

Instanța de judecată, în situațiile arătate în partea specială, titlul II, poate dispune arestarea învinutului în cazurile și condițiile prevăzute în art. 146. Cînd s-a dispus arestarea, președintele completului de judecată emite mandatul de arestare a învinutului. Învinutul arestat este trimis de îndată procurorului, împreună cu mandatul de arestare.

Art. 148. Condițiile și cazurile în care se dispune arestarea inculpatului

Măsura arestării inculpatului poate fi luată dacă sînt întrunite condițiile prevăzute în art. 143 și numai în vreunul din cazuri:

- a) identitatea sau domiciliul inculpatului nu pot fi stabilite din lipsa datelor necesare;
- b) infracțiunea este flagrantă, iar pedeapsa închisorii prevăzută de lege este mai mare de 3 luni;
- c) inculpatul a fugit ori s-a ascuns în scopul de a se sustrage de la urmărire sau de la judecată, ori a făcut pregătiri pentru asemenea acte, precum și dacă în cursul judecății sînt date că inculpatul urmărește să se sustragă de la executarea pedepsei;
- d) sînt date suficiente că inculpatul a încercat să zădărnicească aflarea adevărului, prin influențarea unui martor sau expert, distrugerea ori alterarea mijloacelor materiale de probă sau prin alte asemenea fapte;
- e) inculpatul a comis din nou o infracțiune, ori există date care justifică temerea că va săvîrși și alte infracțiuni;
- f) inculpatul este recidivist;
- g) cînd există una din circumstanțele agravante;
- h) inculpatul a săvîrșit o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani, iar lăsarea sa în libertate ar prezenta un pericol pentru ordinea publică;

În cazurile prevăzute la lit. c–g, măsura arestării inculpatului poate fi luată numai dacă pedeapsa închisorii prevăzută de lege este mai mare de un an.

Art. 149. Durata arestării inculpatului

Durata arestării inculpatului nu poate depăși 30 de zile, afară de cazul cînd ea este prelungită în condițiile legii. Termenul curge de la data emiterii mandatului cînd arestarea a fost dispusă după ascultarea inculpatului, iar în cazul cînd arestarea a fost dispusă în lipsa inculpatului, termenul curge de la prezentarea acestuia la organul judiciar care a emis mandatul.

Cînd o cauză este trecută pentru continuarea urmăririi penale de la un organ de urmărire la altul, mandatul de arestare emis anterior rămîne valabil. Durata arestării se calculează potrivit dispozițiilor alineatului precedent.

Arestarea inculpatului în cursul judecății durează pînă la soluționarea definitivă a cauzei, afară de cazul cînd instanța dispune revocarea ei.

Art. 150. Ascultarea inculpatului

Măsura arestării inculpatului poate fi luată numai după ascultarea acestuia de către procuror sau de către instanța de judecată, afară de cazul cînd inculpatul este dispărut, se află în străinătate, ori se sustrage de la urmărire sau de la judecată.

În cazul prevăzut în alineatul precedent, cînd mandatul a fost emis fără ascultarea inculpatului, acesta va fi ascultat imediat ce a fost prins ori s-a prezentat.

Art. 151. Conținutul mandatului de arestare

După întocmirea ordonanței sau hotărîrii prin care s-a dispus arestarea inculpatului, procurorul ori președintele completului de judecată emite de îndată mandat de arestare.

Dacă prin aceeași ordonanță sau hotărîre, s-a dispus arestarea mai multor inculpați, se emite mandat de arestare separat pentru fiecare dintre ei.

În mandatul de arestare trebuie să se arate:

- a) organul procuraturii sau instanța care a dispus luarea măsurii arestării inculpatului;
- b) data și locul emiterii;
- c) numele, prenumele și calitatea persoanei care a emis mandatul de arestare;
- d) datele privitoare la persoana inculpatului, prevăzute în art. 70^{*};
- e) arătarea faptei ce formează obiectul inculpării și denumirea infracțiunii;
- f) încadrarea juridică a faptei și pedeapsa prevăzută de lege;
- g) temeiurile concrete care determină arestarea;
- h) ordinul de a fi arestat inculpatul;
- i) indicarea locului unde urmează a fi deținut cel arestat;
- j) semnătura procurorului sau a președintelui completului de judecată.

*** Art. 70. Întrebări și lămuriri prealabile**

Învinutul sau inculpatul, înainte de a fi ascultat, este întrebat cu privire la nume, prenume, poreclă, data și locul nașterii, numele și prenumele părinților, cetățenie, studii, situația militară, loc de muncă, ocupație, adresă, antecedente penale și alte date pentru stbilirea situației sale personale.

Art. 152. Executarea mandatului

Cînd mandatul de arestare a fost emis după ascultarea inculpatului, procurorul sau președintele completului de judecată care a emis mandatul înmînează un exemplar al mandatului persoanei arestate, iar un alt exemplar îl trimite organului de poliție pentru a fi predat la locul de deținere odată cu arestatul.

Cînd măsura arestării a fost dispusă în lipsa inculpatului potrivit art. 150, mandatul emis se înaintează în dublu exemplar organului de poliție pentru executare.

Organul de poliție procedează la arestarea persoanei arătate în mandat, căreia îi predă un exemplar al mandatului și o conduce în fața organului judiciar care a emis mandatul.

Dacă mandatul de arestare a fost emis de procuror, acesta menționează pe mandat data prezentării inculpatului și procedează de îndată la ascultarea acestuia, după care dispune prin rezoluție asupra arestării inculpatului. Dacă între timp cauza a ajuns în fața instanței de judecată, procurorul va trimite pe arestat instanței.

Președintele instanței procedează la ascultarea inculpatului, iar dacă acesta ridică obiecții care necesită o rezolvare urgentă, fixează de îndată termen de judecată.

Art. 155. Prelungirea duratei arestării

Durata arestării inculpatului poate fi prelungită în caz de necesitate și numai motivat.

Prelungirea duratei arestării inculpatului poate fi dispusă de instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond sau de instanță corespunzătoare în căreia rază teritorială se află locul de deținere.

Art. 156. Propunerea pentru prelungirea arestării

Prelungirea duratei arestării se dispune pe baza propunerii motivate a organului de cercetare penală și este avizată de procurorul care exercită supravegherea.

Propunerea se înaintează conducătorului parchetului din care face parte cel care a făcut sau a avizat propunerea sau, după caz, procurorului șef de secție din Parchetul General, cu cel puțin 8 zile înainte de expirarea duratei arestării. Acesta, dacă apreciază că nu este cazul ca inculpatul să fie pus în libertate, sesizează, cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea termenului, instanța competentă.

Dacă arestarea a fost dispusă de procurorul de la parchetul ierarhic inferior celui corespunzător instanței competente să acorde prelungirea, propunerea se înaintează procurorului de la parchetul ierarhic superior, care, dacă o socotește întemeiată, sesizează instanța, potrivit alin. 2.

Propunerea se anexează la adresa de sesizare a instanței. În cuprinsul adresei se pot arăta și alte motive care justifică prelungirea arestării decît cele cuprinse în propunere.

Art. 159. Procedura prelungirii arestării de către instanță

Alin. 1. abrogat.

Completul de judecată va fi prezidat de președintele instanței sau de un judecător desemnat de acesta, iar participarea procurorului este obligatorie.

Dosarul cauzei va fi depus de către procuror cu cel puțin 2 zile înainte de termen și va putea fi consultat de către apărător la cererea acestuia.

Inculpatul este adus în fața instanței și va fi asistat de apărător.

În cazul în care inculpatul arestat se află internat în spital și din cauza stării sănătății nu poate fi adus în fața instanței, sau în alte cazuri în care deplasarea sa nu este posibilă, propunerea de prelungire a duratei arestării preventive va fi examinată în lipsa inculpatului, dar numai în prezența apărătorului, căruia i se dă cuvîntul pentru a pune concluzii.

Instanța se pronunță asupra prelungirii arestării preventive înainte de expirarea duratei mandatului și restituie dosarul procurorului în termen de 24 de ore de la pronunțare.

Încheierea prin care s-a hotărît asupra prelungirii arestării poate fi atacată cu recurs de procuror sau de inculpat. Termenul de recurs este de 3 zile și curge de la pronunțare pentru cei prezenți și de la comunicare pentru cei lipsă. Recursul declarat împotriva încheierii prin care s-a dispus respingerea prelungirii arestării preventive este suspensiv de executare.

Inculpatul este adus la judecarea recursului numai cînd instanța consideră necesar.

Măsura dispusă de instanță se comunică administrației locului de deținere, care este obligată să o aducă la cunoștința inculpatului.

Instanța poate acorda și alte prelungiri, fiecare neputînd depăși 30 de zile. Dispozițiile alineatelor precedente se aplică în mod corespunzător.

Art. 160¹. Modalitățile liberării provizorii

În tot cursul procesului penal, inculpatul arestat preventiv poate cere punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauțiune, la liberarea provizorie sub control judiciar.

Art. 160². Condițiile liberării

Liberarea provizorie sub control judiciar se poate acorda în cazul infracțiunilor săvîrșite din culpă, precum și al infracțiunilor intenționate pentru care legea prevede pedeapsa închisorii care nu depășește 7 ani.

Liberarea provizorie sub control judiciar nu se acordă în cazul în care inculpatul este recidivist ori există date care justifică temerea că va săvîrși o altă infracțiune sau că va încerca să zădărnicească aflarea adevărului prin influențarea unor martori sau experți, alterarea ori distrugerea mijloacelor de probă sau prin alte asemenea fapte.

Organul judiciar dispune ca, pe timpul liberării provizorii, inculpatul să respecte una sau mai multe din următoarele obligații:

a) să nu depășească limita teritorială fixată decît în condițiile stabilite de organul judiciar;

- b) să comunice organului judiciar orice schimbare de domiciliu sau reședință;
- c) să nu meargă în locuri anume stabilite;
- d) să se prezinte la organul de urmărire penală sau, după caz, la instanța de judecată ori de câte ori este chemat;
- e) să nu intre în legătură cu anumite persoane determinate;
- f) să nu conducă nici un autovehicul sau anumite autovehicule;
- g) să nu exercite o profesie de natura aceleia de care s-a folosit la săvârșirea faptei.

Art. 160³. Ridicarea controlului judiciar

Controlul judiciar instituit de către procuror sau instanță poate fi ridicat oricând, în totul sau în parte, pentru motive temeinice.

Art. 160⁴. Condițiile liberării

Liberarea provizorie pe cauciune se poate acorda la cerere, cînd este asigurată repararea pagubei produse prin infracțiune și s-a depus cauciunea stabilită de organul judiciar competent.

Pe timpul liberării provizorii, inculpatul este obligat să se prezinte la chemarea organelor judiciare și să comunice orice schimbare de domiciliu sau reședință.

Liberarea provizorie pe cauciune nu se acordă în cazul săvîrșirii infracțiunilor intenționate pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 7 ani ori cînd inculpatul este recidivist ori există date care justifică temerea că inculpatul va săvîrși o altă infracțiune sau va încerca să zădărnicească aflarea adevărului prin influențarea unor martori sau experți, alterarea ori distrugerea mijloacelor materiale de probă sau prin alte asemenea fapte.

Art. 160⁵. Cauțiunea

Cauțiunea garantează respectarea de către inculpat a obligațiilor ce-i revin în timpul liberării provizorii.

Cuantumul cauciunii este de cel puțin 2.000.000 lei.

Consemnarea cauciunii se face pe numele inculpatului și la dispoziția organului care a stabilit cuantumul acesteia.

Cauțiunea se restituie cînd:

- a) se revocă liberarea provizorie pentru cazul prevăzut în art. 160¹⁰ alin. 1 lit. a;
- b) se constată, de către procuror prin ordonanță, iar de instanță prin încheiere, că nu mai există temeiurile care au justificat măsura arestării preventive;
- c) se dispune scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, achitarea sau încetarea procesului penal;
- d) se pronunță pedeapsa amenzii sau pedeapsa închisorii cu suspendarea condiționată a executării sub supraveghere sau cu executarea la locul de muncă;
- e) se dispune condamnarea la pedeapsa închisorii.

Cauțiunea nu se restituie, în cazul prevăzut la lit. e, cînd liberarea provizorie s-a revocat potrivit dispozițiilor art. 160¹⁰ alin. 1 lit. b.

Cauțiunea se face venit la bugetul statului la rămînerea definitivă a hotărîrii de condamnare.

În cazurile prevăzute la lit. b–e se dispune și încetarea stării de liberare provizorie.

Art. 160⁶. Cererea de libertate provizorie și organul competent să o rezolve

Cererea de libertate provizorie poate fi făcută în cursul urmăririi penale, precum și în cursul judecății, pînă la terminarea cercetării judecătorești la prima instanță, de către inculpat, soțul acestuia, rudele apropiate.

Cererea poate fi făcută și în cazul în care s-a dispus rejudecarea cauzei de către instanța de recurs pentru administrarea de noi probe sau cînd s-a dispus rejudecarea cauzei de către instanța a cărei hotărîre a fost casată.

Competența de rezolvare a cererii revine, în cursul urmăririi penale, după caz, procurorului care efectuează urmărirea penală sau procurorului care exercită supravegherea cercetării penale, iar în cursul judecății, instanței sesizate cu judecarea cauzei.

Cererea depusă la organul de cercetare penală ori la administrația locului de deținere se înaintează, în termen de 24 de ore, procurorului sau instanței competente, după cum cauza se află în curs de urmărire penală sau de judecată.

Art. 160⁸. Examinarea și admiterea cererii

Procurorul sau instanța examinează de urgență cererea, verificînd dacă sînt împlinite condițiile prevăzute de lege pentru admisibilitatea acesteia.

În cazul cererii de liberare pe cauciune, dacă procurorul sau instanța constată că sînt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, stabilește cuantumul cauciunii și încunoștințează despre aceasta persoana care a făcut cererea. După depunerea dovezii de consemnare a cauciunii, procurorul soluționează cererea, iar instanța fixează termenul pentru judecare.

Soluționarea cererii se face de către procuror, după ascultarea inculpatului asistat de apărător, iar de către instanță, după ascultarea inculpatului și a concluziilor apărătorului, precum și ale procurorului.

În cazul în care constată că sînt îndeplinite condițiile prevăzute de lege și cererea este întemeiată, procurorul sau instanța admite cererea și dispune punerea în libertate provizorie a inculpatului.

Soluționarea cererii se face de către procuror, prin ordonanță, iar de către instanță prin încheiere.

Încheierea instanței este supusă recursului. Termenul de recurs este de 3 zile și curge de la pronunțarea pentru cei prezenți și de la comunicare pentru cei lipsă.

Inculpatul este adus la judecarea recursului numai cînd instanța consideră necesar.

Prin ordonanța procurorului sau încheierea instanței, în cazul admiterii cererii de liberare provizorie sub control judiciar, se stabilesc și obligațiile ce urmează a fi respectate de inculpat.

Copie de pe ordonanță sau de pe dispozitivul încheierii, ori un extras al acesteia, se trimite administrației locului de deținere, precum și organului de poliție în a cărei rază teritorială locuiește inculpatul. Persoanele interesate se încunoștințează.

Administrația locului de deținere este obligată să ia măsuri pentru punerea de îndată în libertate a inculpatului.

Art. 160⁹. Respingerea cererii de liberare provizorie

În cazul în care nu sînt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, cînd cererea este neîntemeiată sau cînd aceasta a fost făcută de către o altă persoană și nu a fost însușită de inculpat, procurorul sau instanța respinge cererea.

Împotriva ordonanței procurorului se poate face plîngere la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond. Încheierea instanței prin care se soluționează plîngerea, precum și încheierea de respingere a cererii de liberare provizorie sînt supuse recursului.

Dispozițiile art. 160⁸ se aplică în mod corespunzător.

Art. 160¹⁰. Revocarea liberării

Liberarea provizorie poate fi revocată dacă:

a) se descoperă fapte sau împrejurări ce nu au fost cunoscute la data admiterii cererii de liberare provizorie și care justifică arestarea inculpatului;

b) inculpatul nu îndeplinește, cu rea-credință, obligațiile ce-i revin potrivit art. 160² alin 3. și art. 160⁴ alin 2 sau încearcă să zădărnicească aflarea adevărului ori săvîrșește din nou, cu intenție, o infracțiune pentru care este urmărit sau judecat.

Revocarea liberării provizorii se dispune de către procuror prin ordonanță, iar de instanță prin încheiere, cu ascultarea inculpatului asistat de apărător. Revocarea se dispune și în lipsa inculpatului, cînd acesta, fără motive temeinice, nu se prezintă la chemarea făcută.

În caz de revocare a liberării provizorii, procurorul sau instanța dispune arestarea preventivă a inculpatului și emite un nou mandat de arestare.

Dispozițiile art. 160⁹ alin. 2 și 3 sînt aplicabile.

Art. 171. Asistența învinuitului sau a inculpatului

Învinuitul sau inculpatul are dreptul să fie asistat de apărător în tot cursul urmăririi penale și al judecării, iar organele judiciare sînt obligate să-i aducă la cunoștință acest drept.

Asistența judiciară este obligatorie cînd învinuitul sau inculpatul este minor, militar în termen, militar cu termen redus, rezervist, concentrat, elev al unei unități militare de învățămînt, internat într-un centru de reeducare sau într-un institut medical educativ ori cînd este arestat, chiar în altă cauză.

În cursul judecării asistența juridică este obligatorie și în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvîrșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani sau cînd instanța apreciază că inculpatul nu și-ar putea face singur apărarea.

Cînd asistența juridică este obligatorie, dacă învinuitul sau inculpatul nu și-a ales un apărător, se ia măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu.

Delegația apărătorului desemnat din oficiu încetează la prezentarea apărătorului ales.

Dacă la judecarea cauzei apărătorul lipsește și nu poate fi înlocuit, cauza se amîină.

Art. 172. Drepturile apărătorului

Inculpatul arestat are dreptul să ia contact cu apărătorul. În mod excepțional, cînd interesul urmăririi o cere, procurorul, din oficiu sau la propunerea organului de cercetare penală, poate dispune, prin ordonanță motivată, interzicerea luării de contact a inculpatului arestat cu apărătorul, o singură dată, pe o durată de cel mult 5 zile.

Apărătorul ales sau desemnat din oficiu este obligat să asigure asistența judiciară a învinuitului sau inculpatului. Pentru nerespectarea acestei obligații, organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate sesiza conducerea baroului de avocați, spre a lua măsuri.

Art. 233. Arestarea preventivă a învinuitului

În cursul efectuării cercetării penale, dacă organul de cercetare consideră că sînt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru luarea măsurii arestării preventive a învinuitului, face propuneri în acest sens și le înaintează procurorului pentru a decide.

Dacă procurorul, după ce examinează dosarul cauzei, constată că este cazul să ia măsura arestării preventive a învinuitului, procedează potrivit art. 146.

Art. 236. Arestarea preventivă a inculpatului

Procurorul sesizat potrivit art. 234, dacă pune în mișcare acțiunea penală și dacă constată că sînt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru luarea măsurii arestării preventive a inculpatului, procedează potrivit art. 150 și urm.

Dacă învinuitul este arestat potrivit art. 233, va fi ascultat de procuror înainte de expirarea termenului de arestare a învinuitului.

Art. 275. Dreptul de a face plîngere

Orice persoană poate face plîngere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală, dacă prin acestea s-a adus o vătămare intereselor sale legitime.

Se poate face plîngere, în condițiile prevăzute în alineatul precedent, și împotriva rezoluției date potrivit art. 228 alin. 6.

Plîngerea se adresează procurorului care supraveghează activitatea organului de cercetare penală și se depune fie direct la acesta, fie la organul de cercetare penală.

Introducerea plîngerii nu suspendă aducerea la îndeplinire a măsurii sau a actului care formează obiectul plîngerii.

Art. 278. Plîngerea contra actelor procurorului

Plîngerea împotriva măsurilor luate sau a actelor efectuate de procuror sau efectuate pe baza dispozițiilor date de acesta se rezolvă de procurorul șef al unității. În cazul cînd măsurile luate și actele sînt ale procurorului șef al, ori luate sau efectuate pe baza dispozițiilor date de către acesta, plîngerea se rezolvă de procurorul ierarhic superior. Dispozițiile art. 275–277 se aplică în mod corespunzător.

Art. 294. Asigurarea apărării

În cauzele în care desemnarea unui apărător din oficiu este obligatorie, președintele instanței, odată cu fixarea termenului de judecată, ia măsuri pentru desemnarea apărătorului.

Inculpatul, celelalte părți și apărătorii au dreptul să ia la cunoștință de dosar în tot cursul judecății.

Cînd inculpatul se află în stare de deținere, președintele instanței ia măsuri ca acesta să-și poată exercita dreptul prevăzut în alineatul precedent și să poată lua contact cu apărătorul său.

Art. 345. Rezolvarea acțiunii penale

Instanța hotărăște prin sentință asupra învinuirii aduse inculpatului, pronunțînd, după caz, condamnarea, achitarea sau încetarea procesului penal.

Condamnarea se pronunță dacă instanța constată că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvîrșită de inculpat.

Art. 420. Punerea în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață

Pedeapsa închisorii și pedeapsa detențiunii pe viață se pun în executare prin emiterea mandatului de executare. Mandatul de executare se emite de instanța de executare, se întocmește în trei exemplare și cuprinde: denumirea instanței care a emis mandatul, data emiterii, datele privitoare la persoana condamnatului prevăzute în art. 70, numărul și data hotărîrii care se execută și denumirea instanței care a pronunțat-o, pedeapsa pronunțată și textul de lege aplicat, timpul reținerii și arestării preventive care s-a redus din durata pedepsei, mențiunea dacă cel condamnat este recidivist, ordinul de arestare și de deținere, semnătura președintelui precum și ștampila acelei instanțe.

Art. 421. Trimiterea spre executare a mandatului

Pentru aducerea la îndeplinire a mandatului de executare emis se trimit două exemplare, după caz, organului de poliție, comandantului locului de deținere cînd comandantul este arestat, sau condamnatului unității militare unde face serviciul militar cel condamnat.

Art. 422. Executarea mandatului

Pe baza mandatului de executare organul de poliție procedează la arestarea condamnatului. Celui arestat i se înmînează un exemplar al mandatului și este dus la locul de deținere cel mai apropiat, unde organul de poliție predă celălalt exemplar al mandatului de executare.

Dispozițiile art. 161 sînt aplicabile în mod corespunzător, obligația de încunoștințare revenind organului de poliție.

Art. 422¹. Trimiterea spre executare a mandatului și a dispozitivului hotărîrii

Pentru aducerea la îndeplinire a mandatului de executare emis, se trimite cîte un exemplar unității unde se va executa pedeapsa, comandantului și organului de poliție din localitatea în care își are sediul unitatea.

O copie de pe dispozitivul hotărîrii se trimite de instanța de executare consiliului local în a cărui rază teritorială își are domiciliul condamnatul.

Art. 504. Cazuri care dau drepturi la reparație

Orice persoană care a fost condamnată definitiv are dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite, dacă în urma rejudecării cauzei s-a stabilit prin hotărîre definitivă că nu a săvîrșit fapta imputată ori că acea faptă nu există.

Are dreptul la repararea pagubei persoana care a fost arestată, iar ulterior, pentru motivele arătate în alineatul precedent, a fost scoasă de sub urmărire sau a fost achitată.

Nu are dreptul la repararea pagubei persoana care, în cursul urmăririi penale sau al judecății, cu intenție sau din culpă gravă a stîmjenit sau a încercat să stîmjească aflarea adevărului.

Persoanelor arătate în alin. 1 și 2, care înainte de arestare erau încadrate în muncă, li se calculează la vechimea în muncă și timpul cît au fost arestate, iar persoanele arătate în alin. 1 li se calculează la vechimea în muncă și timpul cît au executat pedeapsa la locul de muncă.

Educația supravegheată a minorilor este reglementată prin Legea nr. 3/1970 (în continuare L. 3/70), care, prin art. 1 stabilește sfera de aplicabilitate:

Ocotirea, potrivit prezentei legi, se acordă minorilor:

a) ai căror părinți sînt decedați, necunoscuți sau în orice altă situație care duce la instituirea tutelei, dacă nu au bunuri sau alte mijloace proprii și nu există persoane care au fost obligate să-i rețină;

b) care, fiind deficienți, au nevoie de o îngrijire specială ce nu le poate fi asigurată în familie;

c) a căror dezvoltare fizică, morală sau intelectuală ori a căror sănătate este primejduită în familie;

d) care au săvîrșit fapte prevăzute de legea penală, dar nu răspund penal sau sînt expuși să săvîrșescă asemenea fapte ori ale căror purtări contribuie la răspîndirea de vicii sau deprinderi imorale în rîndul altor minori.

Legea nr. 23/1969 privind executarea pedepselor (în continuare LEP) stabilește:

Art. 1

Pedeapsa închisorii se execută în temeiul mandatului de executare, emis în baza unei hotărâri judecătorești definitive de condamnare.

Executarea pedepsei închisorii se face în locuri de deținere denumite penitenciare, înființate prin ordinul ministrului în subordinea căruia se găsesc, iar în cazurile prevăzute de art. 62 Cod penal, în unități militare disciplinare.

Art. 2

Condamnații sînt primiți în penitenciare după ce li se stabilește identitatea.

La primire, condamnaților li se aduc la cunoștință obligațiile și drepturile pe care le au, măsurile disciplinare ce li se pot aplica și recompensele ce li se pot acorda pe timpul executării pedepsei.

Ați la primire, cît și în timpul executării pedepsei, condamnații sînt supuși perchiziției, precum și măsurilor sanitare și de igienă.

Regulamentul interior al Penitenciarului Tîrgu-Mureș (în continuare RI) reia toate prevederile CPP referitoare procedura penală, liberarea provizorie etc., dar cele care definesc dreptul la apărare nu mai sînt citate, specificînd foarte pe scurt :

Capitolul VII. Relațiile deținușilor

[...]

b) Cu avocații:

Pentru asigurarea dreptului la apărare garantat prin lege persoanelor aflate în stare de deținere, avocații pot vizita deținușii pe baza delegației de apărător și a legitimației de serviciu. Ei pot fi însoțiți de interpreți sau alte persoane prevăzute de lege. De asemenea prin intermediul avocaților condamnații pot introduce cereri, memorii, exercitarea căilor de atac.

În alte părți ale RI, legăturile posibile dintre deținut și avocat sînt descrise prin termeni restrictivi:

Capitolul IX. Obligațiile deținușilor

[...]

7. Pe timpul vizitelor sau primirii pachetelor

[...]

Să poarte numai discuții privitoare la viața de familie, în afară de cazurile cînd este vizitat de avocatul său, cu care poate vorbi numai problemele ce se referă la situația sa juridică.

10. La instanțele de judecată sau la organele de urmărire penală

Să vorbească cu avocatul său, rudele, numai în prezența președintelui instanței sau a organului de urmărire penală precum și în prezența escortei.

Tabelul de mai jos oferă posibilitatea de a compara diferitele prevederi în domeniul modalității în care o persoană poate fi privată de libertate.

Prevederi	Documente internaționale	Documente interne
Dreptul la libertate	CADO, art. 5, al. 1	CR, art. 23, al. 1
Excepții	CADO, art. 5, al. 1	
condamnare de către un tribunal	CADO, art. 5, al. 1 pct. a	CPP, art. 345
nesupunere la o hotărîre judecătorească	CADO, art. 5, al. 1 pct. b	CP, art 63 ¹ ;
deținere pînă la condamnare	CADO, art. 5, al. 1 pct. c	CR, art. 23, al. 4
educația supravegheată a unui minor	CADO, art. 5, al. 1 pct. d	L. 3/70
bolnav, toxicoman, vagabond	CADO, art. 5, al. 1 pct. e	CP, art 113
persoană pătrunsă în mod ilegal într-un stat	CADO, art. 5 al. 1 pct. f	
reținere		CR, art. 23, al. 3 CPP, art. 136; 143; 144
obligare de a nu părăsi localitatea		CPP, art. 136
amendă contravențională transformată în pedeapsă cu închisoare		
Prezumția de nevinovăție	AP, p. 36 CADO, art. 6, al. 2 [*]	CR, art. 23, al. 8 CPP, art 66
Privare numai de autorități competente pe baza legilor	AP, p. 2	CR, art. 23, al. 2 și 9

^{*} RI are o importanță mare pentru deținuși, deoarece este permanent la dispoziția lor. Astfel prevederile CCP sînt cunoscute de ei mai mult prin prisma RI.

^{*} CADO înglobează acest principiu la art. 6, care definește dreptul la judecarea în mod echitabil.

Prevederi	Documente internaționale	Documente interne
Autoritatea care hotărăște privarea de libertate	AP, p. 4	CR, art. 23, al. 4 CPP, art. 138; 146–149; 153; 155; 156; 159; 233; 236
Autoritățile să exercite strict numai puterile conferite de lege	AP, p. 9	
Nimeni nu poate fi admis în așezăminte de detenție fără mandat valabil	ARM, art. 7, al. 2	
Pedepsirea cercetării abuzive		CP, art. 266, al. 2, 3
Actul prin care se ia măsura preventivă		CPP, art. 137; 151
Informare asupra acuzațiilor	CADO, art. 5, al. 2 AP p. 10	CR, art. 23, al. 5 CPP, art. 6, al. 3; art. 137 ¹ al. 1
fără întârziere	CADO, art. 5, al. 2 AP p. 10	CR, art. 23, al. 5 CPP, art. 137 ¹ al. 1
în fața unui avocat		CR, art. 23, al. 5 CPP, art. 137 ¹ al. 1
în limba pe care o înțelege	CADO, art. 5, al. 2 AP, p. 14	CR, art. 23, al. 5
Aducerea lui de îndată în fața unei autorități care să decidă asupra deținerii sau eliberării	CADO, art. 5, al. 3 AP, p. 11, al. 1; p. 37	CPP, art. 150
Dreptul asupra unui apărător	AP, p. 11, al. 1; p. 17–18 ARM, art. 93 REP, r. 93	CR, art. 23, al. 5 CPP, art. 6, al. 4; art. 171; 294
Interdicția contactului dintre apărător și inculpat		CPP, art. 172, al. 4
Responsabilitatea apărătorului		CPP, art. 172, al. 8
Comunicarea ordinului de detenție	AP, p. 11 al. 2	CPP, art. 152, al. 1 și 3; art. 422, al. 1
Penitenciarul nu poate primi persoane fără ordin valid de arestare	REP, r. 7, al. 1	LEP, art. 1
Stabilirea identității celor arestați		LEP, art. 2, al. 1
Înregistrarea datelor arestării	AP, p. 12 REP, r. 7 al. 2 și r. 8 ARM, art. 7	CPP, art. 144, al. 2; art. 151, al. 3; art. 420 al. 1
Informarea asupra tuturor drepturilor	AP, p. 13	LEP, art. 2, al. 2
asupra dreptului la apărător		CPP, art. 6, al. 5
în limba pe care o înțelege	AP, p. 14	
Percheziție și dezinfectare		LEP, art. 2, al. 3
Ajutorarea deținuților de a-și rezolva problemele urgente după arestare	REP, r. 9	
Anunțarea grabnică a celor apropiați	AP, p. 15 REP, r. 92, al. 1, 3	CPP, art. 137 ¹ al. 2
Examen medical	AP, p. 24	
Înregistrarea celor care l-au anchetat deținut	AP, p. 23	
Raport înaintat directorului penitenciarului	REP, r. 10	
Existența unui program de pregătire la începerea detenției	REP, r. 10, al. 1 ARM, art. 69	
Recurs împotriva arestării	CADO, art. 5, al. 4 AP, p. 32	CR, art. 23, al. 4 CPP, art. 140 ¹ ; 141
Plângere împotriva măsurilor de urmărire penală		CPP, art. 275; 278
Mandatul de executare a arestării		CPP, art. 420–422 ²

Prevederi	Documente internaționale	Documente interne
Eliberare dacă motivele arestării au dispărut		CR, art. 23, al. 6 CPP, art. 139–140
Eliberare condiționată	AP, p. 39	CR, art. 23, al. 7 CPP, art. 160 ¹⁻¹⁰
Judecare în termen rezonabil	AP, p. 38	
Nerespectarea principiilor duce la prejudicierea probelor	AP, p. 27	
Pedepsirea privării de libertate ilegale		CP, art. 189, al. 1; art. 266, al. 1
Despăgubire dacă privarea nu s-a desfășurat conform prevederilor	CADO, art. 5, al. 5 AP, p. 35	CPP, art. 504

Diferențele majore dintre prevederile internaționale și interne apar în modul de a înțelege autoritatea judiciară. Conform AP, autoritatea judiciară trebuie să ofere *garanțiile cele mai puternic posibile de [...] imparțialitate (Folosirea termenilor, pct. f)*. Ori, în România, procurorul nu este doar o persoană care anchetează cazurile, ci reprezintă practic acuzarea, fiind pe partea opusă a „baricadei” față de inculpat sau învinuit.

În condiții, procurorul beneficiază de o serie de drepturi care ar trebui atribuite doar judecătorului, și anume: dispune arestarea preventivă (CPP, art. 136, al. 2; art. 146, al. 1; art. 233 al. 2, art. 236 al. 1), emite mandat de arestare (CPP, art. 146, al. 2, art. 151, al. 1), rezolvă cererile de eliberare provizorie (CPP, art. 160⁶, al. 5 și 6), poate revoca liberarea provizorie (CPP, art. 160¹⁰, al. 2). După încarcerare, pe baza CADO, art. 5, al. 3 și AP, p. 11, al. 1; p. 37, fiecare persoană trebuie să fie audiată de o autoritate judiciară care să statueze sau nu necesitatea detenției. Conform CPP art. 150, ascultarea inculpatului poate să fie efectuată și de către procuror, nu numai de o instanță de judecată. Astfel dreptul inculpatului la o instanță independentă care să se pronunțe asupra măsurii luate împotriva lui nu este automată, persoana în cauză poate doar să înainteze plângere împotriva măsurilor preventive (CPP, art. 140¹). Față de pronunțarea instanței de judecată se poate înainta recurs, dar la judecarea recursului, *inculpatul este adus [...] numai când instanța consideră necesar* (CPP, art. 140¹, al. 6), iar *participarea procurorului este obligatorie* (CPP, art. 140¹, al. 6), astfel nu există condiții egale între inculpat și procuror de a expune motivele. Plîngerile împotriva măsurilor luate de procurori pot fi rezolvate doar de procurorii ierarhic superiori (CPP, art. 278), neexistînd astfel posibilitatea de a cere remediere din partea unei instanțe imparțiale în cazuri de vătămare a intereselor legitime ale persoanelor.

Există deficiențe în aplicarea prevederilor referitoare la informarea celor arestați asupra acuzațiilor. Conform AP, informarea trebuie să aibă loc în momentul arestării (p. 10). Atît CR (art. 23, al. 5), cît și CPP (art. 137¹, al. 1) prevăd informarea imediată a acuzaților asupra motivelor arestării, și, în cel mai scurt termen, asupra învinuirii, în fața unui avocat. În mod flagrant, chiar cu ocazia unor acțiuni urmărite cu viu interes de opinia publică, și nu numai din România (arestarea lui Miron Cosma, a inculpaților în cazul Hădăreni), această prevedere este de multe ori încălcată.

AP, prin p. 38, prevede judecarea cît mai grabnică a deținuților, aplicînd specific dreptul la o judecată *într-un termen rezonabil* (CADO, art. 6). Deși termenul nu este clar stabilit, este evidentă încălcarea acestui principiu în România, procesele fiind fixate cu termene rare, cu multe anulări datorită neprezentării martorilor, astfel pînă la decizia finală pot să treacă și peste trei ani, fără ca deținutul să fie eliberat. Singura prevedere a CPP se referă la limitarea detenției preventive, care *încetează de drept [cînd] durata arestării a atins jumătatea maximului pedepsei prevăzute de lege* (art. 140, al. 2). Astfel, de ex. pentru omor, arestul preventiv poate dura (cel puțin teoretic) 10 ani, și nu există garanții interne pentru despăgubirea reală a persoanelor care au fost găsite nevinovate după lungi perioade de arest preventiv.

Apar probleme și referitor la dreptul la apărător. Procurorul poate dispune *interzicerea luării de contact a inculpatului arestat cu apărătorul* (CPP, art. 172, al. 4). Trebuie garantat dreptul la apărător, dar acest drept este transformat în obligație în anumite circumstanțe (CPP, art. 171, al. 2–4). Față de apărătorul numit din oficiu, care asistă în mod obligatoriu, inculpatul nu poate lua nici o măsură în cazul în care consideră că avocatul nu-și îndeplinește datoriile de apărător. Pentru nerespectarea obligației de apărător, avocatul din oficiu poate fi atacat doar de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată, sesizînd conducerea baroului de avocați (CPP, art. 172, al. 8), ceea ce reprezintă și o posibilitate de șantaj din partea organelor de urmărire penală asupra avocatului apărării.

Pentru ca un apărătorul din oficiu să fie numit, președintele instanței ia măsuri, odată cu fixarea termenului de judecată (CPP, art. 294, al. 1). Modalitatea prin care se numește avocatul pentru perioada anchetei penale, nu este precizat de CPP. În practică, baroul avocaților numește acest avocat din oficiu, dar se întîmplă ca acordul baroului să se ceară după ce un avocat a fost deja selectat de organul de urmărire penală. Inculpatul, în momentul în care primește un avocat din oficiu, nu știe dacă apărătorul a fost numit de barou sau chemat de polițist sau procuror.

Pentru a avea posibilitatea de a ancheta o eventuală plîngere legat de modul în care a fost tratat un arestat preventiv în timpul investigației, AP, prin principiul 23 prevede consemnarea tuturor persoanelor cu care cel interogată a luat contact. Datorită lipsei unei prevederi similare în sistemul intern, identificarea abuzurilor este îngreunată.

La internare, orice persoană deținută sau închisă ar trebui supusă unui *examen medical adecvat îndată ce este posibil după intrarea sa la locul de detenție* (AP, p. 24). Această prevedere nu se regăsește în RI, doar în partea care

se referă la tratamente medicale la nevoie. LEP prevede *măsuri sanitare și de igienă* (art. 2, al 3), nu și un examen medical obligatoriu. Fără un astfel de examen, deținutul poate să sufere de o boală, a cărei nedetecare, agravată de condițiile de detenție, să aibă consecințe fatale. Totodată, conform art. 453, al. 1, pct. a, executarea pedepsei închisorii poate fi amânată *când se constată pe baza unei expertize medico-legale că cel condamnat suferă de o boală care îl pune în imposibilitate de a executa pedeapsa*. Această prevedere pierde mult din aplicabilitatea practică dacă nu sînt prevăzute examene medicale obligatorii la momentul începerii detenției și la anumite intervale de timp. Chiar dacă legislația nu prevede concret această măsură, la Penitenciarul Tîrgu-Mureș fiecare persoană este supusă unui examen medical la internare (dacă cineva nu este apt, nu poate fi internat), după care există o carantină de 21 de zile pentru depistarea bolilor latente.

Nerespectarea tuturor principiilor care reglementează modul în care pot fi luate probele, ar trebui să prejudicieze valoarea lor, fiind nevoie de noi anchete, în condiții normale, pentru a examina dacă sînt sau nu admisibile (AP, principiul 27).

AP, prin principiul 12, și REP, prin regula 8, prevăd exact ce date trebuie consemnate cu începerea detenției: informații în legătură cu identitatea persoanei, motivele arestării, ora arestării, ora la care persoana arestată a fost condusă la locul de detenție, ora primei apariții în fața unei autorități judiciare, identitatea responsabililor cu aplicarea legilor referitoare și indicații precise privind locul de detenție. Conform CPP, art. 144, cu ocazia reținerii ordonanța conține doar ziua și ora la care reținerea a început, iar ordonanța de punere în libertate, ziua și ora la care reținerea a încetat. Motivele reținerii, identitatea responsabililor pentru reținere, nu. În mod vizibil, acest articol este incomplet: nu prevede nici măcar înscriserea numelui și prenumelui reținutului.

Conform regulii 10 al REP, pentru fiecare deținut în parte ar trebui să existe un program de pregătire/recuperare, cunoscut și aprobat de directorul penitenciarului. Un astfel de program ar avea o utilitate deosebită, facilitînd integrarea în societate a deținutului eliberat.

În diferite constituții, dreptul la libertate, procedura prin care o persoană poate fi privată de libertate, apare în modul următor:

Constituția Republicii Bulgaria

Art. 30

1. Fiecare are dreptul la libertatea și inviolabilitatea persoanei sale.
2. Nimeni nu poate fi arestat, nici să fie obiectul unei rețineri, al unei percheziții sau al unei alte atingeri aduse inviolabilității persoanei sale, în afara condițiilor și conform modalităților stabilite prin lege.
3. În cazurile de urgență, stabilite în mod expres prin lege, organele publice competente pot aresta un cetățean, informînd imediat organele puterii judecătorești. După 24 de ore de la arestare, organul competent al puterii judecătorești trebuie să se pronunțe asupra legalității măsurii.
4. Fiecare are dreptul să fie apărat de un avocat din momentul arestării sau a punerii sale sub acuzare.
5. Fiecare are dreptul la întrevăderi particulare cu apărătorul său. Secretul comunicării lor este inviolabil.

Art. 31

1. Orice persoană acuzată de crimă trebuie să fie predată autorităților judecătorești în termenul legal.
2. Nimeni nu poate fi obligat să se recunoască vinovat, nici să fie condamnat doar pe baza propriilor sale mărturisiri.
3. Acuzatul este socotit nevinovat pînă la stabilirea contrariului printr-o hotărîre judecătorească definitivă.

Constituția Republicii Cehe, Carta drepturilor și libertăților fundamentale

Art. 8

1. Libertatea individuală este garantată.
2. Nimeni nu poate fi urmărit sau privat de libertate decît din motive și conform procedurii stabilite prin lege. Nimeni nu poate fi privat de libertate pentru simplul motiv că nu este în măsură să îndeplinească o obligație contractuală.
3. Orice individ inculpat sau suspectat de a fi comis o infracțiune penală nu poate fi arestat decît în cazurile stabilite prin lege. Persoana arestată trebuie să fie informată de îndată despre motivele arestării, interogată și repusă în libertate sau trimisă în fața unui judecător în termen de 24 de ore de la arestare. Persoana arestată trebuie audiată, în următoarele 24 de ore de la trimiterea sa în judecată, de un judecător care va decide în legătură cu deținerea sa provizorie sau cu repunerea sa în libertate.
4. Orice inculpat nu poate fi arestat decît pe baza unui mandat scris și motivat de judecător. Persoana arestată trebuie trimisă în fața unui tribunal în următoarele 24 de ore. Judecătorul trebuie să interogheze persoana arestată în următoarele 24 de ore de la trimiterea ei în fața tribunalului și să decidă în legătură cu reținerea ei provizorie sau cu punerea ei în libertate.
5. Nimeni nu poate fi deținut provizoriu decît pe baza unei hotărîri a tribunalului și pentru motive și durata stabilite prin lege.
6. Legea stabilește cazurile în care o persoană poate fi plasată sau reținută din oficiu într-o instituție medicală. Tribunalul trebuie informat în legătură cu această măsură în 24 de ore și trebuie să ia o hotărîre în acest sens, în termen de 7 zile.

Constituția Republicii Italiene

Art. 13

Libertatea personală este inviolabilă.

Nici o formă de detenție, de control sau de percheziție a persoanei nu este admisă și nici o altă restrângere a libertății personale, dacă nu este un act motivat al autorității judiciare și numai în cazurile și formele prevăzute de lege.

În cazurile excepționale de necesitate și de urgență, prevăzute explicit prin lege, siguranța publică poate adopta măsuri provizorii care, dacă nu sînt comunicate în 48 de ore autorității judiciare și dacă aceasta nu le confirmă în următoarele 48 de ore, sînt considerate ca revocate și fără efect.

Orice violență fizică și morală asupra persoanelor supuse în vreun fel unor restricții de libertate se pedepsește.

Legea fixează limitele detenției preventive.

Art. 111

Toate măsurile judiciare trebuie să fie motivate.

Împotriva arestărilor și a măsurilor privind libertatea personală pronunțate sau adoptate de către organele jurisdicționale ordinare sau speciale, recursul în casare pentru violarea legii este admis întotdeauna. Nu se pot face derogări de la această regulă decît pentru sentințele tribunalelor militare pe timp de război.

Constituția Federației Ruse

Art. 22

1. Fiecare om are dreptul la libertate și la inviolabilitatea personală.

2. Arestarea, reținerea și detenția preventivă nu sînt permise decît în urma hotărîrii judiciare. Pînă la hotărîrea judiciară nimeni nu poate fi reținut mai mult de 48 de ore.

Constiuția Republicii Slovace

Art. 17

1. Libertatea individuală este garantată.

2. Nimeni nu poate fi urmărit sau privat de libertate, decît pentru motive și în conformitate cu procedura stabilită prin lege. Nimeni nu poate fi privat de libertate pentru simplul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală.

3. Orice individ inculpat sau bătuit de a fi comis o infracțiune penală nu poate fi reținut decît în cazurile stabilite prin lege. Orice individ reținut trebuie să fie imediat informat în legătură cu motivele reținerii sale, interogată și repus în libertate sau trimis în fața unui judecător cel tîrziu după 24 de ore. Persoana reținută trebuie audiată în următoarele 24 de ore din momentul acuzării sale de către un judecător, care decide în privința reținerii sale provizorii sau a repunerii sale în libertate.

4. Orice inculpat nu poate fi arestat decît pe baza unui mandat scris și motivat de judecător. Persoana arestată trebuie trimisă în fața unui tribunal în 24 de ore. Judecătorul trebuie să interogheze persoana arestată în următoarele 24 de ore de la trimiterea ei în fața tribunalului și să decidă în legătură cu reținerea ei provizorie sau cu punerea ei în libertate.

5. Detenția provizorie nu este posibilă decît pentru motivele și durata stabilită prin lege și pe baza hotărîrii tribunalului.

6. Legea stabilește cazurile în care o persoană poate fi plasată sau reținută, fără consimțămîntul său, într-o instituție medicală. Tribunalul trebuie informat în legătură cu această măsură în 24 de ore și trebuie să ia o hotărîre în termen de 5 zile.

7. Examinarea stării mintale a persoanei inculcate pentru comiterea unei infracțiuni criminale nu se poate face decît pe baza ordinului scris al tribunalului.

Constituția Regatului Spaniei

Art. 17

1. Orice persoană are dreptul la libertate și la securitate. Nimeni nu poate fi privat de libertate dacă aceasta nu este în conformitate cu dispozițiile prezentului articol și în cazurile și sub forma prevăzută de lege.

2. Reținerea nu va putea să dureze mai mult decît timpul strict necesar pentru realizarea verificărilor necesare clarificării faptelor și, în orice caz, deținutul va trebui pus în libertate sau la dispoziția autorității judiciare în maximum 72 de ore.

3. Orice persoană deținută trebuie să fie informată imediat și într-un mod comprehensibil despre drepturile sale și despre motivele deținerii sale și nu poate fi obligată să facă o declarație. Asistența unui avocat este garantată deținutului în anchetele polițienești sau în urmăririle judiciare, în termenii stabiliți prin lege.

4. Legea va defini o procedură de habeas corpus pentru a pune imediat la dispoziția justiției orice persoană deținută ilegal. De asemenea, legea va determina durata maximă a detenției provizorii.

Art. 25

1. Nimeni nu poate fi condamnat sau sancționat pentru acțiuni sau omisiuni care, atunci cînd s-au produs, nu constituiau un delict, o greșală sau o infracțiune administrativă, în conformitate cu legislația în vigoare în acel moment.

3. Administrația civilă nu va putea impune sancțiuni care să implice, în mod direct sau subsidiar, privarea de libertate.

Constituția Republicii Macedonia

Art. 12

Dreptul persoanelor la libertate este irevocabil.

Libertatea persoanelor poate fi restrînsă doar prin decizia unei instanțe judecătorești sau în cazurile și prin procedurile prevăzute prin lege.

Persoanele reținute, arestate sau deținute vor fi imediat informate asupra motivelor reținerii, arestării sau deținerii, cât și asupra drepturilor lor. Ei nu pot fi forțați pentru a da declarații. Orice persoană are dreptul la un avocat, în cursul anchetei penale și în fața instanțelor de judecată.

Persoanele reținute vor fi aduse în fața unei instanțe judecătorești în timpul cât mai scurt posibil, cel mult în 24 de ore de la momentul reținerii, pentru a decide, fără nici o întârziere, asupra legalității arestării.

Detenția poate dura, pe baza deciziei instanței judecătorești, cel mult 90 de zile.

Persoanele deținute, în condițiile prevăzute de lege, pot fi eliberate de sub custodie pentru a-și dirija apărarea.

Art. 13

O persoană incriminată de comiterea unui act va fi considerată nevinovată până la stabilirea vinovăției de către o instanță de judecată.

O persoană deținută, arestată sau condamnată ilegal are dreptul la corecție legală, cât și la alte drepturi prevăzute prin lege.

Constituția Republicii Ungaria

Art. 55

1. În Republica Ungaria orice individ are dreptul la libertatea și securitatea persoanei sale, nimeni nu poate fi privat de libertate, dacă acest lucru nu se face pentru motivele și în conformitate cu procedura prevăzută de lege.

2. Orice individ bănuit de o infracțiune penală și reținut trebuie fie eliberat, fie dus în fața unui judecător, în cel mai scurt timp cu putință. Judecătorul este obligat să audieze persoana prezentată în fața lui și să hotărească fără întârziere asupra punerii sale în libertate sau a arestării sale printr-o hotărâre scrisă motivată.

3. Orice individ, victimă a arestării sau detenției ilegale, are dreptul la reparație.

Deși în cazul unor țări termenul de reținere poate depăși 24 de ore (prevăzute de CR, art. 23 al. 3), arestarea preventivă, într-un stat de drept, nu poate fi decisă decât prin hotărârea unei instanțe judecătorești. Cele mai complexe garanții constituționale în acest domeniu există în Cehia și Slovacia (cu texte aproape identice). Pe lângă această măsură importantă, unele constituții au și prevederi speciale, cum ar fi cea a Bulgariei, care interzice condamnarea unei persoane doar pe baza propriilor sale mărturisiri (art. 31, al. 2). În multe cazuri, dreptul la repararea arestării abuzive este prevădute constituțională.

Încă din momentul privării de libertate, trebuie să fie făcute distincțiile necesare între diferitele categorii.

Astfel, prin principiul 8, AP prevede:

Persoanele deținute sînt supuse unui regim conform condiției lor de persoane necondamnate. Ele sînt deci separate de persoanele condamnate de fiecare dată cînd este posibil.

ARM are prevederi mai exacte privitor la acest domeniu:

Separarea categoriilor

Art. 8

Diferitele categorii de deținuți trebuie să fie introduse în așezăminte sau secții de așezăminte, separat, ținîndu-se cont de sexul lor, de vîrsta lor, de antecedentele lor, de motivele detenției lor și de necesitățile tratamentului lor. Astfel:

a) Bărbații și femeile trebuie să fie ținuti pe măsura posibilității în așezăminte diferite; în așezăminte care primesc în același timp bărbați și femei, ansamblul încăperilor destinate femeilor trebuie să fie complet separate.

b) Deținuții în prevenție trebuie să fie separați de condamnați.

c) Persoanele închise pentru datorii sau condamnații la o altă formă de închisoare civilă, trebuie să fie separați de deținuții pentru infracțiuni penale.

d) Deținuții tineri trebuie să fie separați de adulți.

Aceste prevederi se repetă și în capitolul *Persoanele arestate sau în detenție preventivă*, art. 85, cu explicația dată în art. 84, al. 2:

Prevenitul se bucură de prezumția de nevinovăție și trebuie tratat în consecință.

REP oferă explicații complexe la necesitatea separării diferitelor categorii de deținuți:

Împărțirea și clasificarea deținuților:

Regula 11

1 — În repartizarea deținuților la diferite instituții sau regimuri trebuie să se țină seama de situația lor juridică și legală (deținut neîncarcerat sau condamnat, delicvent la prima abatere sau recidivist, sentință de scurtă durată sau pedeapsă mare), de cerințe speciale ale tratamentului lor, de nevoile lor medicale, de vîrsta lor și de sex.

2 — Bărbații și femeile vor fi în principiu deținuți separat, deși ei pot participa împreună la activități organizate ca făcînd parte dintr-un program stabilit.

3 — În principiu, deținuții arestați preventiv vor fi ținuti separat de cei condamnați, cu excepția cazului cînd ei sînt de acord să participe împreună la activități organizate în beneficiul lor.

4 — Tinerii deținuți vor fi ținuti în condiții care să-i protejeze pe cît posibil de influențe dăunătoare și ținînd cont de nevoile specifice vîrstei lor.

Regula 12

Țelurile clasificării sau reclassificării deținuților vor fi:

a) să-i separe de ceilalți deținuți care, din cauza dosarelor lor criminale sau a personalității lor, sînt gata să profite de cei sau cele cu care vin în contact și să exercite asupra acestora o influență nocivă și

b) să sprijine repartizarea deținuților pebtru a ușura tratamentul lor și pentru reintegrarea lor socială, ținînd seama de cerințele disciplinei și securității interioare locului de deținere.

Regula 13

Atît cît este posibil, instituții separate sau secții separate ale unei instituții vor fi folosite să ușureze conducerea diferitelor regimuri sau în repartizarea categoriilor specifice de deținuți.

Regula 93

[...] Repartizarea deținuților nejuducați se va face în conformitate cu prevederile Regulii 11 paragraful 3.

Prevederile conținute de ARM sînt asemănătoare:

Clasificare și individualizare

Art. 67

Scopurile clasificării trebuie să fie:

a) de a-i împiedica pe deținuții care, în baza trecutului de criminal sau a relelor deprinderi, ar exercita o influență nefastă asupra celorlalți deținuți;

b) de a-i împărți pe deținuți în grupe, cu scopul de a ușura tratamentul lor în vederea readaptării lor sociale.

Art. 68

Trebuie să se înființeze, în măsura posibilităților, așezăminte separate sau secții deosebite într-un așezămînt, pentru tratamentul diferitelor grupe de deținuți.

CP, în cadrul art. 57 (al. 2, 3) diferențiază categorii, dar nu și pe criteriul existenței unei condamnări:

Femeile condamnate la pedeapsa închisorii execută această pedeapsă separat de condamnații bărbați.

Minorii condamnați la pedeapsa închisorii execută pedeapsa separat de condamnații majori sau în locuri de detenție speciale [...].

Similar formulează și RI, la capitolul VI:

2. Regimul de deținere

Executarea pedepsei închisorii se face, potrivit dispozițiilor legii privind executarea pedepselor, în locuri de deținere anume destinate.

Femeile condamnate la pedeapsa închisorii execută pedeapsa separat de condamnații majori sau în locuri de deținere speciale, asigurîndu-se posibilitatea de a continua învățămîntul general obligatoriu și de a dobîndi o pregătire profesională potrivit cu aptitudinile lor.

LEP face însă toate distincțiile prevăzute de documentele internaționale:

Art. 3

Condamnații se repartizează la locurile de deținere, ținîndu-se seama de natura infracțiunii, durata pedepsei și starea recidivă, de comportarea și receptivitatea acestora la acțiunea de reeducare.

Deținerea femeilor se face separat de bărbați, iar a minorilor separat de majori sau în locuri de deținere speciale.

Art. 39

Măsura arestării preventive se execută în penitenciare sau în locuri anume înființate prin ordinul, după caz, al ministrului forțelor armate, ministrului afacerilor interne, președintelui Consiliului Securității Statului sau procurorului general.

Ministerul Forțelor Armate asigură locurile de deținere pentru militarii arestați preventiv, cercetați de organele prevăzute în art. 208 lit. a și b din Codul de procedură penală.

Cei arestați preventiv vor fi ținuti separat de condamnați.

Deținerea femeilor se face în condițiile art. 3 alin. 2 din prezenta lege.

Deținerea minorilor se face separat de majori.

La cererea organului de urmărire penală, arestații preventiv în aceeași cauză sînt ținuti separat unii de alții.

Paza și supravegherea deținuților aflați în locurile de deținere preventivă înființate prin ordinul procurorului general se fac cu personal specializat.

Totuși, la Penitenciarul Tîrgu-Mureș, datorită supraaglomerării (penitenciarul construit în 1886–1887 are o capacitate de 450 persoane, actualmente fiind internați 800), nu se respectă diferențierea necesară dintre deținuți și încarcerați (preventivi și condamnați), cele două categorii de persoane private de libertate fiind ținute împreună.

Reguli minime pentru tratamentul persoanelor deținute și arestate

Starea de detenție sau de arestare nu poate însemna neglijarea principiilor drepturilor omului, fără orice fel de discriminare.

Cum este prevăzut în AP:

Principiul 1

Orice persoană supusă unei forme oarecare de detenție sau încarcerare este tratată cu umanitate și respect față de demnitatea inerentă persoanei umane.

Principiul 3

Dacă o persoană este supusă unei forme oarecare de detenție sau încarcerare, nu poate fi admisă, în ceea ce-o privește, nici un fel de restricție sau derogare de la drepturile omului recunoscute sau în vigoare într-o țară, în aplicarea legilor, a convențiilor, reglementărilor sau obiceiurilor, sub pretextul că prezentul Ansamblu de principii nu le recunoaște într-o măsură mai mică.

Principiul 5

1. — *Prezentele principii se aplică tuturor persoanelor care se află pe teritoriul unui stat dat, fără nici o distincție, care să se bazeze pe rasă, culoare, sex, limbă, religie sau convingeri religioase, opinii politice sau altele, origine națională, etnică, socială, avere, naștere sau pe oricare alt criteriu.*

2. — *Măsurile aplicate în conformitate cu legea și destinate în exclusivitate protejării drepturilor și condițiilor particulare ale femeilor, mai ales ale femeilor însărcinate și ale mamelor cu copii de vârstă mică, ale copiilor, ale adolescenților și ale persoanelor bătrâne, bolnave sau handicapate, nu sînt considerate ca fiind măsuri discriminatorii. Necesitatea acestor măsuri și a aplicării lor putînd face întotdeauna obiectul unui examen al unei autorități judiciare sau alta.*

Principiul 6

Nici o persoană supusă unei forme oarecare de detenție sau de încarcerare nu va fi supusă torturii, nici unor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante. Nici o circumstanță, oricare ar fi, nu poate fi invocată pentru a justifica tortura sau oricare altă pedeapsă sau tratament crud, inuman sau degradant.

Principiul 7

1. — *Statul trebuie să editeze legi ce interzic toate actele care violează drepturile și îndatoririle enunțate în prezentele principii, să prevadă sancțiuni adecvate autorilor acestor acte și să ancheteze în mod imparțial în caz de plîngere.*

2. — *Funcționarii care au motive de a crede că o violare a prezentului Ansamblu de principii s-a produs sau este pe punctul de a se produce, vor semnală cazul superiorilor lor și la nevoie, celorlalte autorități sau instanțe de control sau de recurs competente.*

3. — *Orice altă persoană care crede că s-a produs o violare a prezentului Ansamblu de principii sau că este pe punctul de a se produce are dreptul de a semnală cazul superiorilor funcționarilor în cauză cît și celorlalte autorități sau instanțe de control sau de recurs competente.*

Principiul 15

Cu excepțiile prevăzute la paragraful 4 al principiului 16 și ale paragrafului 3 al principiului 18, comunicarea persoanei deținute sau încarcerate cu lumea exterioară, mai ales cu familia sa sau cu apărătorul său, nu poate fi refuzată pe o perioadă ce depășește cîteva zile.

Principiul 19

Orice persoană deținută are dreptul de a primi vizite, mai ales pe cele ale membrilor familiei, și de a corespunde, mai ales cu ei, și ea trebuie să dispună de posibilitățile adecvate de a comunica cu lumea exterioară sub rezerva condițiilor și a restricțiilor rezonabile care se pot specifica prin lege sau prin reglementările făcute în conformitate cu legea.

Principiul 20

Dacă o persoană deținută sau închisă o cere, ea va fi plasată, dacă e posibil, într-un loc de detenție sau încarcerare destul de aproape de locul ei de reședință.

Principiul 21

1. — *Este interzis să se abuzeze de situația unei persoane deținute sau închise pentru a o constrînge să dea informații, să incrimineze într-un fel sau să depună mărturie împotriva oricărei alte persoane.*

2. — *Nici o persoană deținută sau închisă nu va fi supusă, pe timpul interogării ei, la acte de violență, la amenințări sau la metode de interogare de natură să compromită capacitatea sa de decizie sau discernămintul ei.*

Principiul 22

Nici o persoană deținută sau închisă nu va putea, chiar dacă este de acord, să devină obiectul experimentelor medicale sau științifice de natură a-i dăuna sănătății ei.

Principiul 25

Orice persoană deținută sau închisă sau apărătorul ei are, sub singura rezervă a condițiilor în mod rezonabil necesare pentru asigurarea securității și menținerea ordinii la locul de detenție sau de închidere, dreptul de a cere unei autorități judiciare sau alteia un al II-lea examen medical sau o a II-a părere medicală.

Principiul 26

Faptul că o persoană deținută sau închisă a suferit un examen medical, numele medicului și rezultatele examenului vor fi atent consemnate. Accesul la aceste date va fi asigurat și aceasta se va face în conformitate cu regulile pertinente ale dreptului intern.

Principiul 28

Orice persoană deținută sau închisă are dreptul de a obține, în limitele resurselor disponibile, dacă ele provin din surse publice, o cantitate rezonabilă de material educativ, cultural și informațional, sub rezerva condițiilor în mod rezonabil necesare pentru a se asigura securitatea și menținerea ordinii în locul de detenție sau de închidere.

Principiul 29

1. — *În vederea asigurării stricte a respectării legilor și reglementărilor pertinente, locurile de detenție trebuie să fie inspectate în mod regulat de către persoane calificate și experimentate, numite de către o autoritate competentă diferită de autoritatea în mod direct însărcinată cu administrarea locului de detenție sau de închidere responsabilă în fața ei.*

2. — *Orice persoană deținută sau închisă are dreptul de a comunica liber și în deplină confidențialitate cu persoanele care inspectează locurile de detenție sau de închidere în conformitate cu paragraful 1 al prezentului principiu, sub rezerva condițiilor în mod rezonabil necesare pentru a se asigura securitatea și menținerea ordinii în mai sus numitele locuri.*

Principiul 31

Autoritățile competente se vor strădui să furnizeze, dacă este nevoie, în conformitate cu dreptul intern, asistența membrilor familiei deținutului, în special membrilor minori, și ele se vor strădui mai ales să asigure, în bune condiții, supravegherea copiilor lăsați fără părinți.

Principiul 33

1. — *Orice persoană deținută sau închisă sau apărătorul ei, are dreptul de a prezenta o plângere sau o doleanță despre felul în care este tratată, mai ales în cazul torturilor sau al altor tratamente crude, inumane sau degradante, autorităților însărcinate cu administrarea locului de detenție și autorităților de control sau de recurs competente.*

2. — *Atunci când nici o persoană deținută sau închisă nici apărătorul ei nu au posibilitatea de a-și exercita drepturile vizate la paragraful 1 al prezentului principiu, un membru al familiei persoanei deținute sau închise sau orice altă persoană care cunoaște problema poate să exercite aceste drepturi.*

3. — *Caracterul confidențial al cererii sau plîngerii este menținut atunci când petiționarul o cere.*

4. — *Orice cerere sau plângere trebuie să fie examinată de îndată și trebuie dat răspuns fără nici o întârziere. În cazul în care se respinge cererea sau plîngerea sau în cazul întârzierii excesive, petiționarul este autorizat să sesizeze o autoritate judiciară sau alta. Nici persoana deținută sau închisă nici vreun petiționar așa cum este ele definit la paragraful 1 al prezentului principiu nu trebuie să suporte vreun prejudiciu pentru că a prezentat o cerere sau o plângere.*

Principiul 34

Dacă o persoană deținută sau închisă decedează sau dispare pe parcursul perioadei sale de detenție sau de închidere, o autoritate judiciară sau alta, va ordona o anchetă asupra cauzelor decesului sau ale dispariției, fie din proprie inițiativă, fie la cererea unui membru al familiei acestei persoane sau a oricărei persoane care cunoaște această situație. Dacă împrejurările o justifică, o anchetă va fi condusă în aceleași condiții de procedură în cazul în care decesul sau dispariția au survenit puțin după terminarea perioadei de detenție sau de închidere. Rezultatele sau raportul anchetei vor fi puse la dispoziția oricărei persoane ce o va cere, cu excepția cazului când acest lucru ar împiedica sau ar compromite o instrucție criminologică în curs.

Principiul 37

[...] *Orice persoană deținută, atunci când este adusă în fața [unei autorități judiciare sau alta], are dreptul de a face o declarație cu privire la modul în care a fost tratată atunci când a fost în stare de arest.*

ARM are prevederi exacte asupra condițiilor de detenție și tratamentul celor arestați:

Încăperi de deținere

Art. 9

1) *Celulele sau camerele destinate izolării nocturne nu pot fi ocupate decât de un singur deținut. Pentru motivele speciale cum ar fi din cauza unei supraaglomerări temporare administrația centrală a închisorii poate face excepții de la această regulă, totuși va trebui să se evite ca să stea doi deținuți în cîte o celulă sau cameră individuală.*

2) *În caz că se recurge la dormitoare, acestea trebuie să fie ocupate de către deținuți selecționați cu îngrijire și recunoscuți apti să fie cazați în aceste condiții. Noaptea ei vor fi supuși unei supravegheri regulate, adaptată tipului de așezămînt respectiv.*

Art. 10

Încăperile de deținere și în special acelea care sînt destinate deținuților în timpul nopții, trebuie să corespundă exigențelor de igienă, ținîndu-se cont de climă, mai ales în ceea ce privește cubajul de aer, suprafața minimă, iluminatul, încălzirea și ventilația.

Art. 11

În orice încăpere în care deținuții trebuie să trăiască și muncească,

a) *ferestrele trebuie să fie suficient de mari pentru ca deținuții să poată citi și munci la lumina naturală, amplasarea acestor ferestre trebuie să permită pătrunderea de aer proaspăt și aceasta chiar dacă este sau nu ventilație artificială.*

b) lumina artificială trebuie să fie suficientă pentru a permite deținutului să citească sau să muncească fără să-și strice vederea.

Art. 12

Instalațiile sanitare trebuie să permită deținutului să-și satisfacă nevoile naturale în momentul dorit, într-un mod curat și decent.

Art. 13

Instalațiile de baie și duș trebuie să fie suficiente pentru ca fiecare deținut să aibă posibilitatea și să fie obligat să le folosească la o temperatură adecvată climatului și atât de des pe cât o cere igiena generală conform anotimpului și regiunii geografice, dar cel puțin o dată pe săptămână într-o climă temperată.

Art. 14

Toate încăperile frecventate regulat de deținuți trebuie menținute în perfectă stare și curate.

Igiena personală

Art. 15

Trebuie să se pretindă deținuților curățenia personală; în acest scop ei trebuie să dispună de apă și de articole de toaletă necesare sănătății lor și curățeniei lor.

Art. 16

Pentru a se putea permite deținuților să se prezinte într-o ținută corespunzătoare și să-și păstreze respectul față de ei înșiși, trebuie să se asigure condiții pentru buna întreținere a părului și a bărbii; bărbații trebuie să poată să se bărbiească în mod regulat.

Îmbrăcămintea și așternutul

Art. 17

1) Fiecare deținut care nu are dreptul să poarte hainele sale personale trebuie să primească îmbrăcămintea care să fie adecvată climatului și în cantitate suficientă pentru a-l menține sănătos. Această îmbrăcămintă nu are voie să fie în nici un fel degradată sau umiltoare.

2) Toate hainele trebuie să fie curate și în bună stare. Lenjeria de corp trebuie să fie schimbată și spălată atât de des cât este necesar pentru menținerea igienei.

3) În cazuri excepționale, când deținutul iese din așezămînt cu aprobare, trebuie să i se permită să poarte îmbrăcămintea sa personală sau haine care nu atrag atenția.

Art. 18

Cînd li s-a permis deținuților să poarte hainele lor personale, trebuie să se dea ordin în momentul intrării acestora în așezămînt, pentru a se lua măsuri ca acestea să fie curate și utilizabile.

Art. 19

Fiecare deținut trebuie să dispună, în conformitate cu uzanțele locale sau naționale, de un pat individual cu așternutul necesar, bine întreținut și schimbat în asemenea mod încît să asigure curățenia.

Alimentația

Art. 20

1) Orice deținut trebuie să primească de la administrație, la orele obișnuite, o hrană de bună calitate, bine preparată și servită, avînd o valoare nutritivă suficientă pentru menținerea sănătății și a forțelor sale.

2) Fiecare deținut trebuie să aibă posibilitatea de a avea apă potabilă la dispoziție.

Exerciții fizice

Art. 21

Fiecărui deținut care nu este ocupat cu o muncă în aer liber, i se va asigura, dacă vremea o permite, o oră cel puțin pe zi, pentru exerciții fizice, adecvate, în aer liber.

Tinerii deținuți și ceilalți deținuți cărora vîrsta și condiția fizică le permit, trebuie să primească în timpul perioadei rezervate exercițiilor fizice, o educație fizică și recreativă. În acest scop li se vor pune la dispoziție terenul, instalațiile și echipamentul.

Asistența medicală

Art. 22

1) Fiecare așezămînt penitenciar trebuie să dispună cel puțin de serviciile unui medic calificat, care trebuie să aibă cunoștințe în psihiatrie. Asistența medicală trebuie organizată în legătură strînsă cu administrația generală a Serviciului sănătății comunității sau națiunii. Ea trebuie să cuprindă un serviciu de psihiatrie pentru diagnostic și dacă este cazul pentru tratamentul cazurilor de deficiență mintală.

2) Pentru bolnavii care au nevoie de îngrijiri speciale trebuie să se prevadă transferul la așezămintele penitenciare specializate sau la spitale civile. Dacă tratamentul spitalicesc este organizat în așezămînt, acesta trebuie prevăzut cu material, utilaj și produse farmaceutice care să permită de a se da tratamentul și îngrijirile adecvate deținuților bolnavi și personalul trebuie să aibă o suficientă pregătire profesională.

3) Orice deținut trebuie să beneficieze de îngrijirile unui dentist calificat.

Art. 23

1) În așezămintele pentru femei trebuie să existe instalațiile speciale necesare pentru îngrijirea femeilor gravide și a celor care nasc sau au născut. În măsura posibilităților trebuie să se ia măsuri pentru ca nașterile să aibă loc într-un spital civil. Dacă copilul se naște în închisoare este important ca în actul de naștere să nu fie trecut acest lucru.

2) În caz că se permite mamei deținute a-și păstra sugarii, trebuie să se ia măsuri pentru a se crea creșe înzestrate cu personal calificat unde sugarii să fie ținuți în timpul când nu sînt îngrijiți de mamele lor.

Art. 24

Medicul trebuie să examineze fiecare deținut cît mai curînd posibil după intrarea sa și ulterior, atît de des cît este necesar, în special în vederea depistării existenței posibile a unei maladii fizice sau mentale și să ia toate măsurile necesare, să asigure separarea deținuților suspecți a fi atinși de maladii infecțioase sau contagioase, să descopere deficiențele fizice sau mentale care ar putea fi un obstacol de reclasare și să determine capacitatea fizică de muncă a fiecărui deținut.

Art. 25

1) Medicul este însărcinat să supravegheze sănătatea fizică și psihică a deținuților. Ei trebuie să-i vadă în fiecare zi pe deținuții bolnavi și pe toți cei care atrag în mod deosebit atenția.

2) Medicul trebuie să prezinte un raport directorului, de fiecare dată cînd crede necesar, că sănătatea fizică sau psihică a unor deținuți a fost sau va fi afectată de prelungirea sau de o condiție oarecare a detenției.

Art. 26

Medicul trebuie să execute inspecții regulate și să-l consilieze pe director în ceea ce privește:

a) cantitatea, calitatea, prepararea și distribuirea alimentelor;

b) igiena și curățenia așezămîntului și a deținuților;

c) instalațiile sanitare, de încălzire, iluminat și ventilația așezămîntului;

d) calitatea și curățenia hainelor și a așternutului deținuților;

e) respectarea regulilor privind educația fizică și sportivă cînd aceasta este organizată cu un personal nespecializat.

2) Directorul trebuie să ia în considerație rapoartele și sfaturile medicului bazate pe articolele 25 paragraful 2 și 26, în cazul cînd este de acord cu acestea, să ia imediat măsurile ce se impun; în caz de dezacord sau dacă cele sesizate nu sînt de competența lui, el va transmite imediat raportul medical și propriile sale păreri, autorităților superioare.

Informare și dreptul de a se plînge al deținuților

Art. 35

1) Cînd intră, fiecare deținut trebuie să primească informații scrise cu privire la regimul deținuților din categoria sa, reguli disciplinare ale așezămîntului, mijloace autorizate pentru obținerea informațiilor și formularea plîngerilor și cu privire la toate celelalte puncte care pot fi necesare pentru a-i permite să cunoască drepturile și obligațiile sale și de a se adapta vieții din penitenciar.

2) Dacă deținutul este analfabet, aceste informări trebuie să i se facă oral.

Art. 36

1) Orice deținut trebuie să aibă în fiecare zi lucrătoare ocazia de a prezenta cereri și reclamații directorului așezămîntului sau funcționarului autorizat să-l reprezinte.

2) Cereri sau reclamații vor putea fi prezentate inspectorului închisorilor în cursul unei inspecții. Deținutul va putea să se întrețină cu inspectorul sau cu oricare alt salariat însărcinat cu inspecția, în lipsa directorului sau a altor membri ai personalului așezămîntului.

3) Orice deținut trebuie să aibă voie să adreseze, fără a fi cenzurat fondul, dar într-o formă legală, o cerere sau reclamație, administrației penitenciare centrale, autorității judiciare sau altor autorități competente, pe calea ce se impune.

4) Chiar dacă o cerere sau reclamație ar fi evident îndrăzneală sau lipsită de temei, ea trebuie să fie examinată fără întârzieri și trebuie să se dea un răspuns deținutului în timp util.

Legătura cu lumea exterioară

Art. 37

Deținuților trebuie să li se permită, sub supravegherea necesară, să comunice cu familiile lor și cu acelea ale prietenilor lor, în care se poate avea încredere, la intervale regulate, atît prin corespondență, cît și primind vizita acestora.

Art. 38

1) Deținuților originari din țările străine trebuie să li se acorde înlesniri raționale pentru a comunica cu reprezentanții lor diplomați și consulari.

2) În ceea ce privește deținuții originari din state care nu au reprezentanți diplomați sau consulari în țară ca și refugiații și apatrizii, acestora trebuie să li se acorde aceleași înlesniri de a se adresa reprezentanților diplomați ai statului care este însărcinat cu interesele lor, sau oricărei autorități naționale sau internaționale care au misiunea de a-i proteja.

Art. 39

Deținuții trebuie să fie ținuți în mod regulat la curent cu evenimentele cele mai importante, fie prin lectura ziarelor zilnice, periodice sau a publicațiilor penale speciale, fie prin emisiunile radiofonice, conferințe sau orice alt mijloc analog, autorizat sau controlat de către administrație.

Biblioteca

Art. 40

Fiecare așezămînt trebuie să aibă o bibliotecă pentru uzul tuturor categoriilor de deținuți, dotată suficient cu cărți instructive și recreative. Deținuții trebuie să fie încurajați s-o folosească cît mai mult posibil.

Religia

Art. 41

1) Dacă așezămîntul curinde un număr suficient de deținuți aparținînd aceleiași religii trebuie să fie numit sau aprobat un reprezentant calificat al acelei religii.

În caz că numărul deținuților o justifică și împrejurările o permit, măsura trebuie luată pentru mai mult timp.

2) Reprezentatul calificat, numit sau aprobat conform paragrafului 1, trebuie să fie autorizat să organizeze periodic slujbe religioase, și să facă, de ficare dată cînd este indicat, vizite duhovnicești în particular, deținuților care au religia sa.

3) Dreptul de a intra în legătură cu reprezentantul calificat al unei religii nu se va refuza niciodată, nici unui deținut. Dimpotrivă, dacă un deținut se opune vizitei unui reprezentant al unei religii, trebuie să se respecte din plin atitudinea sa.

Art. 42

Fiecărui deținut trebuie să i se aprobe pe măsura posibilităților să-și satisfacă cerințele vieții sale religioase, participînd la slujbe organizate în așezămînt și să aibă asupra sa cărțile de educație și instruire religioasă ale religiei sale.

Depunerea obiectelor aparținînd deținuților

Art. 43

1) În caz că regulamentul nu-i dă voie deținutului să păstreze asupra lui bani, obiecte de valoare, hainele și alte efecte care îi aparțin, acestea trebuie să fie depuse la loc sigur, imediat după intrarea sa în așezămînt. Trebuie să se alcătuiască un inventar și acesta trebuie să fie semnat de deținut. Trebuie să se ia măsuri pentru a se păstra aceste lucruri în bună stare.

2) Aceste lucruri și banii trebuie să-i fie înapoiți la punerea sa în libertate, cu excepția banilor care a avut voie să-i cheltuiască, a obiectelor care a putut să le trimită în exterior sau a hainelor care a trebuit să fie distruse din motive de igienă. Deținutul trebuie să dea descărcare pentru obiectele și banii care i-au fost restituiți.

3) Obiectele de valoare sau lucrurile trimise din exterior deținutului sînt supuse aceluiași reguli.

4) Dacă deținutul are asupra sa medicamente sau stupefiante în momentul intrării, medicul va decide asupra folosirii acestora.

Comunicarea decesului, bolii, transferului etc.

Art. 44

1) În caz de deces sau de boală gravă, de accident grav sau transferare a deținutului într-un așezămînt pentru bolnavi mintali, directorul trebuie să informeze imediat soția (soful) dacă deținutul este căsătorit sau ruda cea mai apropiată și în orice caz cite o persoană indicată de deținut pentru a fi informată.

2) Un deținut trebuie să fie informat imediat despre decesul sau boala gravă a unei rude apropiate. În caz de boală periculoasă a unei astfel de persoane, în caz că împrejurările permit aceasta, deținutul va trebui să fie lăsat să se ducă la căpătîiul celui bolnav, fie sub escortă, fie liber.

3) Orice deținut va avea dreptul de a informa imediat familia despre detenția sa la un alt loc de deținere.

Transferarea deținuților

Art. 45

1) În caz că deținuții sînt aduși în locul de deținere sau sînt scoși din acesta, ei trebuie să fie cît mai puțin expuși vederii publicului și trebuie luate măsuri pentru a-i proteja de insulte, curiozitatea publicului și de orice fel de publicitate.

2) Transportul deținuților în condiții proaste de aerisire sau iluminat sau prin orice alt mijloc care le-ar produce o suferință fizică trebuie interzis.

3) Transportul deținuților trebuie să se facă pe cheltuiala administrației și în condiții egale pentru toți deținuții.

Inspecția

Art. 55

Inspectorii calificați și experimentați, numiți de o autoritate competentă vor trebui să procedeze la inspectarea regulată a locurilor de deținere și serviciilor penitenciare. Ei vor veghea mai ales asupra faptului ca acestea să fie administrate conform legilor și reglementărilor în vigoare și în scopul atingerii obiectivelor serviciilor penitenciare (penale) și corecționale.

Munca

Art. 71

1. Munca de penitenciar nu trebuie să aibă caracter degradant.

2. Toți deținuții condamnați sînt supuși obligației muncii, ținîndu-se seama de aptitudinile lor fizice și mintale, astfel cum acestea vor fi determinate de către medic.

3. Trebuie să li se dea deținuților o muncă productivă îndestulătoare pentru a-i preocupa pe durata normală a unei zile de lucru.

4. Această muncă trebuie să fie, pe cît posibil, de natură a menține sau a mări capacitatea lor de a-și cîștiga în mod cinstit existența după punerea în libertate.

5. Trebuie să li se dea deținuților o pregătire profesională folositoare de pe urma căreia să poată cîștiga și aceasta mai ales pentru cei tineri.

6. În limitele compatibile cu o selecție profesională rațională și exigențele administrației și ale disciplinei în penitenciar, deținuții trebuie să-și poată alege genul de muncă pe care doresc să o îndeplinească.

Art. 72

1. Organizarea și metodele muncii penale trebuie să se apropie pe cât posibil de acelea care se aplică unei munci asemănătoare în exteriorul așezământului, în vederea pregătirii deținuților pentru condițiile normale ale muncii libere.

2. Totuși interesarea deținuților și pregătirea lor profesională nu trebuie să fie subordonate dorinței de a se realiza un beneficiu prin munca penală.

Art. 73

1. Întreprinderile industriale și fermele penitenciarelor trebuie să fie conduse de preferință de către administrație și nu de către persoane particulare.

2. În caz că se folosesc deținuții pentru munci care nu sînt controlate de către administrație, ei trebuie totuși puși sub supravegherea personalului de penitenciar. Așară de cazul cînd munca trebuie îndeplinită pentru alte departamente de stat, persoanele cărora li se execută această muncă trebuie să-i plătească administrației salariul normal datorat pentru această muncă, ținînd cont totodată de randamentul deținuților.

Art. 74

1. Măsurile prescrise pentru a proteja securitatea și sănătatea muncitorilor licberi trebuie luată în egală măsură și în așezămintele de penitenciar.

2. Trebuie să se dea dispoziții privind despăgubirile ce li se cuvin deținuților accidentați prin muncă sau boli profesionale, condițiile fiind același ca pentru muncitorii liberi.

Art. 75

1. Numărul maxim zilnic și săptămînal al orelor de muncă pentru deținuți trebuie fixat prin lege sau regulament administrativ ținîndu-se seama de reglementările sau de uzanțele locale aplicate muncitorilor liberi.

2. Orele astfel stabilite trebuie să îngăduie o zi de repaus pe săptămîină și suficient timp pentru instruire și celelalte activități prevăzute de tratamentul și readaptarea deținuților.

Art. 76

1. Munca deținuților trebuie să fie remunerată într-o formă echitabilă.

2. Regulamentul trebuie să permită deținuților să folosească cel puțin o parte din remunerația lor pentru cumpărarea obiectelor îngăduite care sînt destinate uzului personal și de a trimite o altă parte familiei lor.

3. Regulamentul ar trebui să prevadă de asemenea ca o parte a remunerației să fie rezervată de către administrație pentru a constitui un peculiu care va fi remis deținutului în momentul punerii sale în libertate.

Instruire și îndeletniciri plăcute

Art. 77

1. Trebuie să se ia măsuri pentru a se desfășura instruirea deținuților capabili de a profita de aceasta, inclusiv instruirea religioasă în țările unde aceasta este posibil. Instruirea analfabeților și a tinerilor deținuți trebuie să fie obligatorie și administrația trebuie să vegheze cu atenție asupra acesteia.

2. După posibilități, instruirea deținuților trebuie să fie coordonată cu sistemul învățămîntului public pentru ca aceștia să poată continua pregătirea lor fără dificultăți, după punerea în libertate.

Art. 78

Pentru bunăstarea fizică și mintală a deținuților trebuie să se organizeze în toate așezămintele, activități recreative și culturale.

Relații sociale, ajutor postpenal

Art. 79

O atenție deosebită trebuie să se dea menținerii și îmbunătățirii relațiilor dintre deținut și familia sa, dacă acestea sînt de dorit în interesul celor două părți.

Art. 80

Trebuie să se țină seama, chiar de la începutul condamnării, de viitorul deținutului după punerea sa în libertate. Acesta trebuie să fie încurajat să mențină sau să stabilească relații cu persoane sau organe din exterior care să poată favoriza interesele familiei sale, ca și propria sa readaptare socială.

Art. 81

1. Serviciile și organele, oficiale sau nu, care ajută deținuții puși în libertate să-și regăsească locul lor în societate, trebuie, după posibilități să procure deținuților puși în libertate, actele și piesele de identitate necesare, să le asigure o locuință, loc de muncă, haine potrivite și adecvate climei și anotimpului, ca și mijloacele necesare pentru a ajunge la destinație și pentru a rezista în timpul perioadei care urmează imediat după punerea sa în libertate.

2. Reprezentanții aprobați ai acestor organe trebuie să aibă acces în așezămînt și să poată lua legătura cu deținuții. Avizul lor cu privire la proiectele de reclasare ale unui deținut trebuie să fie cerute încă de la începutul condamnării.

3. Este de dorit ca activitatea acelor organe să fie pe cât posibil centralizată sau coordonată pentru ca să se poată asigura cea mai bună folosire a eforturilor lor.

Deținuții alienați și anormali mintal

Art. 82

1. Alienatii nu trebuie să fie deținuți în închisori și trebuie să se dea dispoziții pentru a fi transferați imediat ce este posibil, în așezăminte pentru bolnavi mintal.

2. Deținuții atinși de alte afecțiuni sau anormalități mintale trebuie să fie ținuti sub observație și tratați în instituții specializate subordonate unei conduceri medicale.

3. În timpul șederii lor în închisoare, aceste persoane trebuie să fie sub supravegherea specială a unui medic.
4. Serviciul medical al așezămintelor penale trebuie să asigure tratamentul psihiatric al tuturor celorlalți deținuți care au nevoie de un astfel de tratament.

Art. 83

Este de dorit să se ia măsuri, de acord cu organele competente, pentru ca tratamentul psihiatric să fie continuat, dacă este necesar, după punerea în libertate și să fie asigurată o asistență socială postpenală cu caracter psihiatric.

Persoanele arestate sau în detenție preventivă

Art. 84

1. Orice individ arestat sau încarcerat din cauza unor infracțiuni la legea penală și care se găsește deținut fie în localurile poliției fie într-un local de prevenție, dar care încă nu a fost judecat, este denumit „prevenit” în dispozițiile care urmează.

3. Fără prejudicierea dispozițiilor legale, referitor la protecția libertății individuale sau fixând procedura de urmat față de preveniți, aceștia din urmă vor beneficia de un regim special, ale cărui reguli menționate mai jos, se mărginesc să fixeze punctele esențiale.

Art. 86

Preveniții trebuie să fie cazați în camere individuale, sub rezerva obiceiurilor locale diferite în concordanță cu clima.

Art. 87

În limitele compatibile cu buna orînduială din așezăminte, preveniții pot, dacă doresc, să se hrănească pe cheltiala lor procurîndu-și hrana din exterior prin intermediul administrației, al familiei sau al prietenilor lor. În caz contrar, administrația trebuie să rezolve problema alimentării lor.

Art. 88

1. Unui prevenit trebuie să i se aprobe să poarte hainele personale dacă acestea sînt curate și corespunzătoare.

2. Dacă poartă uniforma așezămîntului, aceasta trebuie să fie diferită de uniforma condamnaților.

Art. 89

Preveniților trebuie să li se dea întotdeauna posibilitatea de a munci, dar nu pot fi obligați la aceasta. Dacă muncesc, ei trebuie să fie remunerați.

Art. 90

Oricărui prevenit trebuie să i se aprobe procurarea în contul său sau al unui terț, de cărți, ziare, a materialului necesar pentru scris ca și a altor mijloace de ocupație, în limitele compatibile cu interesul administrației, cu securitatea și buna orînduială din așezămînt.

Art. 91

Unui prevenit trebuie să i se dea voie să primească vizita și îngrijirea propriului său medic sau dentist, dacă cererea sa este bine întemeiată și dacă este în stare să suporte cheltuiala.

Art. 92

Un preventiv trebuie să poată informa familia sa asupra detenției și i se vor acorda toate înlesnirile legale pentru a putea comunica cu aceasta și cu prietenii săi și a primi vizita acestor persoane cu singura condiție a respectării restricțiilor și supravegherii care sînt necesare în interesul aplicării dreptății, securității și a bunei orînduiei din așezămînt.

Condamnații pentru datorii și la închisoare civilă

Art. 94

În țările în care legea prevede închisoarea pentru datorii și alte forme de închisoare pronunțate prin decizie judecătorească în urma unei proceduri nepenale, acești deținuți nu trebuie să fie supuși la restricții în plus, nici să fie tratați cu mai multă severitate decît este necesar pentru a asigura securitatea și a menține ordinea.

REP are următoarele prevederi:

Partea I-a

Principiile de bază

Regula 1

Privarea de libertate se face în condițiile morale și materiale care să asigure respectul necesar față de demnitatea umană care să fie în conformitate cu aceste reguli.

Regula 2

Regulile se vor aplica imparțial. Nu va exista nici o discriminare față de rasă, culoare, sex, limbă, religie, politică sau alte opinii, origine națională sau socială, naștere, statutul economic sau altfel de statut. Convingerile religioase și preceptele morale ale grupului căruia îi aparține deținutul vor fi respectate.

Regula 3

Scopul tratamentului persoanelor în custodie va fi în așa fel susținut încît să le ocrotească sănătatea, propriul respect și, atît cît permite durata sentinței, să le dezvolte simțul responsabilității și să încurajeze acele atitudini și abilități care le vor fi de folos la reintegrarea lor în societate cu șanse cît mai bune în părăsirea cîmpului informațional și care să le permită propria inițiere după eliberarea lor.

Regula 4

Vor fi făcute controale regulate în instituțiile penale de către inspectori calificați și experimentați numiți de o autoritate competentă. Sarcina lor va fi, în particular, să verifice dacă, și la ce extindere, aceste instituții sînt

administrare în concordanță cu legile și regulamentele existente, imparțialitatea serviciilor penitenciarelor și dacă pretențiile acestor reguli sînt respectate.

Regula 5

Protejarea drepturilor individuale ale deținuților, cu o mențiune specială în privința legalității executării sau a măsurilor detenției, va fi asigurată prin mijloace de control în concordanță cu regulile naționale, de către o autoritate judiciară constituită, parte principală autorizată să viziteze deținuți și care să nu aparțină administrației penitenciarului.

Regula 6

1 — Aceste reguli vor fi făcute cunoscute personalului în limbile naționale.

2 — Vor fi de asemenea aduse la cunoștință deținuților în aceleași limbi sau în alte limbi atît cît este de rezonabil și de practic.

Partea a II-a

Sistemele de conducere a penitenciarelor

[...]

Cazarea:

Regula 14

1 — Deținuții vor fi cazați pe timpul nopții în celule individuale, cu excepția cazurilor cînd se consideră că este mai avantajoasă cazarea cu ceilalți deținuți.

2 — Cînd cazarea este comună se va avea în vedere ca celula să fie ocupată de deținuți care pot fi asociați cu alții în astfel de condiții. Va exista supraveghere pe timpul nopții.

Regula 15

Cazarea asigurată deținuților și în particular toate formele de cazare pe timpul nopții va întruni cerințele cu privire la sănătate și igienă — cu o atenție specială acordată condițiilor climatice și mai ales repartiției aerului pe metru cub, un spațiu rezonabil, lumină, căldură și ventilație.

Regula 16

În toate locurile unde deținuților li se cere să lucreze sau să trăiască:

a) ferestrele să fie suficient de mari pentru a permite deținuților să citească sau să lucreze beneficiind de lumina naturală în condiții normale. Ele vor fi astfel construite încît să permită pătrunderea aerului proaspăt cu excepția locurilor unde există un sistem adecvat de aer condiționat. Mai mult, ferestrele vor fi echipate în conformitate cu normele de securitate existente ca dimensiuni, localizare și construcție a lor, dar cu un aspect cît mai aproape de modelul obișnuit;

b) lumina artificială trebuie să satisfacă standardele tehnice cunoscute.

Regula 17

Instalațiile sanitare și amenajările pentru acces vor fi astfel concepute încît să permită fiecărui deținut să-și satisfacă necesitățile naturale cînd este necesar în condiții de curățenie și decență.

Regula 18

Instalațiile adecvate de baie și duș vor fi amenajate astfel încît fiecare deținut să-și poată satisface dorința de a face baie sau duș, la o temperatură potrivită climatului, cît de des este necesar pentru păstrarea igienei generale în concordanță cu anotimpul și regiunea geografică, dar cel puțin o dată pe săptămînă. Oricînd este posibil, trebuie permis accesul liber la ore rezonabile.

Regula 19

Toate locurile instituției vor fi menținute adecvat și în stare de curățenie tot timpul.

Igiena personală:

Regula 20

Deținuților li se va cere să-și păstreze igiena personală corporală și pentru aceasta ei vor beneficia de apă și de toate articolele de toaletă care sînt necesare sănătății și curățeniei.

Regula 21

Pentru motive de sănătate și pentru ca deținuții să-și păstreze aspectul și respectul față de propria persoană, se vor face înlesniri în privința propriei îngrijiri a părului și bărbii iar bărbaților li se va permite (înlesni) rasul zilnic.

Îmbrăcămîntea și așternutul:

Regula 22

1 — Deținuții cărora nu le este permis să-și poarte propriile haine vor fi dotați cu haine potrivite climatului și care să le permită menținerea unei bune sănătăți. O astfel de îmbrăcăminte nu trebuie să fie în nici un caz degradantă sau umilitoare.

2 — Toată îmbrăcămîntea trebuie să fie curată și menținută într-o stare potrivită.

3 — Ori de cîte ori deținuții obțin permisiunea să iasă din instituție, li se va permite să-și poarte propriile haine sau o îmbrăcăminte modestă.

Regula 23

La primirea deținuților într-o instituție, se vor face aranjamentele necesare pentru asigurarea ca îmbrăcămîntea personală să fie ținută în bune condiții și aptă pentru folosință.

Regula 24

Fiecare deținut va primi un pat și un așternut propriu care va fi menținut în ordine și schimbat destul de des, astfel încît să-și păstreze curățenia.

Hrana:

Regula 25

1 — În concordanță cu normele date de autoritățile sanitare, administrația va hrăni deținuții la orele normale cu mâncare potrivit preparată și prezentată, care să satisfacă prin calitate și cantitate normele dietetice și igienice moderne și care să țină seama de vîrstă, sănătate, natura muncii prestate și pe cît posibil de cerințele de ordin religios sau cultural.

2 — Băutul apei trebuie să fie la îndemîna oricărui deținut, oricînd.

Serviciile medicale:

Regula 26

1 — La fiecare instituție vor fi accesibile serviciile a cel puțin unui medic internist practician. Serviciile medicale vor fi organizate strîns legat de starea generală de sănătate a comunității sau națiunii. Ele vor include serviciul psihiatric pentru diagnosticarea în cazurile care impun tratamentul stărilor mentale anormale.

2 — Deținuții bolnavi sau care au nevoie de tratament special vor fi transferați la instituții specializate sau spitale civile. Acolo unde asistența medicală este posibilă în cadrul instituției, prin echipament, mobilier și dotări farmaceutice necesare pentru îngrijirea medicală și tratamentul deținuților bolnavi, se va aduce și personal specializat.

3 — Serviciile unui stomatolog vor fi înlesnite fiecărui deținut.

Regula 27

Deținuții nu vor fi supuși nici unui experiment care pot provoca răni morale sau fizice.

Regula 28

1 — Se vor face toate demersurile pentru nașterea copiilor în afara instituției. Totuși, dacă nu sînt condiții posibile, va fi necesar ca în instituțiile penale să se amenajeze cele necesare îngrijirii pre- și post-natale a femeilor însărcinate. Dacă un copil se naște în închisoare, acest lucru nu se va menționa în certificatul de naștere.

2 — Atunci cînd minorilor le este permis să rămînă în instituție alături de mamele lor, trebuie făcută o aprovizionare specială pentru crearea unei creșe deservită de personal calificat unde copii vor fi plasați atunci cînd nu se află sub directă îngrijire a mamelor.

Regula 29

Ofițerul medic va vedea și va examina fiecare deținut cît de curînd posibil după depunerea sa și de fiecare dată cînd va fi necesar, acordînd o atenție deosebită depistării bolilor fizice și mentale, va lua toate măsurile necesare în vederea acordării tratamentului medical, va separa deținuții suspecți de boli contagioase sau infecțioase; va nota deficiențele fizice sau mentale care pot împiedica reintegrarea după eliberare; va hotărî repartizarea fiecărui deținut la muncă.

Regula 30

1 — Ofițerul medic va îngriji atît sănătatea fizică cît și cea mentală a deținuților și va consulta, sub incidența condițiilor dar cu frecvența impusă de normele medicale, toți deținuții bolnavi, pe cei care își declară vreo boală sau rană și pe fiecare deținut care solicită acest lucru.

2 — Ofițerul medic va raporta directorului de cîte ori consideră necesar faptul că sănătatea fizică sau mentală a unui deținut a fost sau nu va fi profund afectată de continuarea deținerii în închisoare sau de oricare altă condiție generată de această situație.

Regula 31

1 — Ofițerul medic sau o autoritate competentă va inspecta în mod regulat și va sfătui directorul cu privire la:

- a) cantitatea, calitatea, prepararea și deservirea hranei și apei;
- b) igiena și curățenia închisorii și a deținuților;
- c) condițiile sanitare, căldura, lumina și ventilația instituției;
- d) compatibilitatea dintre gradul de curățenia al deținuților și al așternutului.

2 — Directorul va lua în considerare rapoartele și sfaturile ofițerului medic bazate pe Regula 30, paragraful 2 și 31, paragraful 1 și dacă este de acord cu recomandările făcute va lua măsurile pentru atingerea scopului acestor recomandări; dacă aceste recomandări depășesc competența directorului sau dacă directorul nu este de aceeași părere cu ele, el va înainta un raport personal și va cere recomandarea unui ofițer medic de specialitate, pentru clarificări.

Regula 32

Serviciile medicale ale instituției vor căuta să depisteze și vor trata orice boală fizică sau mentală sau defecte care ar putea obstrucționa reintegrarea deținutului după eliberare. Orice serviciu medical chirurgical și psihiatric inclusiv cele disponibile în cadrul comunității vor fi asigurate deținutului pînă la sfîrșit.

Informarea deținuților și plîngerile acestora:

Regula 41

1 — Fiecare deținut va beneficia încă de la intrarea în instituție de informare scrisă cu privire la regulile care guvernează tratamentul deținuților, din fiecare categorie, cerințele cu privire la asigurarea disciplinei în instituție, metodele autorizate în dobîndirea unor informații, modul în care se întocmesc plîngerile și toate cele care sînt necesare a fi cunoscute pentru a înțelege drepturile și îndatoririle ce la revin pentru a se adapta la viața din interiorul instituției.

2 — Dacă un deținut nu înțelege informarea scrisă primită această informare se va face oral.

Regula 42

1 — Fiecare deţinut va avea zilnic ocazia să vorbească, să ceară sau să facă plîngerii unui inspector de închisori sau oricărei alte autorităţi constituite legal, căreia îi este îngăduit să viziteze închisorile, însoţit de directorul acesteia sau de alţi membri ai personalului de deservire. Totuşi, apeluri la deciziile formale pot fi restrînse la procedurile autorizate.

3 — Fiecărui deţinut i se va permite să facă cereri sau plîngerii, cu caracter confidenţial către administraţia centrală a închisorii, autoritatea juristică sau alte autorităţi competente.

4 — Fiecare cerere sau plîngere adresată care se referă la o autoritate a închisorii va fi rezolvată cu promptitudine şi un răspuns trebuie dat de urgenţă.

Contactul cu lumea exterioară:

Regula 43

1 — Deţinuţilor li se va permite să comunice cu familiile lor legat de nevoile de tratament, securitate şi ordine, cu persoanele sau cu reprezentanţii unor organizaţii din afară şi să primească vizitele acestor persoane cît de des posibil.

2 — Să încurajeze contactul cu lumea exterioară şi acesta să devină un sistem de legătură permanentă cu exteriorul în concordanţă cu obiectivele expuse în Partea a IV-a a acestui regulament.

Regula 44

1 — Deţinuţii care sînt de o altă cetăţenie vor fi informaţi fără nici o întârziere de dreptul lor de a cere contactul şi înlesnirile necesare pentru a comunica neîntîrziat cu reprezentantul diplomatic sau consular al statului căruia îi aparţin. Administraţia închisorii va coopera în întregime cu astfel de reprezentanţi în interesul celor de altă cetăţenie din închisoare care pot avea necesităţi mai deosebite.

2 — Deţinuţii care aparţin unor state care nu au reprezentanţi diplomatici sau consulari acreditaţi în ţara respectivă, refugiaţii sau apatrizii vor beneficia de înlesniri similare pentru a comunica cu reprezentantul diplomatic al statului care răspunde de interesele lor sau cu autoritatea naţională sau internaţională a cărei sarcină este să deservească interesele acelor persoane.

Regula 45

Deţinuţilor li se va permite să se informeze permanent prin: citirea ziarelor, periodicelor sau a altor publicaţii, prin urmărirea emisiunilor radio şi TV, prin lecturi sau prin alte asemenea mijloace după cum administraţia închisorii permite sau controlează. Aranjamente speciale se vor face pentru rezolvarea cazurilor de străini care ridică probleme lingvistice.

Asistenţa morală şi religioasă:

Regula 46

Afît cît este posibil, fiecărui deţinut i se va permite să-şi satisfacă nevoile impuse de religia sa, să-şi continue viaţa morală şi spirituală prin participarea la serviciile şi întrunirile din instituţie şi prin permisiunea de a deţine orice cărţi necesare acestui lucru sau cărţi de literatură.

Regula 47

1 — Dacă instituţia deţine un număr suficient de deţinuţi de aceeaşi religie, un reprezentant calificat al acesteia va fi numit şi aprobat. Dacă numărul de deţinuţi justifică şi condiţiile o permit, aranjamentul va deveni permanent.

2 — Unui reprezentant calificat numit sau aprobat sub incidenţa paragrafului 1, i se va permite să ţină cu regularitate serviciile şi activităţile şi să facă vizite pastorale particulare deţinuţilor ce aparţin ritului său confesional la momentele adecvate.

3 — Accesul la un reprezentant calificat de orice religie nu poate fi refuzat nici unui deţinut. Dacă un deţinut obiectează la astfel de vizite ale reprezentantului religios, deţinutului i se va permite să le refuze.

Deţinerea bunurilor deţinuţilor:

Regula 48

1 Toţi banii, toate valorile şi alte efecte ce aparţin deţinuţilor şi care în baza regulamentelor instituţiei nu se permite să fie păstrate asupra deţinuţilor, la intrarea în închisoare vor fi date în custodie. Un inventar al acestora va fi semnat de deţinut. Vor fi luate măsuri pentru a fi deţinute în bune condiţii. Dacă se consideră necesară distrugerea vreunui obiect, acesta va fi mai întîi înregistrat şi apoi deţinutul va fi informat despre măsura luată.

2 — La liberarea deţinutului, toate aceste obiecte precum şi banii îi vor fi redaţi în măsura în care nu au fost permise eliberării bani sau trimiterii autorizate de valori în afara instituţiei sau nu s-a considerat necesar din motive de igienă distrugerea vreunui obiect. Deţinutul va semna o chitanţă pentru obiectele şi banii returnaţi.

3 — Afît cît este posibil, banii sau efectele primite de deţinuţi din afară vor avea acelaşi tratament, dacă nu este permisă folosirea în timpul detenţiei.

4 — Dacă vreun deţinut aduce orice fel de medicamente, medicul va hotărî ce folosire li se va da.

Înştiinţarea morţii, a bolii, a transferului etc.:

Regula 49

1 — În cazul decesului sau al unei boli grave sau al unei răniri serioase a unui deţinut, precum şi a mutării dintr-o altă instituţie în vederea tratării unei boli mentale sau a unor anormalităţi, directorul va informa de îndată soful (soţia) dacă deţinutul este căsătorit, ruda cea mai apropiată şi va informa în orice caz oricare altă persoană desemnată de deţinut.

2 — Deţinutul va fi informat imediat despre decesul sau o boală gravă a vreunei rude. În astfel de cazuri şi ori de cîte ori împrejurările o permit, deţinutului i se va permite să-şi viziteze ruda bolnavă sau să vadă persoana decedată, fie sub escortă sau fără.

3 — Toți deținuții vor avea dreptul să-și anunțe familiile îndată ce vor fi transferați la o altă închisoare.

Mutarea deținuților:

Regula 50

1 — Când deținuții sînt mutați la sau de la o instituție, ei vor fi expuși public cît mai puțin posibil și vor fi luate măsuri de siguranță adecvate pentru a asigura protejarea lor de insulte, curiozitate și orice formă de publicitate.

2 — Transportul deținuților va fi făcut pe cheltuiala administrației în concordanță cu regulile autorizate, așa cum se cuvine.

Munca

Regula 71

1 — Munca în închisoare trebuie privită ca un element pozitiv în tratamentul, pregătirea și conducerea instituțională.

2 — Deținuților cu condamnare definitivă poate să li se ceară să lucreze, în concordanță cu starea lor fizică și mentală determinată de consultul medical.

3 — Cantitatea de muncă folositoare, sau alte scopuri de realizare a activităților desfășurate în instituții, vor fi aplicate pentru a menține deținuții ocupați activ pe parcursul unei zile normale de lucru.

4 — Atît cît este posibil, munca prestată va fi astfel aleasă încît să mențină sau să crească capacitatea deținutului de a-și asigura o viață normală după liberare.

5 — Pregătirea în meserii utile să fie aplicată deținuților apți să profite de aceasta și în special tinerilor deținuți.

6 — În cadrul limitelor compatibile cu selectarea adecvată, cu cerințele administrației instituționale și cu disciplina curentă, deținuții vor fi lăsați să-și aleagă tipul de muncă la cer doresc să participe.

Regula 72

1 — Organizarea și metodele muncii în instituții vor fi cît mai asemănătoare cu cele existente în cadrul comunității, astfel încît să-i pregătească pe deținuți pentru condițiile unei vieți normale. De aceea, acestea trebuie să fie în strînsă legătură cu normele de muncă contemporane, cu tehnicile și organizarea funcționării în cadrul sistemelor moderne de conducere și a proceselor de producție.

2 — Scopul profitului financiar al industriilor ce se pot dezvolta în instituții poate fi folosit în ridicarea standardelor și în îmbunătățirea calității și a pregătirii; interesele deținuților și modul de tratare nu trebuie subordonate acestui scop.

Regula 73

1 — Munca deținuților va fi asigurată de administrația închisorii:

a) pe baza propriilor permise, ateliere și ferme;

b) în cooperare cu întreprinzătorii particulari dinăuntru sau din afara instituției, în care caz salariile normale și întregi vor fi plătite de către persoanele cărora le este destinată munca, ținînd seama de aportul deținuților.

Regula 74

1 — Protecția și precauțiile legate de sănătatea deținuților vor fi aceleași cu cele aplicate muncitorilor din afară.

2 — Se vor lua măsuri pentru prevenirea accidentelor, inclusiv a bolilor profesionale în condiții nu mai puțin favorabile celor stabilite prin lege muncitorilor obișnuiți.

Regula 75

1 — Numărul orelor de muncă prestate zilnic și săptămînal de către deținuți se vor fixa în concordanță cu regulile locale sau cu cele stabilite prin statutul muncitorilor liberi.

2 — Deținuții vor avea cel puțin o zi de odihnă pe săptămîină și timp suficient pentru educație și celelalte activități cerute care fac parte din tratarea și pregătirea lor în vederea reintegrării sociale.

Regula 76

1 — Va exista un sistem de remunerare echitabil pentru munca deținuților.

2 — În cadrul acestui sistem, deținuților li se va permite să cheltuiască cel puțin o parte din cîștigurile lor pe articole de folosință proprie, să alocă o parte cîștigurilor familiilor sau pentru alte scopuri aprobate.

3 — Sistemul trebuie să asigure ca acea parte rămasă de la cîștiguri să fie pusă de către administrație, astfel încît să constituie un fond de economii care să fie folosit de către deținut după liberarea sa.

Educația

Regula 77

Un program educațional corespunzător va fi alcătuit în fiecare instituție pentru a asigura posibilități pentru toți deținuții să urmărească măcar cîteva dintre necesitățile și aspirațiile lor individuale. Astfel de programe trebuie să posedă propriile lor obiective de îmbunătățire a prevederilor reintegrării sociale, morale și atitudinale a deținuților și respectul de sine.

Regula 78

Dacă un deținut prestează o activitate educațională, ea trebuie privită ca un regim de activitate care atrage același stil de remunerație de bază în același regim ca și munca, numai dacă este în timpul orelor de serviciu și dacă este o parte a unui program autorizat de tratament individual.

Regula 79

Administrațiile închisorilor trebuie să acorde o atenție specială tinerilor deținuți, a celor de origine străină sau cutume culturale sau etnice străine.

Regula 80

Programe specifice de educare vor fi făcute pentru deținuții cu probleme speciale, cum ar fi analfabeții sau cei aflați în imposibilitatea de a număra.

Regula 81

Atît cît este posibil,educarea deținuților:

a) va fi integrată în sistemul educațional al țării respective încît după eliberare, ei să-și poată continua educația fără vreo dificultate;

b) va avea loc în afara instituțiilor educaționale.

Regula 82

Fiecare instituție va avea o bibliotecă pentru uzul diferitelor categorii de deținuți, adecvat alcătuit cu cărți de recreere și informaționale, iar deținuții vor fi încurajați să frecventeze biblioteca. Acolo unde este posibil, biblioteca va fi organizată în cooperare cu serviciile de specialitate ale comunității.

Educația fizică, exercițiul, sportul și recreerea

Regula 83

Regimurile penitenciare vor recunoaște importanța sănătății mintale și fizice și o vor menține prin activități organizate în mod adecvat care să asigure posibilități de recreere, exerciții și prin asigurarea condițiilor de recreere.

Regula 84

Deși un program de educație fizică organizat în mod adecvat va fi întocmit în cadrul și cu respectarea obiectivelor tratamentului și regimului de pregătire, sportul și celelalte activități vor fi și ele parte a regimului penitenciar. Pentru realizarea acestui lucru instituțiile vor fi dotate cu echipamentul și instalațiile necesare.

Regula 85

Administrațiile penitenciare vor asigura participarea deținuților la aceste programe, cu condiția ca aceștia să prezinte o stare fizică adecvată. Amenajările speciale se vor face sub directa îndrumare a medicului în vederea recuperării fizice prin terapie sau educație fizică pentru acei deținuți care au nevoie de aceasta.

Regula 86

Oricărui deținut care nu este implicat într-o muncă în afară sau într-o instituție deschisă i se va permite, dacă condițiile metereologice o permit, cel puțin o oră de plimbare afară sau de exercițiu în aer liber, ori de cîte ori este posibil.

Pregătirea dinaintea eliberării

Regula 87

Toți deținuții vor beneficia de aranjamente menite să le asigure reintegrarea în societate, în familie și muncă după liberarea lor. Procedee și cursuri speciale vor fi planificate în acest scop.

Regula 88

În cazul deținuților cu pedepse lungi, se va face o etapizare a pregătirii în vederea asigurării reintegrării gradate în viața din cadrul societății. Acest fel poate fi realizat de un regim de pre-liberare organizat în aceeași instituție sau în una potrivită, sau prin liberarea condiționată sub un fel de supraveghere combinată cu aport social efectiv.

Regula 89

1 — Administrațiile penitenciare trebuie să conlucreze strîns cu serviciile sociale și cu agențiile care acordă asistență deținuților liberați în vederea reintegrării lor în societate, mai ales în ceea ce privește viața de familie și serviciu.

2 — Trebuie făcuți pași în asigurarea ca deținuții liberați să fie dotați cu documentele necesare și acte de identitate și să li se asigure găsirea unei locuințe corespunzătoare și a unui loc de muncă potrivit. Trebuie, de asemenea, să li se asigure mijloace de existență, îmbrăcăminte potrivită climei și anotimpului și condițiile necesare să ajungă la destinația lor.

3 — Reprezentanților agențiilor sociale sau ai serviciilor sociale, trebuie să li se permită accesul necesar în instituție și la deținuți, pentru a contribui deplin la pregătirea liberării și la alcătuirea programului de ajutorare a deținutului.

Partea a V-a

Reguli adiacente pentru categorii speciale

Regula 90

Administrațiile penitenciare se vor îndruma după regulile stabilite cît mai aproape de sensul acestora, le vor aplica în practică în sprijinirea categoriilor de deținuți speciali la fel ca și în cazul deținuților obișnuiți.

Deținuți nejudecați

Regula 91

Fără prejudicierea drepturilor legale pentru protecția libertății individuale sau a procedurii care trebuie să fie respectată în cazul deținuților nejudecați, acestor deținuți — care sînt presupuși a fi nevinovați pînă la dovedirea în tribunal a vinei, trebuie să li se respecte drepturile ce decurg din regula 90 și să fie tratați fără restricții, în afara celor necesare pentru procedura penală și siguranța instituției.

Regula 92

2 — [Deținuților] Li se va permite primirea de vizite în conformitate cu condițiile umane, însă cu restricții și supravegheate dacă aceasta se impune în interesul justiției, al securității și al bunei ordini din instituție.

Regula 94

Excepținđ acele împrejurări ce fac nedorită separarea deținutilor nejudecați li se va da ocazia de a sta în camere separate.

Regula 95

1 — Deținutilor nejudecați li se va acorda șansa de a-și folosi propria îmbrăcăminte dacă este curată și potrivită.

2 — Deținutii care nu doresc să beneficieze de această posibilitate vor primi haine adecvate.

3 — Dacă nu posedă îmbrăcăminte proprie adecvată, deținutilor nejudecați li se vor da haine civile aflate în bună stare în care să apară în tribunal sau la audierile autorizate.

Regula 96

Deținutilor nejudecați li se va oferi ocazia de a lucra ori de cîte ori este posibil, dar nu li se va cere (impune) să muncească. Cei care aleg varianta de a munci vor fi plătiți ca și ceilalți deținutii. Dacă pregătirea educațională sau cea de meseriaș este deficitară, deținutii nejudecați vor fi încurajați să se prezinte la cursurile de pregătiri organizate.

Regula 97

Deținutilor nejudecați li se permite să-și procure pe propria cheltuială sau pe cheltuiala unei terțe persoane, cărți, ziare, materiale scrise și alte mijloace care îi pot preocupa și care sînt compatibile cu interesele administrației judiciare, cu siguranța și ordinea stabilită în justiție.

Regula 98

Deținutilor nejudecați li se va crea ocazia de a primi vizite și de a fi tratați de doctorul sau dentistul personal dacă există motive serioase pentru astfel de cereri. Dacă cererea este respinsă, ea va fi însoțită de motivația refuzului. Costurile tratamentelor nu vor fi suportate de către administrația penitenciară.

Deținutii nesănătoși și anormali mental

Regula 100

1 — Persoanele care se dovedesc a fi bolnave nu vor fi deținute în penitenciare și se vor face aranjamentele necesare pentru trimiterea lor în stabilimente pentru boli mentale cît de curînd posibil.

2 — Instituțiile specializate sau sectoarele aflate sub conducerea personalului medical vor fi amenajate pentru a permite observarea și tratamentul deținutilor suferinzi, pentru a-i separa de cei bolnavi mental sau anormali.

3 — Serviciul medical sau psihiatric al instituțiilor penale asigură tratamentul psihiatric al deținutilor care au nevoie de un astfel de tratament.

4 — Se va acționa, în colaborare cu cele mai apropiate servicii comunitare, în vederea asigurării a tot ce este necesar pentru continuarea tratamentului după liberare și în vederea asigurării îngrijirii socio-psihiatrice.

Dreptul la un tratament uman este prevăzut de CR, prin art. 22, al. 2:

Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant.

Conform LEP, tratamentul celor din penitenciare are în vedere următoarele:

Secțiunea a II-a

Reeducarea condamnatilor

Art. 5

Reeducarea condamnatilor se realizează prin muncă. Condamnații sînt obligați să presteze o muncă utilă pentru care sînt apți.

De asemenea, reeducarea condamnatilor se realizează prin calificarea sau recalificarea într-o meserie, desfășurarea unor activități culturale-educative, precum și prin stimularea și recompensarea celor care sînt stăruitori în muncă și dau dovezi temeinice de îndreptare.

Art. 6

Minorii condamnați vor fi supuși, în timpul executării pedepsei, unei acțiuni de educare deosebite, spre a putea deveni cetățeni utili societății.

Minorii care de la primirea în locul de deținere mai au de executat cel puțin 6 luni închisoare vor continua învățămîntul general obligatoriu și li se va asigura posibilitatea de a dobîndi o pregătire profesională potrivit cu gradul de școlarizare și cu aptitudinile lor. Dacă minorii nu îndeplinesc condițiile prevăzute de lege pentru a urma cursurile profesionale, ei vor fi ajutați să obțină o calificare într-o meserie sau să și-o completeze, în conformitate cu normele de calificare la locul de muncă. Cadrele didactice, manualele și rechizitele vor fi puse la dispoziție de către Ministerul Învățămîntului, iar personalul și utilajul necesar pentru calificarea într-o meserie se vor asigura de penitenciar.

Minorilor condamnați la închisoare pe o durată pînă la 6 luni inclusiv li se va asigura posibilitatea de a-și completa cunoștințele de cultură generală, ținîndu-se seama de gradul lor de școlarizare.

Secțiunea a III-a

Munca condamnatilor și remunerarea ei

Art. 7

Munca condamnatilor se organizează potrivit programului de lucru stabilit de comandantul penitenciarului și se desfășoară cu respectarea normelor referitoare la protecția muncii.

Femeile gravide nu vor fi folosite la muncă în perioada stabilită de normele legale cu privire la concediul ce se acordă angajaților înainte și după naștere și nici la muncă în mediul toxic sau vătămător. De asemenea, cele care au născut și au copii mai mici de un an la locul de deținere, precum și minorii, nu pot fi folosiți la muncă în mediul toxic sau vătămător.

Folosirea la muncă a fiecărui condamnat se face cu avizul medicului penitenciarului.

Art. 8

Durata zilei de muncă nu poate depăși 12 ore și se stabilește în raport cu nevoile procesului de producție.

Femeilor gravide, celor care au născut și au copii mai mici de un an la locul de deținere, minorilor, precum și condamnaților care muncesc în mediul toxic sau vătămător, nu li se poate prelungi durata zilei de muncă peste 8 ore.

Art. 9

Folosirea la muncă a condamnaților se face în raport cu calificarea profesională pe care o au. În cazul când nevoile de brațe de muncă calificate au fost satisfăcute, cei care au o calificare profesională vor putea fi folosiți și la munci necalificate.

Art. 10

Condamnații care dau dovezi temeinice de îndreptare, fiind stăruitori în muncă și disciplinați, pot presta muncă fără pază în afara penitenciarului sau pot fi folosiți pentru supravegherea altor condamnați la locurile de muncă, după ce au executat cel puțin 1/5 din pedeapsă, fracțiune în care se include și timpul considerat ca executat, ca urmare a muncii prestate.

De prevederile alineatului precedent nu beneficiază cei care au fost condamnați pentru infracțiunea de omor sau pentru infracțiuni contra păcii și omenirii, ori pentru infracțiuni prin care s-a produs o pagubă importantă economiei naționale, și nici cei aflați în stare de recidivă.

Art. 11

Munca prestată de condamnați este remunerată potrivit normelor și tarifelor de salarizare stabilite în ramura de activitate în care aceștia sînt folosiți.

Munca condamnaților folosiți pentru supravegherea la locul de muncă a altor condamnați este remunerată cu salariul minim tarifar stabilit pe economie.

Din remunerația muncii condamnatului o cotă de 10% revine acestuia, iar cealaltă parte revine administrației penitenciarului, făcîndu-se venit la stat.

Din sumele încasate drept recompensă pentru invenții, inovații și raționalizări create de condamnați în timpul deținerii, li se acordă acestora o cotă de 50%, diferența făcîndu-se venit la stat.

Art. 12

Muncile prestate de condamnați în interesul unităților care aparțin Direcției generale a penitenciarelor, precum și muncile prestate în atelierele locurilor de deținere finanțate de la buget, se remunerează cu 10% din salariul minim tarifar stabilit pe economie pentru lucrările ce se execută în acord. Această remunerație revine în întregime condamnatului.

Muncile cu caracter gospodăresc necesare penitenciarului nu se remunerează.

Cotele prevăzute în alin. 3 și 4 din art. 11, precum și remunerația prevăzută în alin. 1 din prezentul articol cuvenite condamnatului, se consemnează la Casa de Economii și Consemnațiuni; din aceasta o treime se pune la dispoziția condamnatului pentru a o folosi pe timpul executării pedepsei, iar două treimi i se înmînează la punerea în libertate.

Contribuția pentru asigurări sociale se suportă de către unitatea la care condamnatul a prestat munca, sumele respective urmînd a se încasa de administrația penitenciarului, vare le face venit la stat.

Art. 13

Condamnații răspund de pagubele provocate din vina lor la locurile de deținere sau de munci. Ei nu răspund pentru pagubele provocate din uzura normală a bunurilor încredințate spre folosință și nici pentru acelea provenite din riscul normal al muncii.

Cînd condamnații au cauzat pagube la locul de deținere sau de muncă, sumele reprezentînd despăgubirile se rețin, atunci cînd este posibil, în primul rînd din sumele ce le aparțin, consemnate la Casa de Economii și Consemnațiuni, lăsîndu-li-se, în acest caz, o sumă reprezentînd echivalentul unui salariu minim tarifar stabilit pe economie, care li se înmînează la punerea în libertate.

Sumele reprezentînd despăgubirile, care nu au putut fi recuperate pînă la liberarea condamnatului, se urmăresc prin organele financiare ale comitetelor executive ale consiliilor populare, potrivit normelor legale.

Pagubele se recuperează de la condamnații pe baza ordinului de imputare emis de comandantul penitenciarului, care constituie titlu executor.

Împotriva ordinului de imputare, condamnatul poate face contestație la organul ierarhic superior în termen de 30 de zile de la data luării la cunoștință sub semnătură.

Art. 14

Condamnatul care și-a executat pedeapsa, după punerea în libertate va fi încadrat în muncă prin grija organelor Ministerului Muncii și a direcțiilor județene pentru probleme de muncă și ocrotiri sociale de pe lîngă comitetele executive ale consiliilor populare județene sau al municipiului București.

Condamnatul care, în timpul executării pedepsei, a devenit incapabil total de muncă în urma unui accident de muncă sau unei boli profesionale, va primi după liberare un ajutor lunar după distincțiile și în cuantumul prevăzute de dispozițiile legale referitoare la beneficiarii de pensie de invaliditate în cadrul asigurărilor sociale de stat, care nu au avut mai înainte calitatea de angajat.

De ajutorul lunar în condițiile și procentele prevăzute în legislația pensiilor beneficiază și urmașii celor care au decedat datorită unui accident de muncă ori unei boli profesionale survenite în timpul executării pedepsei.

De asemenea, poate primi un ajutor lunar condamnatul care la data liberării este invalid gradul I sau II din cauza unui accident în afară de muncă, dacă a avut o activitate remunerată în orice mod de cel puțin 3 ani înaintea de începerea executării pedepsei. Cuantumul acestui ajutor se stabilește între limitele de 50 și 100% din ajutorul social corespunzător, prevăzut de dispozițiile legale referitoare la beneficiarii de ajutor social în cadrul asigurărilor sociale de stat. Pentru cei domiciliați în mediu rural, cuantumul ajutorului lunar nu poate depăși pensia ce se acordă membrilor cooperativelor agricole de producție.

Ajutorul lunar se acordă numai în situația în care cel în cauză nu îndeplinește condițiile pentru a obține pensie sau ajutor social în cadrul asigurărilor sociale de stat ori al altor sectoare de activitatea cu sisteme proprii de asigurări sociale și nu are mijloace de existență.

Ajutorul lunar se stabilește de către comitetul executiv al consiliului popular al județului în care domiciliază fostul condamnat, pe baza adeverinței eliberate de către administrația locului de deținere, din care să rezulte împrejurările în care s-a produs accidentul sau s-a contractat boala. Gradul de invaliditate se stabilește de către comisia de expertizare a capacității de muncă din județul în care fostul condamnat își are domiciliul, iar faptul că este lipsit de mijloace de existență se constată de către organele de asistență socială.

Plata ajutorului lunar se face din fondurile alocate în acest scop la bugetul comitetului executiv al consiliului popular județean sau al municipiului București.

Secțiunea a IV-a

Obligațiile și drepturile condamnaților

Art. 15

În timpul executării pedepsei, condamnații sînt obligați să respecte programul zilnic, disciplina și ordinea interioară, să execute dispozițiile date de personalul penitenciarului, să se supună percheziției, să poarte costumul penitenciarului, să respecte regulile de igienă și prescripțiile medicului locului de deținere.

De asemenea, condamnații sînt obligați să se comporte cu grijă față de bunurile proprietate socialistă unde muncesc.

Art. 16

Condamnații au dreptul la hrana necesară, ținîndu-se seama și de munca pe care o prestează, precum și de starea sănătății lor, potrivit normelor legale.

Femeilor gravide sau celor care au născut în timpul executării pedepsei, cît timp copilul rămîne cu mama copiilor născuți la penitenciar, pînă la vîrsta de un an, precum și minorilor, li se asigură hrană în mod diferențiat, potrivit normelor legale stabilite pentru aceste categorii.

Art. 17

Condamnații au dreptul la odihnă, plimbare, asistență medicală, dreptul de a petiționa, de a primi vizite, pachete cu alimente sau îmbrăcăminte ori medicamente, cărți, ziare și reviste, ținări, de a primi și trimite corespondență și sume de bani.

Art. 18

Drepturile condamnaților de a primi vizite, pachete și ținări, de a primi și trimite corespondență, se acordă în raport cu natura infracțiunii, durata pedepsei, existența stării de recidivă, folosirea la muncă, comportarea și receptivitatea la acțiunea de reeducare.

Sumele de bani aflate asupra condamnaților la primirea în penitenciar, precum și cele primite prin mandat poștal, se consemnează la Casa de Economii și Consemnațiuni și pot fi folosite de aceștia în condițiile stabilite prin regulament.

Condamnații străini pot fi vizitați de către funcționarii consulari ai misiunilor diplomatice sau ai oficiilor consulare străine, pe baza autorizației ministerului în subordinea căruia se află locul de deținere, afară de cazul cînd prin convenții internaționale se dispune altfel.

Art. 19

În timpul vizitării condamnaților, convorbirea se desfășoară în limba română. Dacă condamnatul sau vizitatorul nu cunoaște limba română, convorbirea se desfășoară în limba pe care o cunosc, conducerea penitenciarului asigurînd, în acest caz, ca discuția să fie înțeleasă de personalul care execută supravegherea vizitei.

Art. 20

Corespondența, cărțile, ziarele și revistele, al căror conținut este apreciat de comandantul penitenciarului ca necorespunzător procesului de reeducare a condamnatului, se rețin și se păstrează la locul de deținere, predîndu-i-se acestuia la punerea în libertate.

Corespondența cu conținut necorespunzător se înainteză, dacă este cazul, organelor competente.

Art. 40

Arestații preventiv aflați în curs de urmărire penală pot primi vizite, pachete, pot trimite și primi corespondență, cu aprobarea organelor de urmărire penală. Ei au dreptul să trimită scrisori închise organului care efectuează urmărirea penală, procurorului care supraveghează activitatea de urmărire penală, procurorului șef al unității de procuratură, procurorului ierarhic superior al acestuia, precum și altor organe.

Deținuții aflați în curs de judecată pot primi vizite, pachete, bani și pot trimite și prii corespondență. Ei pot să-și procure cărți, ziare și reviste, cu aprobarea comandantului locului de deținere, și să participe la acțiunile culturale-educative.

Arestații preventiv pot fi folosiți la muncă numai în cazul cînd consimt la aceasta și cu avizul medicului locului de deținere, cu excepția muncilor cu caracter gospodăresc efectuate prin rotație, pentru care consimțămîntul este

necesar. Cei care se găsesc în curs de urmărire penală pot fi folosiți la muncă, în aceleași condiții, numai cu avizul organului de urmărire.

Deținuții aflați în curs de urmărire penală sau de judecată vor purta îmbrăcăminte personală. Pentru motive temeinice, ei vor trebui să poarte costumul locului de deținere.

Art. 43

Actele necesare pentru stabilirea unui drept, despre care se afirmă că a luat naștere în legătură cu executarea pedepsei închisorii, se eliberează de către locul de deținere numai organelor competente să stabilească existența sau inexistența acestui drept.

RI, prin capitolul IV și V, acordă următoarele drepturi deținuților:

Capitolul IV

Drepturile deținuților la pachete, vizită și corespondență

a) recidiviști

- bani pentru cumpărături;
- pachet 5 kg la 2 luni;
- 30 min. vizită pe lună, 1 oră la 2 luni;
- corespondența: 1 carte poștală sau plic lunar;
- țigări: 600 bucăți lunar.

b) nerecidiviști

- bani pentru cumpărături;
- pachet 5 kg pe lună;
- 1 vizită de la 30' - 1 oră lunar;
- corespondența: 1 carte poștală sau plic lunar;
- țigări: 600 buc. lunar

c) contravenienți

- bani pentru cumpărături;
- pachet 20 kg lunar;
- 4 vizite lunar;
- corespondența: 4 cărți poștale sau plicuri lunare;
- țigări la nevoie;

d) condamnate gravide

- bani pentru cumpărături;
- pachet de 20 kg. lunar;
- 4 vizite lunar;
- corespondență 4 cărți poștale sau plicuri lunare.

e) minori

- bani pentru cumpărături;
- pachete de 20 kg lunar;
- 4 vizite lunar;
- corespondență 4 cărți poștale sau plicuri lunar;

f) condamnați fără pază și pază:

- bani pentru cumpărături;
- pachet de 20 kg lunar;
- 4 vizite lunar (de la 30' - 2 ore)
- corespondență 4 cărți poștale sau plic lunar;
- țigări la nevoie;

g) condamnați care lucrează în sistem de pază altor deținuți:

- bani pentru cumpărături;
- pachet de 10 kg lunar;
- 2 vizite lunar;
- corespondența 2 cărți poștale sau plicuri lunar;

h) preventivi

- bani pentru cumpărături;
- pachet de 10 kg lunar;
- 1 vizită lunar;
- corespondență 1 carte poștală sau plic lunar;
- țigări: 600 bucăți lunar;

1. Fructele și legumele primite de către deținuți prin sectorul vizite nu vor fi incluse în greutatea pachetului, iar cantitatea lor să nu depășească pe cea a pachetului la care are dreptul.

2. Vizitarea minorilor aflați în faza de urmărire penală va fi permisă cu aprobarea comandantului unității în conformitate cu prevederile art. 40, alin. 2 din Legea privind executarea pedepselor.

3. Persoanele sancționate cu închisoare contravențională vor primi drepturile la pachet, vizită, corespondență, țigări și bani pentru cumpărături, ca și deținuții folosiți la muncă fără pază.

4. Pentru prevenirea și combaterea bolii diareice acute și a toxiinfecțiilor alimentare, se interzice primirea de către deținuți a alimentelor ușor alterabile precum: ouă și preparate din ouă, maioneze, prăjituri cu creme, preparate din carne, salam, chiftele, etc. Carnea se poate primi doar conservată în untură.

5. Vizita efectuată de funcționarii consulari și misiunilor diplomatice se desfășoară în locuri special amenajate. În aceleași locuri se vor desfășura și vizitele efectuate de persoane de cetățenie străină. Se vor lua măsuri de asigurarea a supravegherii și a asigurării interpreților.

Vizita efectuată de cetățeni români la cetățeni străini aflați în penitenciar care nu necesită participarea interpretului, se desfășoară în cadrul sectoarelor de acordare a acestor drepturi.

6. Pachetele expediate din străinătate precum și cele aduse cu diferite prilejuri (vizite, relații audiențe, etc.) vor fi supuse în mod obligatoriu și foarte atent, controlului prin intermediul aparatului cu raze „X”. Alimentele ori alte bunuri aflate în colete, care nu fac obiectul înmînării destinatarilor, se vor introduce în bagajul personal ori, după caz, se vor distruge pe bază de proces verbal semnat și de cei în cauză.

7. Corespondența deținuților din categoriile de mai sus se va verifica, traduce și expedia în unitățile în care se găsesc aceștia. Cererile, reclamațiile și sesizările adresate de cetățenii străini aflați în penitenciare, misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare acreditate în România, se vor înainta Direcției Generale a Penitenciarelor, după ce au fost traduse, pentru a fi transmise celor în drept. Pentru corespondența scrisă în limbi ori dialecte de circulație restrînsă și pentru care nu există posibilități de traducere, se pot folosi deținuții de aceeași cetățenie care cunosc limba română. În situația în care nu există nici un fel de posibilități de traducere, corespondența va fi expedită la D.G.P. — Serviciu Independent Pază.

Capitolul V

Drepturile deținuților pe toată durata executării pedepsei cu închisoare.

1. Dreptul la hrană, echipament și cazarmament:

a) condamnații au dreptul la hrană necesară potrivit normelor legale de hrană, ținîndu-se seama și de munca pe care o prestează, precum și de starea sănătății lor;

b) condamnații poartă echipamentul penitenciarului în raport de anotimp, în conformitate cu normele legale în vigoare. Încălțămîntea și rufăria de corp pot fi și personale.

c) penitenciarul asigură fiecărui condamnat pat, saltea și cazarmamentul necesar potrivit normelor în vigoare.

2. Dreptul la vizite, pachete, țigări, corespondență și bani

Este reglementat în capitolul IV al prezentului regulament.

3. Dreptul la odihnă și plimbare

Condamnaților li se asigură timp de odihnă o zi pe săptămînă, iar din 24 de ore, somn neîntrerupt 7 ore pentru majori și 8 ore pentru minori.

Condamnații care nu sînt scoși la muncă, celor care muncesc în ateliere sau în condiții vătămătoare li se asigură zilnic, în mod diferențiat, timp de plimbare în incinta penitenciarului.

4. Dreptul la asistență medicală

Asistența medicală a condamnaților se acordă în orele prevăzute în programul întocmit de medic și aprobat de comandantul penitenciarului, cu excepția cazurilor urgențe, cînd asistență se acordă de îndată.

În cazul cînd medicul constată că cel condamnat și-a provocat singur boala, se întocmește un proces-verbal semnat de medic și de către comandantul penitenciarului. La ieșirea din infirmerie sau spital se face mențiune pe procesul-verbal despre durata internării, comunicîndu-se aceasta și instanței de executare, pentru a proceda conform dispozițiilor legale.

Condamnații bolnavi pot primi medicamente de la familie sau de la alte persoane cu avizul medicului penitenciarului.

5. Dreptul de a petiționa

Condamnații au dreptul să adreseze cereri, reclamații, sesizări scrise sau verbale organului de judecată în a căror rază teritorială se află penitenciarul precum și altor organe.

Cererile, reclamațiile și sesizările adresate de cetățeni străini deținuți în penitenciare, misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare se înaintează Direcției Generale a Penitenciarelor pentru a fi transmise celor în drept.

6. Condiții necesare în vederea selecționării deținuților pentru a lucra în sistemul de muncă „fără pază” sau să ajute la paza și supravegherea altor deținuți

a) să fie condamnați care au dovezi temeinice de îndreptare, stăruitori în muncă și disciplinați;

b) să fi executat cel puțin 1/5 din pedeapsă, fracțiune în care se include și timpul considerat ca executat ca urmare a muncii prestate;

c) să aibă familie și să păstreze permanent legătura cu aceasta;

d) să aibă un temperament echilibrat și să posede trăsături pozitive de caracter;

e) să nu fi săvîrșit fapte care atrag oprobriul public sau alte infracțiuni care pun la îndoială capacitatea de a se achita în bune condițiuni de astfel de sarcini;

f) să fie dovedit că-și recunoaște vinovăția, regretă fapta comisă și să înțeleagă necesitatea de a suporta rigorile executării pedepsei;

g) să fi îndeplinit anterior selecționării timp de 3 luni o anumită responsabilitate.

h) să nu fi fost recidivist în pedepsele anterioare;

Persoanele sancționate cu închisoarea contravențională pot fi selecționate să muncească în sistemul „fără pază”, cu respectarea cumulativă a următoarelor criterii obligatorii:

- a) să fi executat cel puțin 1/5 din sancțiune dar nu mai puțin de 30 de zile. În cazul în care execută mai multe mandate cu închisoarea contravențională, fracțiunea se va calcula din sancțiunea cea mai mare;
- b) să fie vizitate de cel puțin o persoană din familie și să aibă domiciliul stabil;
- c) să aibă o comportare corespunzătoare, să fie stăruitor în muncă, să cunoască și să respecte regulile de ordine interioară;
- d) să nu fi executat pedepse privative de libertate în ultimii doi ani;
- e) să nu aibă în antecedente infracțiuni de omor, contra siguranței naționale, prin care s-a produs o pagubă importantă economiei naționale, ori care atrag oprobriul public sau pun la îndoială capacitatea de a se achita în bune condiții de sarcinile încredințate;
- f) să nu fie bolnav psihic sau cu afecțiuni care produc un comportament instabil (exemplu: epilepsie, alcoolism, etc.).

De prevederile acestor reglementări nu beneficiază cei ce au fost condamnați pentru infracțiune de omor, tentativă de omor, cei care au săvârșit infracțiuni contra siguranței statului precum și deținuții recidiviști.

7. Organizarea cursurilor de școlarizare și calificare a deținuților

Școlarizarea deținuților din penitenciare se organizează și se desfășoară în baza Legii privind executarea pedepselor, a Legii Educației și Învățământului, precum și pe baza prezentelor instrucțiuni.

Școlarizarea sau continuarea școlarizării deținuților pe timpul executării pedepsei cu închisoare, se organizează pentru cei apți de a fi școlarizați, care nu au absolvit învățământul primar și gimnazial prin:

a) învățământul primar (clasele I–IV) pentru toți deținuții pînă la vîrsta de 40 de ani și pentru cei peste 40 de ani care își manifestă această dorință.

b) învățământul gimnazial (clasele V–VIII) pentru toți deținuții pînă la vîrsta de 40 de ani.

Activitatea de școlarizare se desfășoară în afara orelor de muncă, în săli special amenajate, în cadrul penitenciarelor.

Școlarizarea se va face după sistemul învățământului cu predare simultană la 2–4 clase. În funcție de nivelul cunoștințelor deținuților, aceștia vor fi împărțiți în grupe de începători și avansați.

Cursurile de calificare se organizează cu deținuții care nu au nici o calificare și mai au de executat efectiv din pedeapsă o perioadă de cel puțin egală cu durata cursurilor. Calificarea deținuților se realizează prin cursuri cu pregătire teoretică și practică.

La terminarea cursurilor deținuții susțin un examen de absolvire; în urma promovării acestui examen condamnaților li se eliberează documentele de absolvire a cursului de calificare, care se păstrează la dosarele de penitenciar și li se înmînează la punerea în libertate.

8. Surse de venituri și de economisire ale deținuților pe timpul detenției

— la încarcerare pentru sumele de bani aflate asupra deținutului se deschide fișă individuală, iar suma se depune în contul CEC — collector al unității;

— fișa respectivă poate fi majorată prin următoare surse:

- sume cîștigate prin muncă cu plată efectuate pe timpul detenției, respectiv 10% din totalul cîștigului realizat ca parte ce se cuvine deținutului (ex. total cîștig 115.000 lei x 10% — 11.500 lei);

- sume primite de la membri de familie sau alte persoane fizice, sau juridice pentru unele drepturi restante cuvenite de la fostul loc de muncă.

În cazul în care plafonul minim aprobat ca sume disponibile în fișa individuală este depășit, suma peste plafon poate fi folosită pentru:

— cumpărături în cadrul drepturilor legale;

— expedieri sume la domiciliu în cazuri mai deosebite și cu aprobările cuvenite;

— pentru lucrări dentare, proteze, ochelari, etc.

Soldul disponibil rămas în fișă se predă deținutului la data liberării pe bază de stat de plată, semnat de deținut în prezența ofițerului sau subofițerului de serviciu.

Referitor la aceste drepturi și condițiile de detenție mai apar și alte paragrafe în RI:

Capitolul VI

[...]

3. Regimul de muncă

Munca prestată de condamnat este remunerată, cu excepția muncilor cu caracter gospodăresc necesare locului de deținere. Prin legea privind executarea pedepselor se stabilesc cazurile în care și aceste din urmă munci sînt remunerate.

Normele, timpul de muncă și renumerația muncii condamnaților sînt cele stabilite prin lege.

Din renumerația muncii condamnatului o parte revine acestuia iar cealaltă parte revine administrației locului de deținere. Aceste părți, precum și modul de folosire a lor se stabilesc prin legea privind executarea pedepselor.

Capitolul VII

Relațiile deținuților

a) Cu familia:

Condamnații pot fi vizitați la penitenciar de către membrii lor de familie, din care fac parte ascendenții și descendenții în linie directă.

De asemenea, cu aprobarea comandantului, condamnații mai pot fi vizitați și de alte persoane la cererea celor interesați. Aceste alte persoane pot fi orice persoane în afara membrilor de familie și deținuților inclusiv cele aflate în concubinaj cu aceștia.

Sanționații cu închisoare contravențională pot primi și trimite 4 cărți poștale lunar, 4 vizite și 4 pachete.

Arestații preventivi aflați în curs de urmărire penală pot fi vizitați de membrii familiei numai dacă aceștia prezintă aprobarea de la organul de procuratură care instrumentează cauza. În situația când sînt stabilite reguli speciale de separare a unor deținuți aflați în aceeași cauză, aceștia vor fi prezentați separat la vizită, luîndu-se măsuri sporite de vigilență cu privire la supravegherea convorbirilor.

Condamnații străini pot fi vizitați de către funcționarii consulari ai misiunilor diplomatice sau a oficiilor consulare străine în baza aprobării ministerului justiției. Primirea la vizită a unor persoane de cetățenie străină ori de cetățenie română cu domiciliul în străinătate, altele decît reprezentanți misiunilor diplomatice pentru a purta convorbiri cu deținuții de cetățenie străină sau română se pot aproba de șeful D. G. P. Vizita acestor categorii de deținuți se desfășoară într-o cameră special amenajată, asigurîndu-se supravegherea convorbirilor și translator. În toate situațiile cînd se prezintă la penitenciar asemenea persoane, supraveghetorul de la P. V. C. va raporta de îndată comandantului unității, înlocuitorului acestuia, ori ofițerului la permanență.

[...]

Organele cărora deținuții se pot adresa cu diferite cereri:

Condamnații au dreptul să adreseze cereri, reclamații, sesizări scrise sau verbale, comandantului penitenciarului, procurorului, președintelui tribunalului județean în a cărui rază teritorială se află penitenciarul, precum și altor organe.

Cererile scrise vor fi motivate în mod explicit de către petiționar.

Capitolul VIII

Tabel cu bunuri ce se pot primi și păstra de către deținuți

1) Televizoarele, aparatele de radio și casetofoanele (radio-casetofoanele) pot fi primite de la familii numai de către deținuții merituoși care mai au executat cel puțin un an din pedeapsă și au domiciliul stabil în raza de competență a penitenciarului; aparatele vor avea gabarit redus care să permită transportarea cu ușurință.

2) Aparatele vor fi primite prin sectorul vizite pe baza aprobării comandantului făcîndu-se mențiunea în fișele de evidență a măsurilor disciplinare, recompenselor și drepturilor deținuților despre data primirii.

3) Subofițerul tehnic din compartimentul cultural-educativ va verifica starea de funcționare a aparatelor, le va sigila în scopul prevenirii intervențiilor în interiorul acestora și le va înregistra într-un registru special în care se vor menționa: numele și prenumele deținutului, marca aparatului, seria, data primirii, numele membrului de familie care predă aparatul, seria și numărul buletinului de identitate, semnătura de predare, semnătura de primire a deținutului, starea de funcționare și starea fizică a aparatului, data restituirii, numele și prenumele celui cărui a s-a restituit, numărul și seria buletinului de identitate, semnătura de primire, semnătura deținutului de luare la cunoștință.

Cu ocazia primirii se va lua de la membrul de familie care a adus aparatul, o declarație scrisă prin care acesta se obligă să preia aparatul respectiv în cazul transferării deținutului. Subofițerul tehnic va asigura gestiunea mijloacelor tehnice audio-vizuale și va urmări permanent modul de folosire. Pentru fiecare casetofon (radio-casetofon) deținuții pot primi maxim 5 casete audio al căror conținut va fi verificat de către educator. Casetele vor fi menționate în registru.

4) Aparatele audio-vizuale primite de la familii se vor folosi în camerele de deținere, cu respectarea programului zilnic, urmărindu-se ca posesorii să nu deranjeze pe ceilalți deținuți din cameră și să nu pretindă de la aceștia servicii sau diverse facilități pentru audiere sau vizionare. În cazul comportării necorespunzătoare sau încălcării regulilor de folosire a aparatelor audio-vizuale, comandantul poate dispune ridicarea acestora și predarea lor familiilor.

5) În zilele de sîmbătă și duminică sau cu prilejul unor sărbători legale se va putea permite vizionarea programului de televiziune și după ora de stingere fără însă a se prelungi programul de odihnă al deținuților. În același condiții comandantul poate aproba prelungirea programului de vizionare și în alte zile cînd se transmit filme artistice, piese de teatru, emisiuni sportive, ori alte emisiuni care prezintă interes din punct de vedere cultural educativ.

6) În vederea funcționării corespunzătoare a mijloacelor audio-vizuale se vor lua măsuri pentru instalarea de antene colective și de prize electrice în toate camerele de deținere.

7) În cazul defectării, micile remedieri se pot efectua în atelierele unităților cu acordul posesorilor. Pentru defecțiuni mai mari care necesită intervenții calificate se va lua o declarație scrisă de la posesor din care să rezulte că acceptă repararea la un atelier de specialitate din localitate cu plata din banii personali sau că dorește ca aparatul să fie predat familiei.

8) Televizoarele, aparatele de radio și casetofoanele (radio-casetofoanele) se păstrează în camerele de deținere.

9) Se interzice cedarea mijloacelor audio-vizuale de către posesori altor deținuți sau cumpărarea în colectiv a unor asemenea mijloace.

10) Instrumentele muzicale se păstrează la clubul deținuților și vor fi folosite pe baza programului stabilit de educator și aprobat de comandant. Gestiunea lor se asigură potrivit regulilor stabilite pentru mijloacele audio-vizuale prevăzute în prezentul ordin.

11) Deținuții pot primi de la familii echipamentul și materialele sportive prevăzute în anexa la prezentul ordin.

Acestea se vor păstra la clubul deținuților sau în sala de sport prin grija compartimentului cultural-educativ și se vor folosi în cadrul programelor de activități sportive aprobate de comandant. Cu acordul posesorilor, materialele sportive se pot folosi pentru desfășurarea de activități colective.

Cu prilejul transferării deținuților echipamentul și materialele sportive se vor introduce în bagajul personal menționându-se despre acestea în documentele de evidență a bunurilor personale.

Articolele de echipament și cazarmament

- 3 schimburi lenjerie de corp (maiouri, flanele de corp, indispensabili ori chiloți, cămăși sau furouri, sutiene);
- 2 pijamale (cămăși de noapte pentru femei);
- 2 pulovere;
- 1 cojoc;
- 1 fular;
- 5 perechi ciorapi;
- o pereche încălțăminte (după anotimp);
- o pereche mănuși;
- o pereche bretele ori curea pentru pantaloni sau cordon;
- o pereche papuci;
- o șapcă (pălărie, căciulă, basc, fes ori 2 basmale pt. femei);
- lenjerie pentru pat (2 cearșafuri și 2 fețe de pernă);
- o față de masă;

Deținuții care nu sînt echipați cu ținuta penitenciarului mai pot primi, păstra și folosi:

- 2 costume de haine (3 rochi sau 3 fuste și 3 bluze);
- 1 palton (pardesiu).

Articole pentru igienă personală

- 5 prosoape;
- 5 batiste;
- 1 pieptăn (perie de păr);
- o oglindă de buzunar;
- o perie și pastă de dinți;
- săpun (pentru față și rufe);
- detergenți pentru spălatul rufelor;
- ustensile și materiale pentru bărbierit (aparat de ras, lame, pastă sau săpun, loțiuni și spray-uri);
- creme și unguente pentru întreținerea epidermei la femei;
- vopsea de păr și trusă machiaj pentru femei;
- aparat de uscat părul, cu anexe sale;
- o unghieră (dispozitiv) pentru întreținerea unghiilor;
- un lighean pentru igiena femeilor;
- o perie și cremă pentru ghețe;
- hîrtie igienică;
- vată sanitară pentru femei.

Cu avizul medicului deținuții mai pot primi:

- medicamente;
- 1 brîu (corset);
- proteze;
- ochelari de vedere sau de soare.

Alte obiecte și bunuri ce pot fi păstrate și folosite de deținuții și minori

- 2 geți sau sacose;
- 1 ceas de mîină sau deșteptător;
- o brichetă sau chibrituri pentru fumători;
- un stilou (pix sau creion) pentru redactarea corespondenței;
- un ac și ață de cusut;
- 1 dispozitiv pentru deschiderea cutiilor de conserve;
- veselă și tacîmuri de masă (furculiță, lingură, linguriță din inox, pahar sau cană);
- aparatură audio-vizuală (1 radio, 1 radio-casetofon, 1 televizor);
- 1 instrument muzical, după preferință și aptitudini;
- 1 joc de șah, table, rummy și cărți de joc;
- 1 costum popular pentru activități artistice;
- materiale și echipament pentru practicarea activităților sportive (tricou sau trening, șort, teniși sau bascheți, mingi de volei, fotbal, tenis de cîmp sau de masă, rachete sau palete, fileu pentru jocuri sportive, extensoare, mingi medicinale, aparatură tehnică pentru menținerea sănătății fizice);
- fotografii de familie cu aspect decent;
- obiecte și diferite materiale de uz personal cu semnificații religioase;
- cărți și broșuri cu conținut religios sau beletristic.

Bunuri și produse alimentare care pot fi primite prin sectorul, vizite, fiind cumpărate de deținuți
— alimente care să nu necesite preparare (încălzire, coacere, fierbere ori alte tratamente termice). Acestea pot fi indigene sau din import;
— băuturi răcoritoare de orice fel, cu condiția ca acestea să fie în recipiente (sticle, cutii) care să prezinte sigiliul producătorului;
— țigări, indiferent de proveniență și marcă;
— dulcuri, produse de patiserie și cofetărie;
— cafea solubilă (Ness);
— lapte praf;
— fructe și legume;
— condimente (sare, piper, boia de ardei, muștar, etc.)
Acesta bunuri și produse agroalimentare se vor acorda în cantitățile și la perioadele prevăzute de reglementările în vigoare, cu precizarea că băuturile răcoritoare, fructele, legumele și dulciurile nu se includ în greutatea pachetului (coletului).

Tabelul comparativ al documentelor internaționale și interne arată mari lipsuri în ceea ce privește legislația internă privitoare la normele de detenție:

Condiții	Documente internaționale	Documente interne
Tratament uman, respect față de demnitatea umană	AP, p. 1; 6 REP, r. 1	CR, art. 22, al. 2
Existența și protejarea drepturilor	AP, p. 3 REP, r. 5	LEP, art. 43
fără discriminări	AP, p. 5 REP, r. 2	
Dezvoltarea personalității în vederea reintegrării în societate	REP, r. 3	
Informare asupra regulamentului, drepturilor și obligațiilor	ARM, art. 35 REP, r. 6; r. 41	LEP, art 2, al. 2
Interdicția constringerii pentru furnizare de informații	AP, p. 21	
Mutare	REP, r. 50	
Încăperi	ARM, art. 9–14; 86 REP, r. 14–19; 94	
Igienă personală	ARM, art 15–16 REP, r. 20–21	
Îmbrăcăminte și așternut	ARM, art. 17–19; 88 REP, r. 22–24; 95	RI, cap. V, pct. 1, al. b) și c)
Alimentație	ARM, art. 20; 87 REP, r. 25	RI, cap. V, pct. 1, al. a) LEP, art. 16
Asistența medicală	AP, p. 25–26 ARM, art. 22–26; 82–83; 91 REP, r. 26; 29–32; 98; 100	RI, cap. V, pct. 4 LEP, art. 17
Interdicția experimentelor medicale dăunătoare	AP, p. 22 REP, r. 27	
Copilul mamei deținute	REP, r. 28	
Anchetă în cazul decesului	AP, p. 34	
Legătura cu lumea exterioară	AP, p. 15; p. 19 ARM, art. 37–39; 79–80; 81 al. 2 și 3; 92 REP, r. 43–44, 49; 92, al. 2	RI, cap IV; cap. VII, al. a LEP, art. 17; art. 18, al. 3; art. 19; art. 20; art. 40
Locul de detenție cât mai aproape de reședință	AP, p. 20	
Limitarea folosirii instrumentelor de constringere	ARM, art. 33–34	

Condiții	Documente internaționale	Documente interne
Obiecte personale	ARM, art. 43 REP, r. 48	RI, cap. VIII LEP, art. 17; art. 18, al. 2; art. 20
Religia	ARM, art. 41–42 REP, r. 46–47	
Materiale educative, culturale, informative	AP, p. 28; ARM, art. 90 REP, r. 45; 97	RI, cap. VIII
Biblioteca	ARM, art. 40 REP, r. 82	
Munca	ARM, art. 71–76; 89 REP, art. 71–76; 96	RI, cap. V, pct. 6; cap. VI, pct. 3 LEP, art. 5, al. 1; art. 7–10
venit și alte avantaje ale muncii		RI, cap. V, pct. 8 LEP, art. 11–12; art. 14
plata pagubelor provocate		LEP, art. 13
Instruire	ARM, art. 77 REP, r. 77–81	RI, cap. V, pct. 7 LEP, art. 5, al. 2; art. 6
Exerciții fizice	ARM, art. 21	LEP, art. 17
Distracție	ARM, art. 78 REP, r. 83–86	
Odihnă		RI, cap. V, pct. 3 LEP, art. 17
Inspecție regulată	AP, p. 29 REP, r. 4	
Dreptul de a petiționa	AP, p. 33; p. 37 ARM, art. 36 REP, r. 42	RI, cap. V, pct. 5; cap. VI, nenot. LEP, art. 17
Drepturi în funcție de condamnare și comportament		LEP, art. 18, al. 1
Editare de legi care să impună respectarea principiilor	AP, p. 7, al. 1	
Sanțiuni adecvate celor care încalcă principiile	AP, p. 7, al. 1	
Semnalarea abuzurilor de către funcționari	AP, p. 7, al. 2	
Semnalarea abuzurilor de către orice persoană	AP, p. 7, al. 3	
Pregătirea dinaintea liberării	REP, r. 87–89 ARM, art. 81 al. 1	

Unele prevederi internaționale lipsesc complet din normele interne, chiar dacă ele sînt respectate în practică (cum ar fi dreptul la practicarea religiei). Fără menționarea lor clară și exactă în legislație, nu există nici un fel de garanție pentru respectarea lor.

Conform legislației interne (LEP, art. 43), *actele necesare pentru stabilirea unui drept, despre care se afirmă că a luat naștere în legătură cu executarea pedepsei închisorii, se eliberează de către locul de deținere numai organelor competente să stabilească existența sau inexistența acestui drept — astfel un drept care apare în urma semnării de către România a unui tratat internațional — contravenind Consituției —, nu poate fi aplicat în mod automat de către comandanții penitenciarelor, ci numai după ce primesc acceptul organelor competente.*

În legislația internă nu există nici o deosebire semnificativă între drepturile celor nejudecați (arestați preventivi) — care trebuie să fie considerați nevinovați — și ale celor condamnați. Pe plan internațional, pentru această categorie, recomandările prevăd camere individuale (ARM, art. 86; REP, r. 94), hrană pe propria cheltuială (ARM, art. 87), portul hainelor personale sau a celor diferite de cele ale condamnaților (ARM, art. 88; REP, r. 95), accesul la propriul medic (ARM, art. 91; REP, r. 98), întâlniri cu membri familiei și cu prieteni (ARM, art. 92; REP, r. 92) etc. În schimb, RI limitează greutatea pachetului ce poate fi primit o dată pe lună (10 kg, mai puțin decît pentru

contravenienți, condamnate gravide, minori, condamnați fără pază și paza), vizita lunară (o singură întâlnire, mai puțin decât pentru contravenienți, condamnate gravide, minori, condamnați fără pază și paza, condamnați care lucrează în sistem de pază a altor deținuți), corespondența lunară (o carte poștală sau un plic, mai puțin decât pentru contravenienți, condamnate gravide, minori, condamnați fără pază și paza, condamnați care lucrează în sistem de pază a altor deținuți), cantitatea de țigări (la 600 bucăți lunar, mai puțin decât pentru contravenienți, condamnați fără pază și paza). Chiar și în aceste limite, contactele cu deținuții preventivi sînt supuse acordului favorabil al organelor de urmărire penală (LEP, art. 40). Prin aceste măsuri, în sistemul din România deținuții preventivi sînt pedepsiți mai aspru decât persoanele condamnate, nerespectînd astfel principiul prezumției de nevinovăție. Liga PRO EUROPA a încercat să obțină modificarea acestei situații, trimițînd o scrisoare la Inspectoratul de Poliție al Județului Mureș, în care s-a referit la documentele internaționale în acest domeniu, pentru a permite deținuților preventivi din arestul Poliției să primească mai multe pachete. Răspunsul, prin care s-a refuzat acordarea acestui drept, s-a referit la LEP. La Tîrgu-Mureș, deținuții preventivi poartă uniforma penitenciarului chiar și la proces, ceea ce este în contradicție cu LEP (*deținuții aflați în curs de urmărire penală sau de judecată vor purta îmbrăcăminte personală* — art. 40, al. 4). O petiție adresată comandantului Penitenciarului Tîrgu-Mureș de către ruda unui deținut, în care s-a cerut prezentarea prezumtivului vinovat în haine civile în fața tribunalului nu a primit răspuns, iar persoana în cauză a apărut în fața judecătorului în uniforma penitenciarului.

În general, drepturile deținuților nu sînt clar formulate (de ex. un singur articol, art. 17 din LEP înșiră drepturile, fără să le detalieze), și depind de o serie de factori (*drepturile condamnaților de a primi vizite, pachete și țigări, de a primi și de a trimite corespondență, se acordă în raport cu natura infracțiunii, durata pedepsei, existența stării de recidivă, folosirea la muncă, comportarea și receptivitatea la acțiunea de reeducare* — LEP, art. 18).

Referitor la îmbrăcăminte și așternut, ARM și REP specifică dreptul de a purta haine curate, spălate, dreptul la un pat cu așternutul necesar întreținut și schimbat la nevoie. RI însă nu prevede schimbarea hainelor și așternutelor murdare, uzate. La fel, RI formulează scurt și referitor la alimentație, fără să menționeze nevoile legate de calitatea ei (cum apare în REP și ARM), uitînd și de necesitățile legate de apa potabilă. Penitenciarul din Tîrgu-Mureș are o gospodărie proprie și oferă celor arestați o hrană corespunzătoare și suficientă (între 2400 și 3200 kcal/zi, în funcție de munca efectuată). În prezent se modernizează blocul alimentar al penitenciarului, care va duce la îmbunătățirea calitativă a hranei.

Comunicarea cu lumea exterioară, în sistemul internațional, este considerată ca un factor deosebit de important pentru reintegrarea ulterioară a deținutului în societate (această necesitate este explicată în ARM, art 79–80). Prin legăturile cu familia și prietenii, deținutul nu se simte total marginalizat. Fără să menționeze frecvența vizitelor, a corespondenței, conform prevederilor, *comunicarea persoanei deținute sau încarcerate cu lumea exterioară [...] nu poate fi refuzată pe o perioadă ce depășește cîteva zile* (AP, p. 15). În schimb, RI restrînge acest drept doar la aria membrilor de familie (pentru vizita altor persoane se cere avizul favorabil al comandantului), limitînd atît corespondența (la o carte poștală sau un plic lunar pentru majoritatea deținuților) cît și vizitele (la o vizită pe lună pentru majoritatea deținuților, reducînd timpul vizitei la 30 de minute pentru recidiviști). LEP introduce și alte restrîngerii: interdicția folosirii limbii materne pentru minorități cu ocazia vizitelor (art. 19), cenzura după conținut a corespondenței, cărților, ziarelor.

În Tîrgu-Mureș asistența religioasă a deținuților este asigurată de un preot ortodox angajat, în fiecare duminică fiind slujbe pentru ortodocși, reformați și catolici. Și preoții cultelor neoprotestante au acces la deținuți la cererea lor. În acest sens nu există nici o restricție. Educația minorilor se desfășoară cu ajutorul profesorilor de la Școala generală nr. 10. Elevii se școlarizează astfel în bune condiții, obținînd rezultate remarcabile. Educația adulților este asigurată și de persoane din afara penitenciarului, care țin cursuri în diferite domenii (autorul prezentului studiu a avut ocazia de a vorbi despre drepturile omului).

Conform LEP munca se remunerează doar într-un procent de 10% din valoarea sa (REP prevede *remunerare echitabilă*), ziua de muncă fiind de 12 ore (ARM stabilește: *numărul maxim zilnic și săptămînal al orelor de muncă pentru deținuți trebuie fixat prin lege sau regulament administrativ ținîndu-se seama de reglementările sau de uzanțele locale aplicate muncitorilor liberi*). Problema cu care se confruntă Penitenciarul Tîrgu-Mureș este de a găsi muncă pentru arestați la nivelul cererilor, și de a găsi locuri de muncă pentru cei care se liberează. Pînă în 1989, Oficiul forțelor de muncă avea obligația de a oferi un loc de muncă la terminarea pedepsei cu închisoare, acum tot ce se poate face este de a obține lista locurilor de muncă vacante din județ. Mulți dintre foștii deținuți nu se pot încadra, pentru că la orice loc de muncă se cere cazier, cei cu antecedente penale sînt evitați de patroni.

Asistența medicală a persoanelor încarcerate în Tîrgu-Mureș este asigurată de un medic general, un medic specialist, un medic stomatolog și cinci asistenți. Acest grup de opt persoane servesc și personalul penitenciarului. Se efectuează aproximativ 16.000 de tratamente și vizite pe an, existînd și boli grele, cum ar fi tuberculoza. Bolile contagioase sînt un pericol atît asupra deținuților, cît și a personalului, dar, datorită supraaglomerării (în camere există patru paturi suprapuse), nu pot fi oprite.

Exercițiile fizice prevăzute de ARM sînt reduse la simple plimbări zilnice în LEP.

În Penitenciarul Tîrgu-Mureș pregătirea liberării se efectuează în camere de liberare.

În afara dreptului la un tratament uman (prezent în toate constituțiile moderne), în unele țări există și alte prevederi constituționale referitoare la detenție:

Constituția Republicii Bulgaria

Art. 31

4. Nu sînt admise restricții ale drepturilor acuzatului care exced pe cele necesare administrării justiției.

5. Persoanelor private de libertate le sînt asigurate condițiile necesare realizării drepturilor lor fundamentale, care nu sînt restrînse prin efectul sentinței.

6. Pedepsa privativă de libertate este executată numai în locurile stabilite prin lege.

Constituția Regatului Spaniei

Art 25

2. Pedepsele privative de libertate și măsurile de siguranță vor tinde la reeducarea și reintegrarea în societate și nu vor putea comporta munci forțate. Condamnatul la o pedeapsă cu închisoare se va bucura, în timpul îndeplinirii acesteia, de drepturile fundamentale definite în acest capitol, cu excepția celor care au fost limitate în mod expres prin conținutul hotărîrii care îl condamnă, sensul pedepsei și legea penitenciară. În toate cazurile, el va avea dreptul la o muncă remunerată și la prestațiile corespunzătoare de asigurare socială, cît și la accesul la cultură și la dezvoltarea deplină a personalității sale.

Personalul penitenciarului și limitele activității sale

Principiul pe baza căruia pot fi aplicate pedepse, este prevăzut în AP:

Principiul 30

1. — Tipurile de comportament care constituie, din partea unei persoane deținute sau închise, infracțiuni disciplinare pe timpul detenției sau închiderii, genul și durata sancțiunilor disciplinare care pot fi aplicate și autoritățile competente pentru a impune aceste sancțiuni trebuie să fie specificate prin lege sau prin reglementări în conformitate cu legea și trebuie să fie publicate.

2. — Orice persoană deținută sau închisă are dreptul de a fi ascultată înainte de a se lua împotriva ei măsuri disciplinare. Ea are dreptul de a intenta recurs împotriva acestor măsuri în fața autorității superioare.

Referitor la pedepse și personalul penitenciarului, ARM are următoarele prevederi:

Disciplină și pedepse

Art. 27

Ordinea și disciplina trebuie să fie menținute cu fermitate dar fără a se aduce un plus de restricții față de cât este necesar pentru menținerea securității și a unei vieți în comun bine organizate.

Art. 28

1) Nici un deținut nu va putea îndeplini în administrația așezământului o funcție cu puteri disciplinare.

2) Această regulă nu va putea fi un obstacol pentru buna funcționare a sistemelor pe bază de autoguvernare. Aceste sisteme implică de fapt ca unele activități sau responsabilități de ordin socio-educativ sau sportiv să fie încredințate, sub control, deținuților grupați în vederea tratamentului lor.

Art. 29

Punctele următoare trebuie întotdeauna să fie determinate, fie prin lege, fie printr-un regulament, de autoritatea administrativă competentă:

- a) atitudinea care constituie o infracțiune disciplinară;
- b) genul și durata sancțiunilor disciplinare care pot fi aplicate;
- c) autoritatea competentă pentru a pronunța aceste sancțiuni.

Art. 30

1) Nici un deținut nu poate fi pedepsit decât în conformitate cu dispozițiile unei astfel de legi sau unui astfel de regulament și niciodată de două ori pentru aceeași infracțiune.

2) Nici un deținut nu poate fi pedepsit fără a fi informat despre infracțiunea care i se reproșează și fără să fi avut ocazia de a-și susține apărarea. Autoritatea competentă trebuie să procedeze la un examen complet a cazului.

3) În măsura în care aceasta este necesar și realizabil, trebuie să se permită deținuților de a-și prezenta apărarea prin intermediul unui interpret.

Art. 31

Pedepsele corporale, introducerea în celula întunecoasă, ca și toate sancțiunile crude, inumane sau degradante trebuie să fie complet interzise ca sancțiuni disciplinare.

Art. 32

1) Pedepsele cu izolarea și reducerea hranei nu vor fi niciodată aplicate înainte ca medicul să fi examinat deținutul și certificat în scris că acesta este capabil de a le suporta.

2) Același lucru este valabil pentru toate celelalte măsuri care ar risca să afecteze sănătatea fizică sau psihică a deținutului. În orice caz, asemenea măsuri niciodată nu vor avea voie să fie contrare principiului indicat de art. 31 și nici să se îndepărteze de acesta.

Mijloace de constrângere

Art. 33

Instrumentele de constrângere ca: lanțuri, cătușe, fiare, cămăși de forță, nu trebuie să fie aplicate ca sancțiuni. Lanțurile și fiarele nu vor fi folosite nici ca mijloace de constrângere. Celelalte instrumente de constrângere nu pot fi folosite decât în cazurile următoare:

a) Ca măsură de precauție împotriva evadării în timpul unui transfer, cu condiția ca să fie scoase imediat ce deținutul apare în fața unui organ judiciar administrativ.

b) Pe motive de ordin medical, la indicarea medicului.

c) La ordinul directorului, dacă celelalte mijloace de a stăpîni un deținut au dat greș, pentru a-l împiedica de a-și produce o vătămare sau de a vătăma pe o altă persoană, sau de a produce pagube; în aceste cazuri directorul trebuie să consulte de urgență medicul și să raporteze autorității administrative superioare.

Art. 34

Modelul și modul de folosire al instrumentelor de constrângere trebuie să fie determinate de către administrația penitenciară centrală. Aplicarea lor nu trebuie să fie prelungită peste timpul strict necesar.

Personalul de penitenciar

Art. 46

1) Administrația penitenciară trebuie să aleagă cu grijă personalul de toate gradele, deoarece de integritatea sa, de umanitatea sa, de aptitudinile personale și comportarea profesională depinde buna funcționare a locurilor de detenție.

2) Administrația penitenciară trebuie să se străduiască neîncetat să trezească și să mențină în concepția personalului și în opinia publică convingerea că această misiune este un serviciu social de mare importanță; în acest scop trebuie să fie folosite toate mijloacele adecvate pentru a lămuri publicul.

3) Pentru a se putea realiza cele de mai sus, membrii personalului trebuie să fie folosiți permanent în calitate de cadre de penitenciare de profesie, ei trebuie să cunoască statutul agenților statului și să fie asigurați de stabilitatea serviciului, care nu depinde decât de buna lor purtare, de eficacitatea muncii lor și de aptitudinile lor fizice. Remunerarea trebuie să fie suficientă, pentru a se putea recruta și menține în serviciu bărbați și femei capabile; avantajele carierei și condițiile serviciului trebuie să fie determinate ținându-se seama de natura penibilă a muncii.

Art. 47

1) Personalul trebuie să aibă un suficient nivel intelectual.

2) Ei trebuie să urmeze, înainte de a intra în serviciu, un curs de pregătire generală și specială, trecând probele de ordin teoretic și practic.

3) După intrarea în serviciu și în cursul carierei, personalul trebuie să-și mențină și să-și îmbunătățească cunoștințele și capacitatea profesională, urmînd cursuri de perfecționare care vor fi organizate periodic.

Art. 48

Toți membrii personalului trebuie să se comporte în toate ocaziile și să-și îndeplinească sarcinile în așa fel, încît exemplul lor să aibă o influență bună asupra deținuților și să impună respectul.

Art. 49

1) Personalului i se va adăuga, după posibilități, un număr suficient de specialiști ca: psihiatri, activiști sociali, institutori, instructori tehnici.

2) munca activiștilor sociali, institutorilor și instructorilor tehnici trebuie să fie asigurată în mod permanent, fără a exclude munca auxiliarilor temporari sau benevoli.

Art. 50

1) Directorul unui loc de deținere trebuie să fie suficient calificat pentru sarcina sa prin caracterul său, capacitățile sale administrative, o pregătire adecvată și experiența sa în acest domeniu.

2) El trebuie să-și consacre tot timpul său funcției sale oficiale; aceasta nu poate să fie secundară.

3) El trebuie să locuiască în așezămînt sau în imediata apropiere a acestuia.

4) Cînd două sau mai multe așezăminte sînt sub conducerea unui singur director, acesta trebuie să aibă în fruntea sa un cadru responsabil, care să locuiască acolo.

Art. 51

1) Directorul sau ajutorul său și majoritatea celorlalți membri ai personalului așezămîntului trebuie să vorbească limba majorității deținuților sau o limbă înțeleasă de majoritatea acestora.

2) Trebuie să se recurgă la serviciile unui interpret, de fiecare dată cînd aceasta este necesar.

Art. 52

1) În așezămintele suficient de mari pentru a fi nevoie de serviciile unuia sau a mai multor medici care își consacră întregul lor timp acestei sarcini, cel puțin unul din aceștia trebuie să locuiască în așezămînt sau în imediata apropiere a acestuia.

Art. 53

1) Într-un așezămînt mixt, secția de femei trebuie să fie pusă sub conducerea unui cadru feminin de răspundere, care trebuie să aibă în păstrare toate cheile acestei secții a așezămîntului.

2) Nici un cadru de sex masculin nu are voie să pătrundă în secția de femei fără a fi însoțit de un membru feminin al personalului.

3) Numai cadre feminine au voie să asigure supravegherea femeilor deținute. Aceasta nu exclude totuși ca pentru motive profesionale, cadre de sex masculin și anume medici și institutori, să nu-și exercite funcțiile lor în așezămintele sau secțiile rezervate femeilor.

Art. 54

1) Cadrele locurilor de deținere nu trebuie să utilizeze în raporturile lor cu deținuții, forța, decât în caz de legitimă apărare, de tentativă de evadare sau de rezistență prin forță sau prin nemișcare la un ordin bazat pe legi și regulamente. Cadrele care recurg la forță trebuie să limiteze folosirea acesteia la strictul necesar și să raporteze imediat incidentul directorului așezămîntului.

2) Membrii personalului de penitenciar trebuie să facă un antrenament fizic special care să permită a stăpîni deținuții violenți.

3) Exceptînd împrejurările speciale, agenții care asigură un serviciu care îi pune în contact direct cu deținuții nu trebuie să fie înarmați. De altfel, nu se va încredința niciodată o armă unui membru al personalului, fără ca acesta să fi fost instruit în mînuirea acesteia.

Recompense

Art. 70

În fiecare așezămînt trebuie să se instaureze un sistem de recompense adaptat diferitelor grupe de deținuți și diferitelor metode de tratament, pentru a încuraja buna purtare, a dezvoltării simțului răspunderii și a stimula interesul și cooperarea deținuților la tratamentul lor.

Concepția modernă a serviciului de penitenciar

I — Natura unui serviciu social

1. Este momentul de a sublinia transformarea care are drept consecință pentru personalul de penitenciar, concepția nouă a sarcinii sale; din simpli gardieni au devenit membrii unui important serviciu social care solicită competență, o pregătire adecvată și o colaborare armonioasă între toți membrii săi.

2. Va trebui să depună eforturi de a trezi și menține în opinia publică și în spiritul personalului, această înțelegere a naturii serviciului în închisori și în acest scop va trebui să se folosească toate mijloacele adecvate pentru a lămurii publicul.

II — Specializarea funcțiilor

1. Această concepție nouă se traduce prin tendința de a adăuga personalului un număr mereu mai mare de specialiști ca: medici, psihiatri, psihologi, asistenți sociali, învățători, instructori tehnici.

2. Această evoluție este sănătoasă și se recomandă a fi primită favorabil de către guverne, chiar dacă atrage după sine creșteri de cheltuieli.

III — Coordonarea

1. Specializarea crescândă poate totuși să contrarieze o aplicare a tratamentului de penitenciar și să pună probleme pentru coordonarea activităților diferitelor sectoare de personal specializat.

2. De asemenea este necesar a se asigura, în ceea ce privește tratamentul deținuților, o muncă colectivă a tuturor specialiștilor interesați.

3. Dealtfel, pare necesar ca, fie prin alcătuirea unui comitet de coordonare, fie prin orice alt mijloc, să se ia măsuri ca toate serviciile specializate să fie organizate după o metodă uniformă. Procedându-se astfel va fi dealtfel chiar mai bine să se dea membrilor personalului o înțelegere clară a diverselor aspecte ale problemelor analizate.

Statutul personalului și condițiile de servici

IV — Statutul funcției publice

Membrii personalului penitenciarelor folosiți permanent va trebui să aibă statutul agenților de stat, adică:

- a) să fie în serviciul conducerii țării sau statului și în consecință să fie supuși regulamentelor funcțiilor publice;
- b) să fie recrutați după reguli de selecție determinate, de exemplu, prin concurs;
- c) să fie siguri de stabilitatea serviciului, aceasta depinzând numai de buna lor purtare, de eficacitatea lor și de condiția lor fizică;

d) să se bucure de un statut permanent care să le dea dreptul la avantajele unei cariere administrative, astfel ca: promovare, securitate socială, prestigiu aferent funcției și dreptul la retragere (trecerea în rezervă) sau la pensie.

V — Funcții permanente

1. Cu excepția unor categorii de specialiști și a unor tehnicieni, personalul penitenciarelor trebuie să-și consacre întregul timp de muncă sarcinii sale și să fie folosit în consecință în mod permanent.

2. În special, funcția de director al așezămîntului nu poate fi auxiliară.

3. Funcțiile de lucrători sociali, de învățători și de instructori tehnici trebuie să fie asigurate cu personal care lucrează permanent, dar fără a se exclude serviciile auxiliarilor temporari.

VI — Condiții de muncă în general

1. Personalul de penitenciare trebuie să beneficieze de condiții de muncă de natură să atragă și să rețină persoanele cele mai pregătite profesional.

2. Salariile și celelalte avantaje ale carierei nu trebuie să fie legate în mod arbitrar de cele ale altor salariați, dar trebuie să fie calculate în funcție de munca ce trebuie efectuată într-un sistem penitenciar modern, sarcină complexă, anevoioasă și care este de natura unui serviciu social important.

3. Personalului i se vor repartiza locuințe convenabile, suficiente ca număr și situate în apropierea așezămîntului.

VII — Organizarea militară a personalului

1. Personalul de penitenciar trebuie să aibă un caracter civil cu ierarhia necesară în acest gen de administrare.

2. Personalul de supraveghere trebuie să fie organizat în conformitate cu regulile disciplinare ale așezămîntului penitenciar pentru a menține deosebirile de grad și ordinea necesară.

3. Personalul trebuie să fie recrutat special, și nu compus din membrii detașați din forțele armate, poliție sau alte servicii publice.

VIII — Portul armelor

1. În afara împrejurărilor speciale, agenții care asigură un serviciu care îi pune în contact direct cu deținuții, nu au voie să fie înarmați.

2. Nu este voie a se încredința o armă unui membru al personalului dacă acesta nu a fost instruit asupra mînuirii acesteia.

3. Este de dorit ca serviciul de supraveghere să fie asigurat de către personalul de penitenciar.

Recrutarea personalului

IX — Autoritate competentă și metode administrative generale

1. Pe cît posibil recrutarea personalului va trebui să fie centralizată, ținînd seama de structura fiecărui stat și se va face sub conducerea administrației penitenciare superioare sau centrale.

2. Dacă alte organe ale statului – cum ar fi o comisie formată din agenți de stat, – sînt însărcinate cu recrutarea, administrația penitenciară nu poate fi obligată să admită un candidat pe care ea nu-l consideră apt a-și exercita funcția.

3. Trebuie să se dea dispoziții pentru a se elimina influența politică în momentul recrutării candidaților pentru posturi ale administrației penitenciare.

X — Condiții generale de recrutare

1. Administrația penitenciară trebuie să dea dovadă de o vigilență specială în alegerea personalului și să nu rețină decât candidații care reunescondițiile cerute de integritate, de umanitate, de competență și aptitudine fizică.

XI — Personalul de supraveghere

1. Acest personal trebuie să aibă un nivel intelectual suficient de ridicat pentru a-i permite să se achite de misiunea sa, într-o formă eficientă și de a lua parte la cursuri de pregătire care vor fi ținute în cadrul serviciului.

2. Se recomandă ca fără a se prejudicia examenele sau concursurile de admitere, candidații pentru administrația penitenciară să fie supuși la teste științifice, permițând evaluarea capacității lor intelectuale și profesionale și a aptitudinilor lor fizice.

3. Candidații admiși trebuie să efectueze o perioadă de stagiul care să permită autorităților competente să-și formeze o părere asupra personalității, caracterului și aptitudinilor lor.

XII — Administrația superioară

Numirilor în funcții ale administrației superioare a serviciilor de penitenciare trebuie să li se acorde o grijă deosebită; se vor avea în vedere numai persoanele care posedă o pregătire adecvată și care au acumulat cunoștințe și o experiență în cantități suficiente.

XIII — Personalul de conducere

1. Directorii sau directorii adjuncți ai așezămintelor trebuie să fie calificați în suficientă măsură pentru sarcina lor, prin caracterul lor, capacitatea lor administrativă, pregătirea și experiența lor în acest domeniu.

2. Ei vor trebui să aibă o cultură generală bună și să se distingă prin vocația pe care o au pentru această misiune. Ar fi necesar să se recurgă la persoane având o pregătire specializată constând dintr-o pregătire adecvată muncii de penitenciare.

XIV — Personalul specializat și personalul administrativ

1. Personalul chemat să exercite funcții specializate, inclusiv funcții administrative, trebuie să posede aptitudini profesionale sau tehnice necesare, care diferă după funcția de care este vorba.

2. Pentru recrutarea personalului specializat trebuie să se țină seama de certificate pentru cunoștințe profesionale sau de titluri universitare care fac parte din pregătirea specializată.

3. Se recomandă a se prefera candidați care, în plus față de aceste calificări profesionale, prezintă o a doua diplomă sau un al doilea certificat sau posedă o experiență specializată în domeniul penitenciar.

XV — Personalul așezămintelor pentru femei

Așezămintele pentru femei trebuie să aibă personal feminin. Aceasta nu include totuși ca pentru motive profesionale, cadre de gen masculin și anume medici și învățători, să nu-și exercite atribuțiile în așezămintele sau secțiile rezervate femeilor. Personalul feminin fie că este laic sau religios, trebuie să posede în măsura posibilităților aceleași calități ca acelea ce se pretind personalului așezămintelor pentru bărbați.

Pregătirea profesională

XVI — Pregătirea prealabilă angajării definitive

Înainte de a intra în serviciu, personalul de penitenciare trebuie să urmeze un curs de pregătire generală privind problemele sociale și o pregătire specială; de asemenea trebuie să reușească la probe de examen din teoretic și practic.

XVII — Personalul de supraveghere

1. Se recomandă a de institui un program de pregătire profesional pentru personalul de supraveghere. Sugestiile care urmează ar putea servi ca exemplu pentru organizarea unui sistem de pregătire în trei faze.

2. Prima fază care s-ar desfășura într-un așezămint penitenciar ar fi destinată familiarizării candidaților cu probleme profesionale, permițând totodată a se controla dacă ei posed calitățile necesare. În timpul acestei prime faze nu i se va încredința nici o responsabilitate celui în cauză, activitatea acestuia rămânând în permanență sub controlul unui agent de serviciu. Directorul va alcătui pentru candidați un învățământ elementar asupra subiectelor de ordin practic.

3. În timpul celei de a doua faze, candidații vor trebui să frecventeze o școală sau să urmeze cursuri organizate de către administrația penitenciară superioară sau centrală, care va trebui să răspundă de pregătirea teoretică și practică a agentului în materii profesionale. Se dezvoltă mai ales tehnica relațiilor cu deținuții, făcându-se apel la noțiuni elementare de psihologie și de criminologie. Cursurile trebuie să cuprindă mai ales lecții asupra elementelor științei penitenciare, administrației penitenciare, dreptului penal și materii înrudite.

4. În primele două faze ar fi avantajos să fie admiși candidații, să se formeze grupe cu aceștia pe de o parte pentru a nu fi utilizați prea devreme în muncă, iar pe de altă parte pentru a se ușura organizarea sesiunilor de cursuri.

5. A treia fază, destinată candidaților care nu au fost eliminați în timpul primelor două și care au dat dovadă de un interes viu și de vocație pentru muncă, va consta dintr-o folosire efectivă în muncă, în cursul căreia agentul va trebui să facă dovadă de totalitatea calităților care se așteaptă de la ei. Dealtfel, trebuie să i se dea posibilitatea agentului să urmeze cursuri superioare în psihologie, criminologie, drept penal, penologie și alte ramuri înrudite.

XVIII — Personal de conducere

1. Dat fiind diversitatea metodelor aplicate în diversele țări la ora actuală, se impune a se recunoaște într-o formă generală necesitatea unei suficiente pregătiri pe care ar trebui s-o aibă directorii și directorii adjuncți înainte de numirea lor, în conformitate cu paragraful XIII de mai sus.

XIX — Personalul specializat

Condițiile de recrutare determină pregătirea inițială care se cere candidaților pentru funcțiile specializate ale serviciului de penitenciar, în conformitate cu paragraful XIV de mai sus.

XX — Institute regionale de pregătire profesională

Se impune a se încuraja înființarea de institute regionale pentru pregătirea personalului așezămintelor penitenciare și corecționale.

XXI — Antrenament fizic și antrenament la mînuirea armelor

1. Membrii personalului de penitenciar trebuie să facă un antrenament fizic special care să le permită a-i stăpîni pe deținuții violenți, prin mijloace prevăzute de către autorități și în conformitate cu dispozițiile legale și regulamentele aplicabile în materie.

2. Aceia dintre membrii personalului cărora li se încredințează arme trebuie să fie antrenați în mînuirea lor și instruiți asupra ordinelor referitoare la folosirea acestora.

XXII — Pregătirea în cursul serviciului

1. După intrarea în serviciu și în cursul carierei, personalul va trebui să-și mențină și să-și perfecționeze cunoștințele și capacitatea profesională urmînd cursuri de perfecționare care vor fi organizate periodic.

2. Personalul de supraveghere trebuie să primească și în timpul serviciului o pregătire referitoare mai mult la problemele de principiu și de metodă, decît la studiul strict al regulamentelor.

3. Cînd se pretinde o pregătire specială anumită, ea trebuie să fie făcută pe cheltuiuala statului și cei care își însușesc această pregătire trebuie să-și primească salariul și alocațiile aferente conform gradelor lor. Pregătirea complementară necesară unui membru al personalului pentru a obține promovare, poate fi făcută în contul acestuia și în timpul său liber.

XXIII — Grupe de discuții, vizite la așezăminte, cicluri de studii pentru cadrele superioare

1. Se recomandă a se organiza pentru cadrele de conducere ședințe de discuții în care vor fi tratate cu precădere subiecte de interes practic, față de probleme teoretice, completîndu-se cu vizitarea unor așezăminte de diferite categorii, inclusiv așezăminte care nu depind de administrația penitenciară. Este de dorit a se invita la aceste ședințe specialiști din țări străine.

2. De asemenea, se recomandă a se organiza schimburi între diferite țări pentru a se permite acestui personal a efectua stagii în așezămintele străine.

XXIV — Consultații, vizite, ședințe, pentru întregul personal

1. Se impune să se prevadă mijloace pentru consultarea personalului care ar da membrilor tuturor categoriilor de personal de penitenciar ocazia de a-și exprima părerea asupra metodelor folosite pentru tratamentul deținuților. Dealtfel, cu întregul personal trebuie organizate conferințe, vizite la alte așezăminte și dacă este posibil cicluri de studii periodice.

Recomandări privind așezămintele penitenciare și corecționale deschise

I — Așezămintul deschis se caracterizează prin absența măsurilor de prevenire materiale și fizice împotriva evadării (astfel ca ziduri, lacăte, bare, supraveghetori înarmați sau alți supraveghetori însărcinați cu securitatea așezămintului) ca și printr-un regim bazat pe o disciplină liber consfințită și pe sentimentul răspunderii deținuților față de colectivul în care trăiesc. Acest regim încurajează deținutul să uzeze de libertățile oferite, fără a abuza de acestea. Aceste sînt caracteristicile care deosebesc așezămintul deschis față de alte tipuri de așezăminte, dintre care unele se inspiră chiar din aceste principii, dar fără a le realiza complet.

II — Așezămintul deschis trebuie, în principiu, să fie o instituție autonomă; el poate, totuși, în caz de nevoie, să fie anexat la un așezămint de alt tip, formînd o secție a acestuia.

REP are preveri similare:

Disciplina și pedeapsa:

Regula 33

Disciplina și ordinea vor fi menținute în interesul securității, vieții ordonate a comunității și țelului instituției.

Regula 34

1 — Nici un deținut nu va fi folosit în serviciul instituției în nici un spațiu disciplinar.

2 — Această regulă nu va împiedica totuși buna funcționare a aranjamentelor în care activitățile sociale, educaționale sau sportive și responsabilitățile sînt realizate sub stricta supraveghere a deținuților care sînt alcătuiți în grupuri, în scopul participării lor la desfășurarea acestor programe.

Regula 35

Următoarele aspecte vor fi reglementate și ele sînt dependente de lege sau de regulamentul unui autorități competente:

- a) purtarea ce constituie o ofensă disciplinară;
- b) tipul și durata pedepsei care se impune;
- c) autoritatea competentă să decidă astfel de pedepse;
- d) accesul la procesul de recurs și la autoritatea care-l hotărăște.

Regula 36

1 — Nici un deținut nu va fi pedepsit decât în concordanță cu termenii unei astfel de legi sau regulament și niciodată de două ori pentru același lucru.

2 — Rapoartele despre reaua purtare vor fi prezentate cu promptitudine către autoritatea competentă care va hotărî asupra lor fără nici o întârziere.

3 — Nici un deținut nu va fi pedepsit dacă nu a fost formulată injuria sau vina ce i se aduce și dacă nu i se asigură posibilitatea adecvată de a se apăra.

4 — Acolo unde este necesar și util, deținuților li se va permite să-și realizeze apărarea cu ajutorul unui interpret.

Regula 37

Pedepsele colective, pedeapsa corporală, pedepsirea prin izolare în celulă fără lumină și toate pedepsele crude, inumane sau degradante se vor interzice cu desăvîrșire a fi folosite drept pedepse pentru abateri disciplinare.

Regula 38

1 — Pedepsirea prin încarcerare disciplinară și orice altă pedeapsă care ar putea avea un efect contrar asupra sănătății fizice sau mentale a deținutului vor fi practicate doar atunci cînd medicul instituției, după examinare, certifică în scris că deținutul este apt să le execute.

2 — În nici un caz o astfel de pedeapsă nu va fi contrară sau nu se va îndepărta de la prevederile stabilite în Regula 37.

3 — Medicul instituției va vizita zilnic deținuții aflați în executarea unor astfel de pedepse și va sfătui directorul dacă este necesar terminarea sau întreruperea pedepsei pe motive de sănătate fizică sau mentală.

Căile de constrîngere:

Regula 39

Folosirea lanțurilor și a fiarelor este interzisă. Cătușe, cămăși de forță și alte obiecte de constrîngere nu vor fi niciodată aplicate drept pedeapsă. Ele nu vor fi folosite decât în următoarele împrejurări:

a) dacă este necesar, ca o măsură de precauție împotriva evadării în timpul unui transfer, fiind însă înlăturate atunci cînd un deținut apare în fața unei autorități judiciare sau administrative dacă autoritatea nu hotărăște altfel;

b) pe motive medicale sub îndrumarea și supravegherea medicului;

c) prin ordinul directorului, dacă toate celelalte metode de constrîngere eșuează, în scopul protejării unui deținut de la încercări de automutilare, rănirea celorlalți sau pentru a preveni daune serioase aduse proprietății; în astfel de cazuri directorul va trebui să consulte de urgență medicul și să raporteze imediat autorității administrative superioare.

Regula 40

Termenii și natura de utilizare a căilor de constrîngere autorizate în paragraful precedent vor fi hotărîte prin lege sau prin regulament. Astfel de mijloace nu se vor aplica timp mai îndelung decât absolut necesar.

Partea a III-a

Personalul

Regula 51

Ținînd seama de importanța fundamentală a personalului închisorii în realizarea unei conduceri adecvate a instituțiilor și de socpul obiectivelor organizatorice și de tratament ale acestui personal, administrațiile de închisori vor acorda o mare atenție îndeplinirii regulilor ce privesc personalul.

Regula 52

Personalul închisorii va fi permanent încurajat prin pregătire și stiluri de conducere pozitive — care să-i inspire și să-i încadreze în norme normale, să dea dovadă de o eficiență ridicată, să-i facă să se achite de obligațiile ce le revin în această manieră.

Regula 53

Administrația închisorii va considera ca o sarcină importantă informarea continuă a opiniei publice despre rolul sistemului penitenciar și munca personalului pentru a încuraja astfel înțelegerea de către public a importanței contribuției lor la dezvoltarea societății.

Regula 54

1 — Adminstrația penitenciarului va realiza o alegere atentă la recrutarea personalului și va înlesni întrunirile ulterioare ale întregului personal. Un accent special se va pune asupra integrității, umanității, capacității profesionale și aptitudinilor personalului pentru acest gen de muncă.

2 — Personalul va fi numit permanent, drept personal de deservire al penitenciarului, va avea statutul de funcționar public cu asigurarea menținerii acestuia doar pe baza bunei conduite, a eficienței, a unei bune sănătăți fizice și mentale și cu un nivel adecvat de educație (pregătire).

Salariile vor fi de așa natură încît să atragă și să rețină bărbați și femei potrivite acestui mod de lucru; beneficiile muncii și condițiile în care se desfășoară munca vor fi cît mai favorabile asigurării unei bune desfășurări acestui gen de muncă.

3 — Ori de cîte ori este necesar să se angajeze personal cu jumătate de normă, criteriile de selectare se vor aplica la fel ca și pentru ceilalți.

Regula 55

1 — La recrutare sau după o perioadă potrivită de experiență practică, personalului i se va organiza un curs de pregătire în ceea ce privește îndatoririle generale sau speciale, și va fi supus la testări teoretice și practice, excepție făcînd acele cazuri care, prin pregătirea lor profesională, fac acest lucru nenecesar.

2 — Pe parcursul carierei, întregul personal își va menține și își îmbunătățește cunoștințele și capacitatea profesională prin cursurile de pregătire profesională organizate de către administrație la intervale de timp potrivite.

3 — Se vor face toate aranjamentele necesare pentru lărgirea experienței și îmbunătățirea pregătirii personalului.

4 — Pregătirea personalului va include instruirea în conformitate cu prevederile Regulilor europene pentru penitenciare și cu cele ale Convenției europene pentru drepturile omului.

Regula 56

Toți membrii personalului se vor purta permanent în așa fel încât comportamentul lor să constituie întotdeauna un exemplu și să impună respect.

Regula 57

1 — Pe cât posibil, personalul va cuprinde un număr suficient de specialiști cum ar fi psihiatri, psihologi, asistenți sociali, profesori, instructori de educație fizică și de sport.

2 — Acești specialiști, precum și personalul de alte specialități vor fi angajați normal, pe bază de angajament definitiv. Acest gen de angajament nu va exclude lucrătorii cu jumătate de normă sau lucrătorii voluntari când acest lucru este potrivit și este în beneficiul creșterii nivelului sprijinului și pregătirii programului de tratament.

Regula 58

1 — Administrația închisorilor va asigura ca fiecare închisoare să aibă permanent un director, un director delegat și alte oficialități autorizate.

2 — Directorul instituției va trebuie să fie pregătit pentru postul pe care îl ocupă, dovedind că are caracterul, abilitatea administrativă și pregătirea profesională în concordanță cu munca pe ce o va presta și că are experiența necesară.

3 — Directorul va fi numit definitiv și va trebui să dovedească accesibilitate la cerințele impuse de administrația penitenciarelor în ce privește instrucțiunile de conducere.

4 — Când două sau mai multe instituții se află sub conducerea unui singur director, fiecare dintre ele va fi vizitată la intervale de timp regulate. Un responsabil oficial va fi însărcinat cu fiecare dintre aceste instituții.

Regula 59

Administrația va introduce forme de organizare și sisteme de conducere care să ușureze comunicarea dintre diferite categorii de personal ale instituției, cu precădere în vederea asigurării cooperării dintre diferite servicii și în particular, pentru respectarea tratamentului și a resocializării deținuților.

Regula 60

1 — Directorul, delegatul și majoritatea personalului instituției trebuie să fie capabili să vorbească limba celui mai mare număr de deținuți sau o limbă înțeleasă de cea mai mare parte dintre aceștia.

2 — Ori de câte ori este necesar și util se vor folosi serviciile unui interpret.

Regula 61

1 — Aranjamentele vor fi astfel făcute încât să asigure în permanență prezența unui medic practician calificat și aprobat care să acorde fără nici o întârziere asistență în cazurile urgente.

2 — În instituțiile care nu sînt deservite de către unul sau mai mulți medici permanent, temporar un medic sau un cadru medical autorizat aparținînd serviciilor medicale va deservi instituția pentru a acorda asistență medicală necesară, în mod regulat.

Regula 62

Numirea personalului în instituții sau în locurile de detenție a deținuților de sex opus este încurajată.

Regula 63

1 — Personalul instituțiilor nu va face uz de forță împotriva deținuților decît în cazul autoapărării sau în cazurile de evadare, de rezistență fizică activă sau pasivă la un ordin bazat pe o lege sau regulament. Personalul care este nevoit să recurgă la forță o va face doar limitat și va raporta de îndată incidentul directorului instituției.

2 — Personalului i se va asigura o pregătire tehnică specială în vederea creării unui sistem de apărare contra deținuților agresivi.

3 — Cu excepția împrejurărilor speciale, îndeplinirea de către personal a sarcinilor care îl aduc în contact direct cu deținuții nu se va face purtînd arme. Mai mult, personalul nu trebuie în nici o împrejurare să fie dotat cu arme, decît dacă este pe deplin pregătit să le folosească.

LEP are următoarele articole care se referă la măsuri disciplinare și recompense, cît și la personal:

Secțiunea a V-a

Măsuri disciplinare și recompense

Art. 21

Pentru încălcarea regulilor de disciplină, se poate lua împotriva condamnaților una din următoarele măsuri disciplinare:

a) mustrarea;

b) retragerea unuia, a mai multora, sau a tuturor drepturilor de a primi vizite, pachete, de a primi și trimite corespondență, pentru perioada la care au dreptul;

c) izolarea simplă, pînă la 15 zile;

d) izolarea severă, pînă la 10 zile, numai cu avizul medicului penitenciarului;

e) transferarea pe o durată de 3 pînă la 12 luni pentru executarea pedepsei la un penitenciar unde se aplică un regim restrictiv.

Măsurile prevăzute la literele a-d se iau de către comandantul penitenciarului. Izolarea severă poate fi prelungită, cu avizul medicului locului de deținere, peste 10 zile, numai cu aprobarea directorului general al Direcției generale a penitenciarelor, la propunerea comandantului.

Art. 22

Împotriva condamnaților minori nu se poate lua măsura retragerii dreptului la corespondență, izolării severe și a transferării la un penitenciar cu regim restrictiv, iar măsura izolării simple nu poate fi luată pe o durată mai mare de 10 zile.

Femeilor gravide nu li se pot aplica măsurile prevăzute la art. 21 lit. c, d și e.

Art. 23

Condamnaților care dau dovezi temeinice de îndreptare, sînt disciplinați, muncesc conștiincios, îndeplinesc sau depășesc în mod obișnuit normele de producție, ori ale căror propuneri de invenții, inovații și raționalizări sînt însușite de organele competente, li se pot acorda de comandantul penitenciarului următoarele recompense:

- a) suplimentarea drepturilor la pachete, vizite și corespondență;
- b) ridicarea unei măsuri disciplinare luate anterior.

Art. 24

Comisia de propuneri pentru liberarea condiționată poate propune pentru grațiere pe condamnații care îndeplinesc condițiile prevăzute în art. 23, precum și pe cei care se află în una din următoarele situații:

- a) au salvat ori și-au pus în pericol viața pentru a salva persoane sau bunuri proprietate socialistă de la incendii, inundații ori alte calamități;
- b) au elaborat lucrări științifice, recunoscute de organele competente și care, prin aplicarea lor în practică, contribuie la dezvoltarea economiei naționale ori a științei;
- c) au adus o contribuție însemnată la activitatea de reeducare a celorlalți condamnați;
- d) au prevenit sau zădărnicit acțiuni ostile din partea unor condamnați, evadări, atacuri asupra personalului de pază sau alte asemenea fapte.

Secțiunea a VI-a

Liberarea condiționată

Art. 25

Condamnații care sînt stăruitori în muncă, disciplinați și dau dovezi temeinice de îndreptare, precum și condamnații care nu au fost folosiți niciodată la muncă ori nu mai sînt folosiți, dar dau dovezi temeinice de disciplină și îndreptare, ținîndu-se seama și de antecedentele lor penale, pot fi liberați condiționat înainte de executarea în întregime a pedepsei, în condițiile art. 59 și 60 din Codul penal.

Pentru determinarea părții din pedeapsă care poate fi considerată ca executată pe baza muncii prestate ce ține seama de starea de minoritate și de procentele de împlinire a normelor de muncă.

În vederea acordării liberării condiționate se ține seama și de munca prestată în timpul arestării preventive.

Art. 26

Pedeapsa ce poate fi considerată ca executată pe baza muncii prestate, în vederea acordării liberării condiționate, se calculează astfel:

- a) pentru depășirea normei cu 5 pînă la 10%, șase zile executate pentru cinci zile muncite; pentru depășirea normei cu 10 pînă la 20%, cinci zile executate pentru patru zile muncite, pentru depășirea normei cu 20% sau mai mult, patru zile executate pentru trei zile muncite;
- b) în cazul condamnaților minori, pentru îndeplinirea normei sau depășirea acesteia pînă la 5%, patru zile efectuate pentru trei zile muncite; pentru depășirea normei cu 5 pînă la 10%, trei zile executate pentru două zile muncite; pentru depășirea normei cu 10% sau mai mult, două zile executate pentru o zi muncită;
- c) pentru muncile productive care nu se pot norma cu șase zile executate pentru cinci zile muncite, iar în cazul condamnaților minori, patru zile executate pentru trei zile muncite;
- d) pentru muncile gospodărești cu caracter permanent, necesare penitenciarului, precum și pentru supravegherea altor condamnați, cinci zile executate pentru patru zile muncite, iar în cazul condamnaților minori trei zile executate pentru două zile muncite;
- e) pentru condamnații care au elaborat lucrări științifice, sau ale căror propuneri de invenții, inovații sau raționalizări au fost însușite de organele competente, sau care au desfășurat alte activități deosebite, trei zile executate pentru două zile muncite, pe timpul afectat acestor activități.

Art. 27

În vederea liberării condiționate, funcționează la fiecare penitenciar o comisie de propuneri.

Comisia este alcătuită din președinte și patru membri.

Președintele comisiei este procurorul delegat al procuraturii județene în a cărei rază teritorială se află penitenciarul.

Comandantul penitenciarului este membru de drept în comisie. Ceilalți membri se desemnează de către comandant, din rîndul personalului subordonat care ocupă funcțiile prevăzute în regulament. Comisia are un secretar, care este șeful evidenței condamnaților.

Art. 28

Comisia prevăzută la art. 27 examinează situația fiecărui condamnat, pentru a constata dacă sînt îndeplinite condițiile prevăzute în art. 59 și 60 din Codul penal, întocmind un proces-verbal în care se consemnează modul de

comportare a condamnatului în penitenciar și la locul de muncă, date cu privire la munca prestată și, când este cazul, propunerea pentru liberare condiționată.

Procesul-verbal prin care se constată că sînt întrunite condițiile cerute pentru liberarea condiționați se înaintează judecătoriei în a cărei rază teritorială se află penitenciarul, în vederea aplicării dispozițiilor art. 450 din Codul de procedură penală.

În cazul în care comisia constată că cel condamnat nu întrunește condițiile pentru a fi liberat, fixează un termen pentru reexaminarea situației acestuia, termen care nu poate fi mai mare de un an. Totodată, pune în vedere condamnatului că se poate adresa direct instanței.

Cînd condamnatul se adresează direct instanței cerînd liberarea condiționată, odată cu cererea se trimite și procesul-verbal al comisiei de propuneri.

Secțiunea a VII-a

Paza condamnaților și accesul liber la locurile de deținere

Art. 29

Paza exterioară a penitenciarelor, supravegherea și escortarea condamnaților se fac cu personal anume instruit, luîndu-se măsuri pentru preîntîmpinarea sustragerii condamnaților de la executarea pedepsei închisorii.

Art. 30

În exercitarea atribuțiilor de supraveghere, au acces în locurile de deținere și de muncă președintele tribunalului sau judecîtorului delegat de acesta și procurorul competent potrivit legii. De asemenea, au acces delegații organelor cu atribuții de control, precum și persoanele autorizate de ministerul în acîrui subordine se găsesc locurile de deținere.

RI are următoarele prevederi referitor la aspectele legate de personal, legăturile dintre personal și deținuți, pedepse:

Capitolul VII

Relațiile deținuților

[...]

c) Cu cadrele penitenciarului:

Deținuții au obligația ca atunci cînd se prezintă în fața personalului penitenciarului să folosească următoare formulă de raport: „Bună (dimineața, ziua, seara), domnule ... (gradul)”.

În relațiile cu deținuții, cadrele penitenciarului vor folosi după caz formule „domnule deținut” sau „deținut ...” (numele)

La deschiderea camerelor de deținere, după atenționare, deținuții se vor încolona în spațiile libere existente, adoptînd o poziție decentă, cu fața către cel intrat. (excepție apelul de dimineață și seara).

În relație cu cadrele penitenciarului deținuții mai au următoarele obligații:

- să stea descoperit cu boneta (căciula) în mîna dreaptă lăsată lingă corp în poziția de drepti, pe timpul cît raportează și la 3 pași de cel căruia îi raportează;

- să răspundă pe scurt cînd este întrebat, fără a gesticula și fără a se abate de la subiectul întrebării;

- să aibă o ținută corespunzătoare, îngrijită și încheiată la toți nasturii, în toate cazurile, cînd se prezintă în fața personalului penitenciarului;

- în timpul servitului mesei, deținuții la intrarea unui salariat al administrației penitenciarului, ori organ de control, cel care a văzut primul din persoanele indicate prevestește pe ceilalți deținuți cu cuvîntul „ATENȚIUNE” la care toți deținuții încetează orice acitivitate, fără a se ridica de la masă;

- după ce li se dă permisiunea se continuă servitul mesei;

- dacă una din persoanele indicate se apropie de un deținut care stă la masă și li se adresează cu o întrebare, deținutul se ridică în picioare, după care răspunde pe scurt la întrebare;

- la sosirea unui cadru la infirmerie sau spital deținuții bolnavi aflați în paturi, vor rămîne în poziția în care se găsesc și vor răspunde numai dacă sînt întrebați;

- deținuții sînt obligați să salute cadrele penitenciarului și organele de control în toate împrejurările cînd se întîlnesc cu aceștia, atît în incinta penitenciarului cît și la punctul de lucru descoperindu-se și rostind formula „BUNĂ ZIUA”.

Nerespectarea acestor reguli de ordine interioară atrage după sine și aplicare măsurii disciplinare corespunzătoare.

Capitolul XII

Atribuțiile deținuților cu responsabilități

Atribuțiile șefului de detașament

- este obligat să urmărească respectarea organizării interioare în cadrul detașamentului și locului de muncă;

- organizarea activităților productive pe echipe și indivizi la punctele de lucru;

- urmărește în permanent prezența deținuților la locul de muncă și orice intenție sau pregătire de evadare, o raportează supraveghetorului;

- urmărește respectarea N. T. S. și P. S. I.;

- urmărește ca deținuții să folosească în mod rațional utilajele, uneltele și materia primă, prevenind distrugerea și uzura anormală a acestora;

- asigură folosirea la maximum a posibilităților de economisire a energiei electrice, calorice, a apei, precum și a altor materii prime;

- să susțină inițiativele a deținuților, inițiative creatoare în folosul procesului de producție;
- să raporteze supraveghetorului de la punctul de lucru, când constată că unii deținuți păstrează obiecte interzise, asupra lor, stabilesc diferite legături, sau încearcă să comită abateri disciplinare, ori acte antisociale;
- în activitatea sa este ajutat de deținuții șefii de echipă și deținuții cu alte responsabilități;

Atribuțiile șefului de cameră

- șeful de cameră este numit de comandantul penitenciarului (secției), și se subordonează direct supraveghetorului de serviciu; (când șeful de cameră este numit și șef de detașament va îndeplini și atribuțiile acestuia); în activitatea sa este ajutat de șeful de echipă;

- șeful de cameră răspunde de efectuarea și menținerea curățeniei și respectarea regulilor de ordine interioară în camera de deținere, urmînd ca toți deținuții din cameră să se încadreze în activitatea ordonată prin programul zilnic. Șeful camerei este obligat să poarte permanent ecusonul stabilit de comandantul penitenciarului;

a) Activități desfășurate dimineața

- la semnalul „DEȘTEPTAREA” ia măsuri ajutat de șefii de echipă, ca toți deținuții să coboare din paturi și să se echipeze sumar;

- după echiparea sumară ia măsuri ca deținuții să treacă pe echipe la desfășurarea activităților de dimineață (spălarea, echiparea totală, aranjatul paturilor, ridicarea alimentelor personale de la camera de alimente și a altor obiecte necesare în timpul zilei);

- șeful de cameră urmărește ca fiecare echipă să își desfășoare activitatea în ordinea stabilită în așa fel încît să nu se creeze aglomerație la spălător, grupul sanitar, camera de alimente sau în alte locuri, trecerea echipelor de la o activitate la alta se efectuează la ordinul supraveghetorului;

- la semnalul supraveghetorului, anunță șefii de echipă să treacă la pregătirea pentru masă, ia în primire de la supraveghetor vasele și cuțitele și le distribuie la cameră la șefii de echipă;

- după introducerea hranei la cameră urmărește ca aceasta să fie împărțită corect deținuților de către echipa de serviciu, șeful de cameră începe să servească masa, după ce hrana a fost distribuită tuturor deținuților;

- ia măsuri pentru strîngerea veselei, ridică cuțitele de la șefii de echipă și le predă supraveghetorului;

- după servitul mesei verifică modul în care se efectuează curățenia și ia măsuri pentru efectuarea remedierilor necesare;

- atrage atenția deținuților din cameră să nu aibă asupra lor echipament în plus peste cel prevăzut în normele de ordine interioară;

- raportează supraveghetorului dacă sînt deținuți bolnavi și care solicită vizită medicală;

- transmite deținuților ordinul de a se pregăti în vederea deplasării la locul de muncă;

- în cazul deținuților care nu muncesc, șeful camerei urmărește ca deținuții să se încadreze, pe echipe în activitățile ordonate de cadrele penitenciarului și să păstreze ordinea, disciplina și curățenia pe timpul acestor activități;

b) Activități desfășurate după terminarea programului de muncă.

- imediat după sosirea de la punctul de lucru și intrarea în cameră de deținere, șeful de cameră asigură desfășurarea programului conform ordinelor supraveghetorului de serviciu, urmărind curățirea echipamentului și respectarea igienei individuale;

- în vederea servirii mesei de seară, execută aceleași activități ca pe timpul mesei de dimineață;

- la ordinul supraveghetorului de la camere, pregătește deținuții pentru activități cultural-educative și urmărește ca acestea să se desfășoare în ordine și în timpul stabilit de administrația penitenciarului;

- să ia măsuri ca toți deținuții să se încadreze în activitate ordonată, le atrage atenția să nu aibă alte preocupări și raportează imediat supraveghetorului neregulile constatate;

- cînd activitățile cultural-educative se desfășoară la club asigură respectarea ordinei și disciplinei de către deținuții din cameră;

- la semnalul „Pregătire pentru apel” ia măsuri ca deținuții să fie în ținuta corectă și ordonată și să ocupe locurile și pozițiile stabilite;

- cu ocazia apelului, prezintă raportul ofițerului de serviciu cu formula stabilită prin regulile de ordine interioară, după efectuarea apelului la camera repsectivă, raportează ofițerului de serviciu problemele care nu suferă amînarea;

- la începerea programului administrativ, pune la dispoziția șefilor de echipă, ace, nasturi, ață și celelalte materiale primite de la supraveghetor, necesare pentru repararea echipamentului și asigură respectarea de către deținuții a igienei individuale

- primește raportul șefilor de echipă asupra echipamentului și încălțămintei ce trebuie schimbată și raportează supraveghetorului de la cameră;

- la semnalul „Stîngerea” ia măsuri ca toți deținuții să se urce în paturi și să se culce;

c) Alte activități

- se trezește ori de cîte ori îl solicită plantonul în timpul nopții pentru rezolvarea unor probleme urgente ca: îmbolnăviri ale unor deținuți, încercări de sinucidere, defectele rețelei electrice, incendii, încălcări ale ordinei și disciplinei pe timpul nopții sau alte evenimente deosebite, în raport cu situația concetă va rezolva singur problemele sau va solicita ajutorul șefilor de echipe sau a supraveghetorului în mod obligatoriu va raporta despre evenimentul produs;

- în caz de îmbolnăviri grave sau încercări de sinucidere va lua de îndată măsuri de prim ajutor împreună cu deținutul responsabil cu problemele sanitare, special instruit de medicul penitenciarului;

- la ordinul supraveghetorului ia măsuri ca toți deținuții să facă baie și urmărește ca fiecare să ia asupra lor cele necesare pentru îmbăiat;

- în cadrul programului de tuns și bărbierit, stabilește ordinea echipelor, urmărește modul în care își desfășoară activitatea deținuții frizeri, raportând supraveghetorului orice încălcare de către aceștia a regulilor de ordine interioară;

- la solicitarea șefilor de echipă, pregătește deținuții care trebuie scoși la raportul supraveghetorului sau ofițerului de serviciu.

- ia măsuri pentru asigurarea integrității obiectelor de uz personal ale deținuților, depistează deținuții care încearcă să sustragă obiecte sau alimente de la alți deținuți, ori încearcă să le procure pe alte căi, raportând supraveghetorului de la cameră;

- raportează supraveghetorului toate problemele care se ivesc în cadrul camerei;

- ori de câte ori intră în cameră un cadru militar previne deținuții prin cuvântul „ATENȚIUNE”, la care deținuții încetează activitățile și se întorc cu fața către ușă, apoi va raporta cu formula stabilită prin regulile de ordine interioară, de asemenea va raporta și altor persoane care intră în cameră însoțite de ofițerul de serviciu;

- să urmărească ca toți deținuții, să cunoască și să resecte regurile de ordine interioară;

- să mențină ordinea și disciplină în cameră, respectând programul stabilit de comandantul penitenciarului;

- să atenționeze deținuții la intrarea unui cadru în cameră și să dea raportul, conform formulei stabilită în R.O.I.;

- să controleze deținuții cu alte responsabilități din cameră asupra modului de îndeplinire a sarcinilor de serviciu ce le revin;

- să urmărească prezența deținuților în cameră, să prevină bătăile, jocurile de noroc, sau alte acțiuni interzise de regulament;

- să asigure încadrarea deținuților în activitățile cultural-educative și politice, programate la camere;

- scoate la raportul supraveghetorului deținuții care solicită raportul comandantului sau altor cadre;

- organizează serviciile de autogospodărie în camere;

- solicită sprijinul supraveghetorului prin folosirea mijloacelor de semnalizare, raportând acestuia neregulile constatate;

- îi este interzisă folosirea deținuților în scopuri personale sau însușirea bunurilor acestora în schimbul diferitelor favoruri;

- răspunde de scoaterea din cameră a deținuților pentru școlarizare și calificare;

- în activitatea sa este ajutat de șefii de echipă și de ceilalți deținuți cu responsabilități;

Atribuțiile șefului de echipă

- șeful de echipă este numit de comandantul penitenciarului (secției) și răspunde față de cadrele penitenciarului, (de respectarea regulilor de ordine interioară de către toți deținuții din echipă), poartă ecusonul stabilit din ordinul comandantului penitenciarului;

a) Activități executate în cameră în cursul dimineții

- la semnalul „Deșteptarea” urmărește ca toți deținuții din echipă să coboare din paturi cu excepția celor scutiți medical și să se încadreze în programul ordonat;

- urmărește echiparea sumară (pînă la brîu) a deținuților din echipă, spălarea, aranjatul paturilor, echiparea totală, ridicarea alimentelor personale de la camera de alimente și a altor obiecte personale necesare în cursul zilei pe punctul de lucru;

- asigură pregătirea deținuților pentru servirea mesei;

- urmărește distribuirea hranei, primește cuțitele de la șeful de cameră și le dă deținuților pentru tăiatul alimentelor;

- după servitul mesei predă cuțitele șefului de cameră și strînge vesela în vederea scoaterii ei din cameră;

- repartizarea fiecărui deținut sarcinile ce îi revin echipei cu ocazia efectuării curățeniei de dimineață;

- după efectuarea curățeniei, șeful de echipă urmărește modul în care deținuții își ocupă locurile în formație în vederea ieșirii la muncă, dacă aceștia sînt echipați cu ținuta ordonată și raportează șefului de cameră dacă sînt deținuți care solicită vizită medicală;

b) Activitățile desfășurate pe timpul deplasării la punctele de lucru

- după deplasarea pe locul de efectuarea percheziției individul le urmărește ca toți deținuții din echipă să se pregătească pentru percheziție la apelul de dimineață;

- urmărește ca toți deținuții să se îmbrace în ordine în mijloacele de transport, să-și ocupe locurile stabilite și să respecte obligațiile ce le revin pe timpul transportului;

- la ordinul supraveghetorului punctului de lucru primește de la șeful detașamentului materialele, sculele, uneltele și le repartizează deținuților din echipă;

- urmărește ca fiecare deținut să se încadreze în programul de muncă ordonat, raportând șefului de detașament toate cazurile de nerespectarea programului;

- mobilizarea deținuților la muncă, în primul rînd prin exemplu personal;

- urmărește în permanentă prezența deținuților la locul de muncă, raportînd șefului de detașament toate cazurile de folosire a locului de muncă fără aprobare;

- permite deplasarea deținuților pe rînd pentru necesități fiziologice, urmărind să nu plece de la locul de muncă mai mulți deținuți în același timp și înapoierea acestora;

- la terminarea lucrării repartizate, ia măsuri ca deținuții din echipă să aștepte în ordine venirea supraveghetorului punctului de lucru;
- urmărește ca deținuții din echipă să discute, folosind expresii civilizate și să nu angajeze discuții contradictorii între ei sau cu personalul beneficiarului;
- când se execută lucrări în apropierea zonei interzise a punctului de lucru se urmărește ca nici un deținut să nu intre fără aprobare în zonă neînsoțit, raportând imediat șefului de detașament;
- este interzis ca șeful de echipă să ordone sau să permită executarea de către deținuți a altor lucrări în afara celor stabilite de șeful punctului de lucru;
- urmărește respectarea de către deținuți a normelor de protecție, în caz de accident în muncă ia măsuri de acordare a primului ajutor și raportează de îndată supraveghetorului punctului de lucru;
- urmărește deținuții din echipă să nu stabilească relații cu personalul beneficiarului să nu solicite acestuia bani, figuri sau diverse obiecte sau servicii, șeful de echipă este obligat să raporteze de îndată orice încălcare a interdicțiilor stabilite pentru deținuți;
- pe timpul lucrului ia măsuri ca deținuții din echipă să efectueze lucrări de bună calitate, asigurând respectarea procesului tehnologic de producție, de asemenea ia măsuri pentru folosirea judicioasă a timpului de lucru;
- la semnalul pentru pauza de masă, asigură depunerea sculelor și uneltelor la locul stabilit și se deplasează cu formația spre locul de servire a mesei;
- după servirea mesei ia măsuri ca toți deținuții să predea vesela și tacîmurile, în timpul rămas pînă la terminarea pauzei urmărește ca echipa să se odihnească la locul stabilit și nu permite deținuților să se deplaseze în alte locuri;
- la ordinul de începere a lucrului, încolonează deținuții și se deplasează la locul de muncă;
- la terminarea programului de lucru, organizează curățenia locului de muncă, pregătește materialul necesar pentru ziua următoare, asigură strîngerea sculelor și se deplasează cu echipa la magazia de scule unde predă sculele și uneltele, urmărind ca să nu rămînă asupra deținutului unelte, materiale sau bunuri care aparțin beneficiarului;
- după predarea sculelor se deplasează cu echipa la locul de adunare în vederea apelului;
- ia măsuri pentru respectarea de către deținuții din echipă a obligațiilor stabilite pe timpul transportului de la punctul de lucru la penitenciar;

c) Activitățile desfășurate în cameră după programul de muncă

- după sosirea de la punctele de lucru și intrarea în cameră, la ordinul șefului de cameră se încadrează împreună cu deținuții din echipă în programul de seară, începînd cu curățenia îmbrăcămintei și igienei individuale;
- în ordinul supraveghetorului transmis de șeful camerei se deplasează cu deținuții din echipă la camera de alimente pentru ridicarea alimentelor, apoi pregătește echipa pentru masă, așteptînd distribuirea veselei, tacîmurile și a hranei;
- după servitul mesei ia măsuri pentru strîngerea veselei și tacîmurilor și predă cuțitele șefului de cameră;
- pe timpul desfășurării activităților cultural-educative în cameră, urmărește ca toți deținuții să se încadreze în programul ordonat și nu le permite să doarmă sau să aibă alte preocupări raportînd orice nereguli șefului de cameră;
- cînd activitățile cultural-educative cu deținuții din echipă se desfășoară la club, urmărește ca aceștia să păstreze ordinea și disciplina;
- la semnalul „Pregătirea pentru apel” urmărește ca deținuții să fie echipați regulamentar, să-și ocupe locul în formație pentru apel, și le atrage atenția să respecte ordinea și disciplina pe timpul apelului;
- în timpul programului administrativ verifică ținuta deținuților și urmărește ca deținuții să efectueze micile reparații la echipament, raportează șefului de cameră deținuții cărora trebuie să li se înlocuiască îmbrăcăminte sau încălțăminte;
- la ordinul supraveghetorului transmis prin șeful de cameră conduce echipa la rastele special amenajate pentru a-și aranja echipamentul și încălțăminte, urmînd ca după semnalul „Stîngerea” toți deținuții să se aple în paturi;
- șeful de echipă trebuie să cunoască toate problemele personale ale deținuților din echipă și să raporteze șefului de detașament pentru a-i prezenta la raportul supraveghetorului sau ofițerului de serviciu, atunci cînd situația impune;
- se subordonează șefului de detașament și răspunde de menținerea ordinei și disciplinei, activitatea productivă și prezența deținuților în cadrul echipei sale;
- organizează activitatea productivă în cadrul punctului de lucru, urmărind ca deținuții din echipă să folosească la maximum timpul de lucru, și să respecte procesul tehnologic;
- nu permite deținuților să părăsească locul de muncă, unde au fost repartizați;
- urmărește ca deținuții din echipă să-și păstreze locul în formație atît pe timpul deplasării la punctul de lucru cît și în camera de deținere;
- în timpul cît se află în cameră, urmărește ca deținuții din echipa sa, să respecte programul de cameră și să nu se ocupe cu activități interzise de regulament, antrenîndu-i în activități politico-educative și culturale ordonate în cameră sau în orice alte locuri;
- toate neregulile constatate le va aduce la cunoștința șefului de detașament, sau șefului de cameră;
- cunoaște, îndrumă, controlează și ajută deținuții cuprinși în cursurile de școlarizare și calificare;
- pe timpul cît se află în activități politico-educative și culturale, să ocupe locul în cadrul echipei sale, urmărind ca aceasta să păstreze ordinea și disciplina;
- urmărește menținerea igienei personale, și colective, atît la locul de muncă cît și în cameră;

- previne și combate abaterile din partea deținuților din cadrul echipei sale;
- urmărește ca deținuții din echipă să respecte normele N. T. S. și P. S. T;
- la ieșirea din cameră să-și încoloneze echipa urmărind ca aceștia să aibă o ținută regulamentară, dînd comenzi regulamentare (echipă drepti, după mine marș, sau pas alergător);
- în mijloacele de transport va ocupa un loc de unde va putea urmări activitatea tuturor deținuților din echipa sa;
- este interzis să folosească deținuții în scopuri personale, pretinderea din partea acestora a unor bunuri în schimbul unor favoruri;

Responsabil cultural de cameră

Deținutului responsabil cultural de cameră în îndeplinirea responsabilităților sale, execută ordinele educadorului unității și supraveghetorului de serviciu.

Responsabilul cultural de cameră are următoarele obligații:

- urmărește ca deținuții care au primit cărți să le citească;
- urmărește modul în care deținuții păstrează cărțile împrumutate, verificînd starea lor atît la primire cît și la restituire;
- ia măsuri ca în afara timpului afectat în programul pentru lectură, cărțile să se păstreze numai la locul stabilit în biblioteca de cameră;
- atrage atenția deținuților să nu rupă filele din cărți, să scrie ori să deseneze pe cărți;
- raportează supraveghetorului de serviciu prin șeful de cameră toate cazurile în care deținuții nu respectă regulile stabilite pentru folosirea și păstrarea cărților;
- primește și distribuie presa în cameră precum și abonamentele deținuților;
- în timpul special afectat în programul zilnic, citește cu voce tare articolele din presă stabilite de educador;
- raportează educadorului problemele care nu au fost înțelese din articolele citite în colectiv sau individual;
- restituie supraveghetorului de serviciu materialele de presă, după ce au fost citite;
- organizează circulația cărților, astfel ca să ajungă la fiecare deținut;
- înainte de ora stingerii adună cărțile de la cititori și le afișează în biblioteca de cameră;
- face popularizarea cărților noi apărute în bibliotecă deținuților;
- raportează supraveghetorului sau educadorului, ori de cîte ori constată că deținuții au rupt paginile sau au deteriorat cărțile pentru a se lua măsuri de imputare pentru cei vinovați;
- își aduce aportul la realizarea unor recenzii și seri literare, articole de gazetă volantă pentru deținuții la dispoziția și îndrumarea educadorului;
- organizează concursuri de șah pe cameră astfel ca toți deținuții să fie cuprinși în această activitate;
- antrenează deținuții din cameră la această activitate, respectînd programul camerei;
- răspunde de integritatea pieselor de șah și planifică jocul de șah în cameră, astfel ca să evite monopolizarea șahului de către unii deținuți;
- să nu permită folosirea tabelor de șah pentru alte jocuri;
- să nu permită jocul de șah după ora stingerii;
- să raporteze supraveghetorului sau educadorului, toate neregulile care apar în legătură cu desfășurarea acestei activități;

- să prevină și să combată abaterile în rîndul celorlalți deținuți atît la cameră cît și la locul de muncă;

Plantonul numit pe timpul nopții

- răspunde de păstrarea liniștei și ordinei pe timpul nopții;
- nu permite deținuților ca pe timpul nopții să aibă alte preocupări (să fumeze, să joace șaj, să vorbească, să se adune în grupuri);
- să preîntîmpine furturile de alimente și țigări sau alte obiecte;
- în caz de îmbolnăvire a unui deținut, să anunțe supraveghetorului prin bătăi în ușa camerei;
- să trezească plantonul care îl schimbă, atunci cînd i se ordonă;
- nu are voie să stea jos, să citească, să doarmă, să cînte, să fluiera și în general să se ocupe cu alte îndeletniciri sau activități care duc la dezordine și evenimente pe timpul nopții;
- să prevină evadările, sinuciderile sau alte acțiuni nereglementare din partea celorlalți deținuți;
- să raporteze supraveghetorului, că s-a efectuat schimbarea și numai cu aprobarea acestuia să se dezechipeze și să se culce;

Atribuțiile responsabilului igienico-sanitar

Responsabilul cu probleme igienico-sanitare, în îndeplinirea atribuțiilor sale, se subordonează medicului unității, supraveghetorului de serviciu.

Capitolul XIII.

Măsuri disciplinare și recompense

I. Pentru încălcarea regulilor de disciplină se poate lua împotriva condamnaților una din următoarele măsuri disciplinare:

a) mustrare

b) retragerea unuiu, a mai multora, sau a tuturor drepturilor de a primi vizite, pachete, de a primi și trimite corespondență, pentru perioada la care au dreptul;

c) izolarea simplă, pînă la 15 zile;

d) izolarea severă, pînă la 10 zile, numai cu avizul medicului penitenciarului;

e) transferarea pe o durată de 3 pînă la 12 luni pentru executarea pedepsei la un penitenciar unde se aplică un regim restrictiv.

Măsurile prevăzute la lit. a-d se iau de către comandantul penitenciarului. Izolarea severă poate fi prelungită, cu avizul medicului locului de deținere, peste 10 zile, numai cu aprobarea directorului general al Direcției generale a penitenciarelor, fără a depăși în total 20 de zile. Transferarea la un penitenciar cu regim restrictiv se dispune de către directorul general al Direcției generale a penitenciarelor, la propunerea comandantului.

II. Împotriva condamnaților minori nu se poate lua măsura retragerii dreptului la corespondență, izolării severe și a transferării la un penitenciar cu regim restrictiv, iar măsura izolării nu poate fi luată pe o durată mai mare de 10 zile.

III. Condamnaților care au dovezi temeinice de îndreptătate, sînt disciplinați, muncesc conștiincios, îndeplinesc sau depășesc în mod obișnuit normele de producție, ori ale căror propuneri de invenții, inovații și raționalizări sînt însușite de organele competente, li se poate acorda de comandantul penitenciarului următoarele recompense:

a) suplimentarea drepturilor la pachete, vizite și corespondență

b) ridicarea unei măsuri disciplinare luate anterior.

IV. În cazurile excepționale, ministerul justiției, la propunerea comandantului, poate acorda învoire din penitenciar pe o durată de cel mult 5 zile condamnaților care îndeplinesc condițiile prevăzute în art. 23 pentru rezolvarea unor situații grave, familiale sau de altă natură.

V. Comisia de propuneri pentru liberarea condiționată poate propune pentru grațiere pe condamnații care îndeplinesc condițiile prevăzute în art. 23, precum și pe cei care se află în una din următoarele situații:

a) au salvat ori si-au pus în pericol viața pentru a salva persoane sau bunuri proprietate națională de la incendii, inundații, ori alte calamități;

b) au elaborat lucrări științifice, recunoscute de organele competente și care, prin aplicarea lor în practică, contribuie la dezvoltarea economiei naționale ori a științei;

c) au adus o contribuție însemnată la activitatea de reeducare a celorlalți condamnați;

d) au prevenit sau zădărnicit acțiuni ostile din partea unor condamnați, evadări, atacuri asupra personalului de pază sau alte asemenea fapte.

Tabelul comparativ arată o serie de diferențe majore dintre prevederile internaționale și cele interne:

Prevederi	Documente internaționale	Documente interne
Alegerea atentă a personalului	REP, r. 54, al. 1 ARM, IX—X; XII, XIV	
Personal bine pregătit, cu statut de funcționar public	REP, r. 54, al. 2 ARM, IV—V	
Caracterul civil al personalului	ARM, VII	
Reglementarea portului armelor	ARM, VIII	
Salarii și condiții atractive	REP, r. 54, al. 2 ARM, VI	
Pregătire continuă	REP, r. 55 ARM, XI, XVI—XXIV	
Comportament exemplar	REP, r. 56	
Angajarea specialiștilor	REP, r. 57; 61 ARM, II	
Instiuție condusă de un director	REP, r. 58 ARM, XIII	
Cooperare în cadrul personalului	REP, r. 59 ARM, III	
Majoritatea personalului să vorbească limba deținuților	REP, r. 60	
Angajarea femeilor pentru supravegherea deținuților de sex feminin	ARM, XV	
Încurajarea angajării celor de sex opus	REP, r. 62	
Informarea continuă a opiniei publice despre importanța instituției	REP, r. 53 ARM, I, 2	
Limitarea uzului de forță	REP, r. 63	
Respectarea fermă a ordinii și disciplinei	ARM, art. 27	

Prevederi	Documente internaționale	Documente interne
Folosirea deșeurilor în spații disciplinare	REP, r. 34 ARM, art 28	RI, cap. XII
Regulamentul să aibă prevederi clare asupra pedepselor	REP, r. 35 AP, p. 30, al. 1 ARM, art 29	RI, cap. XIII, al. I–II LEP, art. 21–22
Pedeapsă numai dacă este prevăzută de o lege sau un regulament	REP, r. 36, al. 1 ARM, art 30, al. 1	
O singură pedeapsă pentru o singură abatere	ARM, art 30, al. 1	
Purtarea negativă consemnată în rapoarte	REP, r. 36, al. 2	
Dreptul la apărare al deținutului	REP, r. 36, al. 3 AP, p. 30, al. 2 ARM, art 30, al. 2	
Interpret la nevoie în apărare	REP, r. 36, al. 4 ARM, art 30, al. 3	
Dreptul la recurs înaintea de a aplica măsura disciplinară	AP, p. 30, al. 2	
Interdicția pedepselor colective	REP, r. 37	
Interdicția pedepselor corporale, inumane, degradante	REP, r. 37 ARM, art 31	
Pedepsele care pot afecta sănătatea deținutului aplicate doar cu a cordul medicului	REP, r. 38 ARM, art 32	RI, cap. XIII, art I, pct. d LEP, art. 21, al. 2
Interdicția folosirii lampurilor și fiarelor	REP, r. 39 ARM, art 33	
Interdicția folosirii câinilor de constrângere drept pedeapsă	REP, r. 39 ARM, art 33	
Cazurile când pot fi folosite cătușe, cămăși de forță; maniera de folosire	REP, r. 39–40 ARM, art. 33–34	
Recompense	ARM, art. 70	RI, cap. XIII, al. III–V LEP, art. 24–28
Raporturile personalului față de deținuți similare cu ale ofițerilor față de soldați		RI, cap. VII, pct. c

În ciuda reglementărilor și a practicii internaționale, în România personalul penitenciar, deși intră în subordinea Ministerului Justiției, este militarizat.* De aici decurg o serie de diferențe dintre practica internațională și cea internă, deținuții fiind tratați de personal (ofițeri și subofițeri) ca și cum ar fi soldați subordonați.

RI acordă atribuții largi unor deținuți numiți în diferite funcții (cap. XII), între care și supravegherea ordinii și disciplinei, această categorie de deținuți având obligația de a raporta orice abatere. Ei nu au însă putere disciplinară, ci doar personalul căruia i s-a raportat problema. Atât ARM, cât și REP limitează sistemul pe bază de autoguvernare, dar afirmând că *nu se va împiedica buna funcționare a aranjamentelor în care activitățile sociale, educaționale sau sportive și responsabilitățile sînt realizate sub stricta supraveghere a deținuților* (ARM, art. 34. al. 2), dar această încredințare trebuie să fie *sub control* (REP, art. 28, al. 2). Deși activitatea șefilor de cameră, a șefilor de echipă etc. ușurează mult munca personalului, pentru evitarea unor abuzuri, activitatea lor trebuie în permanență supravegheată.

În domeniul pedepselor, nici LEP, nici RI nu clarifică toate aspectele lor, formulînd prea general: *pentru încălcarea regulilor de disciplină se poate lua împotriva condamnaților una din următoarele măsuri disciplinare...* (LEP, art. 21, REP, cap. XIII — s.n.). Măsurile disciplinare trebuie să fie formulate clar, cu înșirarea abaterilor și pedeapsa prevăzută pentru fiecare în parte. Nu se prevede dreptul la apărare și la recurs a deținutului pedepsit. Doar persoana care poate hotărî aplicarea pedepsei este clar definită.

Izolarea severă, ca pedeapsă nu poate fi aplicată decît în cazul în care medicul aprobă această măsură, dar nu se prevede vizita zilnică de către medic a celui izolat.

* Conform declarațiilor Ministrului Justiției, Valeriu Stoica, făcute încă în cursul lunii ianuarie 1997, personalul din penitenciare va fi demilitarizat.

Unele aspecte privind respectarea drepturilor universale în penitenciare

1. Dreptul la viață

Conform CADO, art. 2:

1. *Dreptul la viață al oricărei persoane este protegit de lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal în cazul când infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege.*

2. *Moartea nu este considerată cauzată cu încălcarea acestui articol în cazul în care ea ar rezulta din recurgerea la forță dovedită absolut necesară:*

a. *pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenței nelegale;*

b. *pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal deținute.*

România a semnat și **Protocolul adițional nr. 6 la CADO**, este valabil și art. 1 din acest document:

Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat.

Garantarea dreptului la viață nu înseamnă doar interdicția de a lua viața cuiva, ci și stabilirea cauzei morții de către un specialist independent, și, în cazul în care este posibil ca moartea să fi fost provocată de o altă persoană, lansarea urmăririi penale și condamnarea celui vinovat.

Deși documentele internaționale prevăd o anchetă medicală independentă de personalul penitenciarului în cazul în care decedează un deținut, cele interne nu au nici o referire la acest aspect, prevăzând doar latura moștenirii bunurilor deținutului (LEP, art. 42: *În caz de moarte a unui condamnat, lucrurile, actele și banii acestuia aflate la penitenciar se predau familiei. Dacă aceste bunuri nu au fost reclamate în termen de un an de la încunoștințarea familiei sau în cazul când nu se cunoaște nici un membru al familiei, după împlinirea unui an de la deces, trec în proprietatea statului.*)

Infracțiunile contra vieții, integrității corporale și sănătății sînt pedepsite conform CP, titlul II, capitolul I (art. 174–185).

CPP stabilește obligativitatea constatării medico-legale:

Art. 114. Constatarea medico-legală

În caz de moarte violentă, de moarte a cărei cauză nu se cunoaște ori este suspectă, sau cînd este necesară o examinare corporală asupra învinutului ori persoanei vătămate pentru a constata pe corpul acestora existența urmelor infracțiunii, organul de urmărire penală dispune efectuarea unei constatări medico-legale și cere organului medico-legal, căruia îi revine competența potrivit legii, să efectueze această constatare.

Exhumarea în vederea constatării cauzelor morții se face numai cu încuviințarea procurorului.

Art. 118. Procedura expertizei

[...]

Expertul este numit de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată, cu excepția expertizei prevăzute în art. 119 alin. 2.

Fiecare dintre părți are dreptul să ceară ca un expert recomandat de ea să participe la efectuarea expertizei.

Art. 119. Experți oficiali

[...]

Cînd expertiza urmează să fie efectuată de un serviciu medico-legal, de un laborator de expertiză criminalistică sau de orice institut de specialitate, organul de urmărire penală ori instanța de judecată se aresează acestora pentru efectuarea expertizei.

Ca urmare, rudele decedatului nu pot cere expertiză, ci numai organele de urmărire penală sau instanța de judecată. În cazul în care are loc o expertiză, părțile au dreptul doar de a cere participarea unui expert recomandat de ei, nu se garantează automat dreptul la un expert din afara sistemului medico-legal.

Obligativitatea anchetării cauzei morții pentru un deținut este prevăzut în AP, p. 34.

2. Dreptul la tratament uman

CADO, art. 3 prevede:

Nimeni nu poate fi supus torturii nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.

Deoarece termenul de *tratament inuman ori degradant* poate fi interpretabil, o serie de reglementări internaționale stabilesc condițiile minime de detenție (AP, ARM, REP), considerînd că nerespectarea acestor prevederi intră în sfera tratamentului inuman. A se vedea capitolul **Reguli minime pentru tratamentul persoanelor deținute și arestate**.

3. Interdicția muncii forțate

Munca forțată, prin definiție, este o formă a sclaviei. Conform CADO, art. 4, al. 3, pct a. nu se consideră însă muncă forțată *munca impusă în mod normal unei persoane supuse detenției*. Această muncă, conform tuturor prevederilor (atît internaționale cît și interne) trebuie remunerată, în afara lucrărilor din gospodăria penitenciarului, care se consideră a fi *muncă sau serviciu ce face parte din obligațiile civice normale* (CADO, art. 4, al. 3, pct. d — ca o altă excepție, care nu se poate considera muncă forțată).

4. Dreptul la libertate

Poate fi restrîns, cu respectarea legilor, în urma unei condamnări, reținerii pe timpul anchetei penale, pentru supravegherea unui minor, prevenirea răspîndirii unei boli etc. A se vedea capitolul *Ce este arestarea, detenția și încarcerarea, cum pot fi ele efectuate?*

5. Dreptul la o judecare echitabilă

Este un drept inalienabil, nu poate fi restrîns sub nici un pretext. Acest drept include prezumția de nevinovăție (orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată pînă ce vinovăția sa va fi legal stabilită — CADO, art. 6 al. 2), informarea asupra acuzațiilor (orice acuzat are dreptul [...] să fie informat în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa — CADO, art. 6, al. 3, pct. a), dreptul la un apărător (orice acuzat are dreptul [...] să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a-l plăti, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci cînd interesele justiției impun acest lucru — CADO, art. 6, al. 3, pct. c) și dreptul la recurs (orice persoană declarată vinovată de o infracțiune de către un tribunal are dreptul să ceară examinarea declarației de vinovăție sau a condamnării, de către o jurisdicție superioară — CADO, Protocolul nr. 7, art. 2, al. 1). Totodată nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul cînd a fost săvîrșită, nu era considerată infracțiune (CADO, art. 7 al. 1)

Acest drept trebuie aplicat și în cazul pedepselor aplicate în penitenciare: înainte de hotărîrea unei pedepse, se va acorda deținutului dreptul de a se apăra.

Nu se pot aplica pedepse, dacă persoanelor în cauză nu li se oferă posibilitatea de a cunoaște propriile lor drepturi și obligații. Din acest motiv, este deosebit de important ca fiecare deținut să primească aceste informații în momentul arestării sale.

6. Neamestecul autorităților în viața intimă, familială; secretul corespondenței

CADO, prin art. 8, prevede:

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice decît în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă acesta constituie o măsură care, într-o societate democratică este necesară securității naționale, siguranței publice, bunăstării economice a țării, apărării ordinii și prevenirii faptelor penale, protecției sănătății sau a moralei, ori protecției drepturilor și libertăților altuia.

Evident, atît limitarea corespondenței, cît și citirea sa sînt limitări ale acestui drept. Limitările pot avea un raționament (siguranța publică), dar ele trebuie prevăzute de lege (și nu de simple regulamente sau comunicări verbale), și trebuie să fie măsuri necesare într-o societate democratică pentru protejarea altora.

7. Libertatea de exprimare

Conform art. 10, al. 1 din CADO:

Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără să poată exista vreun amestec al autorităților publice și fără a ține seama de frontiere.

Acest articol, prin al. 2, prevede aceleași restricții ca și la art. 8. Astfel orice cenzură, orice limitare a corespondenței sau a vizitelor (ca procedeu pentru schimb de informații) trebuie să fie prevăzută de lege. În absența unei astfel de legi, orice limitare a acestui drept este abuzivă.

8. Libertatea de gîndire și a religiei

CADO definește acest drept în articolul 9, al. 1:

Orice persoană are dreptul la libertatea de gîndire, de conștiință și de religie; acest drept presupune libertatea de a schimba religia sau convingerea, cît și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățămînt, practici și îndeplinirea riturilor.

Alineatul 2. prevede restricții similare cu cele existente la art. 8.

În cadrul penitenciarelor trebuie să existe condiții pentru practicarea religiei și îndeplinirea riturilor.

9. Dreptul de asociere

Art. 11, al. 1 din CADO prevede:

Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alte persoane sindicate și de a se afilia unor sindicate pentru apărarea intereselor sale.

Restricțiile referitoare la acest drept, prevăzute la al. 2 sînt cele similare cu art. 8.

Conform acestui principiu, nu există nici un imediment ca un deţinut să devină membrul unei asociaţii, unui sindicat, sau chiar să formeze, conform prevederilor legale, diferite asociaţii.

10. Dreptul de a întemeia o familie

Conform CADO, art. 12, al. 1:

Începînd cu vîrsta nubilă, bărbatul şi femeia au dreptul de a se căsători şi de a întemeia o familie conform legilor naţionale ce reglementează exercitarea acestui drept.

Nu există nici o restricţie privind căsătoria deţinuţilor, astfel acest drept poate fi practicat şi de ei, iar penitenciarul are obligaţia de a garanta respectarea acestui drept.

11. Dreptul la proprietate

Acest drept este garantat de CADO prin art. 1 al Primului protocol adiţional:

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decît pentru cauză de utilitate publică şi în condiţiile prevăzute de lege şi de principiile generale ale dreptului internaţional.

Dreptul la proprietate este inalienabil, însă există condiţii, cînd posedarea acestei proprietăţi poate fi suspendată. Astfel în penitenciare sînt prevăzute acele obiecte care pot fi utilizate de deţinut, iar celelalte obiecte trebuie să fie clar inventariate, şi redare proprietarului în momentul eliberării, cum prevede ARM prin art. 43 sau REP prin art. 48.

12. Dreptul la instruire

CADO, prin art. 2 al Primului protocol adiţional, prevede:

Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire.

Acest drept nu poate fi limitat de nici o circumstanţă, cum ar fi vîrsta persoanei în cauză.

Obligațiile persoanelor deținute și încarcerate

Reglementările internaționale din domeniul drepturilor omului recunosc necesitatea de a impune anumite obligații tuturor categoriilor de cetățeni, dar nu le definesc, lăsând posibilitatea fiecărei țări de a le hotărî. Aceste obligații însă nu pot contravine principiilor universale ale drepturilor omului, a celor enunțate în diferite documente.

Obligațiile și programul zilnic definite în RI sînt următoarele:

Capitolul III

Programele zilnice ale activităților ce se desfășoară cu deținuții

1. Programul zilnic pentru minori:

- 05.00 - - Deșteptarea;
- 05.00 - 06.00 - Program administrativ de dimineață (echipare, spălare, aranjatul paturilor);
- 06.00 - 06.30 - Servitul mesei de dimineață;
- 06.30 - 07.30 - Curățenia în camere și pregătirea pentru apelul de dimineață;
- 07.30 - 08.00 - Apelul de dimineață;
- 08.00 - 12.00 - Activități educative și culturale conform orarului;
- 12.00 - 13.00 - Servitul mesei de prînz;
- 13.00 - 15.00 - Acordarea dreptului de plimbare, vizite medicale, de a petiționa;
- 15.00 - 18.00 - Activități educative și culturale conform orarului;
- 18.00 - 18.30 - Scoaterea alimentelor de la camera de alimente;
- 18.30 - 19.00 - Servitul mesei de seară;
- 19.00 - 19.30 - Pregătirea pentru executarea apelului de seară;
- 19.30 - 20.00 - Executarea apelului de seară;
- 20.00 - 20.45 - Activități educative și culturale (cititul presei);
- 20.45 - 20.55 - Activități administrative gospodărești;
- 20.55 - 21.00 - Pregătirea pentru stingere;
- 21.00 - - Stingerea.

Sîmbătă

- 05.00 - - Deșteptarea;
- 05.00 - 06.00 - Program administrativ de dimineață;
- 06.00 - 06.30 - Servitul mesei de dimineață;
- 06.30 - 07.30 - Curățenia în camere și pregătirea pentru apelul de dimineață;
- 07.30 - 08.00 - Executarea apelului de dimineață;
- 08.00 - 12.00 - Activități educative și culturale;
- 12.00 - 13.00 - Servitul mesei de prînz;
- 13.00 - 18.30 - Activități culturale educative;
- 18.30 - 19.00 - Servitul mesei de seară;
- 19.00 - 19.30 - Pregătirea pentru executarea apelului de seară;
- 19.30 - 20.00 - Executarea apelului de seară;
- 20.00 - 20.45 - Activități educative și culturale;
- 20.45 - 20.55 - Pregătire pentru stingere;
- 21.00 - - Stingerea.

Duminică

- Se va executa programul ce se desfășoară în cursul săptămîinii.

Nota

- Săptămînal în fiecare zi de joi deținuților minori li se vor acorda drepturile de vizite, pachete și corespondența de la orele 12.00 - 16.00

- În fiecare zi de vineri, de la orele 17.00 - 18.30 - program administrativ (baie, curățatul cazarmamentului, curățenie generală).

2. Programul zilnic pentru deținuții care muncesc și cei care nu muncesc;

- 05.00 - - Deșteptarea;
- 05.00 - 06.15 - Program administrativ de dimineață (echipare, spălare, aranjatul paturilor);
- 06.15 - 06.45 - Servitul mesei de dimineață;
- 06.45 - 07.00 - Curățenia în camere și pregătirea pentru a ieși la muncă;
- 07.00 - 07.30 - Scoaterea deținuților la munci exterioare și interioare;
- 07.30 - 12.00 - Program de lucru;
- 07.00 - 07.30 - Pregătirea deținuților rămași în camere pentru apelul de dimineață și curățenia pe secții;
- 07.30 - 08.00 - Executarea apelului de dimineață;
- 12.00 - 12.30 - Servitul mesei de prînz;
- 12.30 - 16.30 - Program de lucru;
- 16.30 - 17.30 - Reîntoarcerea deținuților de la muncă, introducerea lor în camere, curățenia finutei și pregătirea pentru activități educative și culturale, conform orarului stabilit în acest sens;
- 17.30 - 18.30 - Desfășurarea unor activități educative și culturale conform orarului;

- Acordarea unor drepturi: vizite medicale, pachete, vizite, corespondență și petiții;
- Scoaterea alimentelor de la camera de alimente;

18.30 - 19.00

- Servitul mesei de seară;

19.30 - 20.00

- Executarea apelului de seară;

20.00 - 21.30

- Desfășurarea unor activități educative și culturale conform orarului la camere;

21.30 - 21.40

- Introducerea tuturor deținuților în camere și închiderea camerelor;

21.40 - 21.55

- Cusutul și repararea echipamentului la camere;

- Numirea și instruirea plintoanelor;

21.55 - 22.00

- Pregătirea pentru stingere;

22.00 -

- Stingerea;

Notă:

1. Deținuții care din diferite motive nu sînt scoși la munci, vor executa în perioada în care ceilalți deținuți sînt la munci, activități educative și culturale, li se vor acorda dreptul la plimbare, vizită medicală, pachete, vizită, corespondență și petiții.

2. Activitățile cu caracter gospodăresc necesare penitenciarului se vor executa prin rotație conform unei planificări aprobate de locțiitorului comandant pentru pază și regim.

3. **Sîmbătă** nu se lucrează la nici un punct de lucru, iar programul deținuților va fi următorul:

05.00 -

- Deșteptarea;

05.00 - 06.15

- Program administrativ de dimineață (echipare, spălare, aranjatul paturilor);

06.15 - 06.45

- Servitul mesei de dimineață;

06.45 - 07.00

- Curățenia în camere;

07.00 - 07.30

- Pregătirea pentru apelul de dimineață;

07.30 - 08.00

- Executarea apelului de dimineață;

08.00 - 12.00

- Program administrativ (scuturatul cazarmamentului, baie, curățenie generală);

12.00 - 13.00

- Servitul mesei de prînz;

13.00 - 18.30

- Desfășurarea unor activități educative și culturale conform orarului; desfășurarea de activ. ad-tiv gospodărești și acordarea dreptului la P.V.C.;

- Scoaterea alimentelor de la camera de alimente;

18.30 - 19.00

- Servitul mesei de seară;

19.00 - 19.30

- Pregătirea pentru apelul de seară;

19.30 - 20.00

- Executarea apelului de seară;

20.00 - 21.30

- Desfășurarea unor activități educative și culturale conform orarului la camere;

21.30 - 21.40

- Introducerea tuturor deținuților în camere și închiderea camerelor;

21.40 - 21.55

- Cusutul și repararea echipamentului la camere;

- Numirea și instruirea plintoanelor;

21.55 - 22.00

- Pregătirea pentru stingere;

22.00 -

- Stingerea;

4. **Duminică** se va executa următorul program:

05.00 -

- Deșteptarea;

05.00 - 06.00

- Program administrativ de dimineață;

06.00 - 06.30

- Servitul mesei de dimineață;

06.30 - 07.00

- Repetarea obligațiilor și interdicțiilor, a regurilor de ordine interioară;

07.00 - 07.30

- Pregătirea pentru apelul de dimineață;

07.30 - 08.00

- Executarea apelului de dimineață;

08.00 - 12.00

- Desfășurarea unor activități educative și culturale conform orarului și acordarea dreptului la P.V.C. și petiționare.

12.00 - 13.00

- Servitul mesei de prînz;

13.00 - 18.30

- Desfășurarea unor activități educative și culturale conform orarului;

- Scoaterea alimentelor de la camera de alimente;

- Executarea unor reparații la echipament;

18.30 - 19.00

- Servitul mesei de seară;

19.00 - 19.30

- Pregătirea pentru apelul de seară;

19.30 - 20.00

- Executarea apelului de seară;

20.00 - 21.30

- Desfășurarea unor activități educative și culturale conform orarului la camere;

21.30 - 21.40

- Introducerea tuturor deținuților în camere și închiderea camerelor;

21.40 - 21.55

- Numirea și instruirea plintoanelor;

21.55 - 22.00

- Pregătirea pentru stingere;

22.00 -

- Stingerea;

Capitolul II

Despre obligațiile ce trebuie respectate de către toți deținuții și minorii pe întreaga perioadă de deținere

Preambul

Ca în orice colectivitate umană, viața în penitenciar își are propriile sale reguli de comportare obligatorii pentru toate categoriile de deținuți. Aceste reguli nu sînt specifice numai penitenciarelor ci și școlilor, întreprinderilor,

armatei. Respectarea lor este condiția esențială care asigură menținerea sănătății fizice, morale pentru fiecare membru al colectivității.

Executarea unei pedepse private de libertate impune și respectarea unor norme de conduită specifice vieții de detenție și anume:

- a) să îndeplinească în mod conștiincios și în bune condiții muncile la care au fost repartizați;
- b) să respecte regulile de ordine interioară stabilite de comandantul penitenciarului, disciplina la locul de muncă și să execute dispozițiile date de personalul penitenciarului;
- c) să aibă atitudine cuviincioasă în toate împrejurările față de personalul penitenciarului și față de oricare altă persoană;
- d) să se supună percheziției care se face la primirea în penitenciar, precum și în cursul deținerii ori de câte ori este necesar;
- e) să poarte costumul penitenciar, cu excepția celor prevăzuți în art. 42, alin. 3;
- f) să respecte regulile de igienă personală și colectivă, prescripțiile medicului penitenciarului și să-l informeze despre toate bolile transmisibile de care au suferit;
- g) să se comporte cu grijă față de bunurile proprietatea statului.

Capitolul IX

Reguli de ordine interioară pe timpul detenției

Obligațiile condamnaților

- a) să îndeplinească în mod conștiincios și în bune condiții muncile la care au fost repartizați;
- b) să respecte regulile de ordine interioară stabilite de comandantul penitenciarului, disciplina la locul de muncă și să execute dispozițiile date de personalul penitenciarului;
- c) să aibă atitudine cuviincioasă în toate împrejurările față de personalul penitenciarului și față de oricare altă persoană;
- d) să se supună percheziției care se face la primirea în penitenciar, precum și în cursul deținerii, ori de câte ori este necesar;
- e) să poarte costumul penitenciar cu excepția celor prevăzuți în art. 42, alin. 3;
- f) să respecte regulile de igienă personală și colectivă, prescripțiile medicului penitenciarului și să-l informeze despre toate bolile transmisibile de care au suferit;
- g) să se comporte cu grijă față de bunurile societății.

Condamnațiilor le este interzis

- a) să se adune în grupuri după ora stingerii;
- b) să facă schimb ori să vîndă lucruri sau alimente;
- c) să fumeze în camerele de deținere de la ora stingerii pînă la deșteptare;
- d) să trimită sau să primească corespondență ori alte obiecte în afară de cele la care au dreptul și pe alte căi decît cele admise;
- e) să confecționeze și să dețină obiecte interzise;
- f) să ia legătura cu membri de familie sau cu alte persoane, fără autorizarea comandantului penitenciarului și în alte condiții decît cele prevăzute în prezentul regulament;
- g) să ia legătura cu condamnații din alte camere sau secții, cu excepția cazurilor cînd sînt repartizați pe puncte de lucru în aceeași grupă;
- h) să îndemne pe alți condamnați să săvîrșească acte de indisciplină;
- i) să practice jocuri de noroc pe profit;
- j) să folosească materialele primite în alte scopuri decît cele pentru care au fost date sau să le aducă modificări;
- k) să ascundă în cameră, la punctele de lucru sau în alte locuri medicamente de orice natură;
- l) să folosească alți condamnați pentru servicii personale;
- m) să se deplaseze fără pază sau supraveghere în incinta penitenciarului sau la punctele de lucru, în afară de cazurile cînd muncesc în condițiile care dau dreptul să se deplaseze neînsoțiți

În conformitate cu art. 3. lit. b., din Regulamentul privind executarea unor pedepse și a măsurii arestării preventive se stabilesc următoarele reguli de ordine interioară, pe care deținuții din Penitenciarul Tg. Mureș sînt obligați să le cunoască și să le respecte pe tot timpul executării pedepsei închisorii, măsurii arestării preventive și a sancțiunii cu închisoare contravențională.

I. Obligațiile deținuților

1. Cu ocazia primirii în penitenciar

- să dea răspunsuri exacte referitoare la identitatea sa și să răspundă corect la toate întrebările ce i se pun de personalul penitenciarului;
- să asculte cu atenție și să rețină indicațiile ce i se dau cu privire la comportarea pe timpul detenției;
- să execute toate dispozițiile primite cu privire la măsura percheziției;
- să declare toate bunurile, obiectele și sumele de bani și să dea lămuriri necesare cu privire la obiectele personale cît și cu privire la cele care au fost descoperite ascunse și nedeclarate;
- să semneze documentele de evidență ce se întocmesc cu ocazia percheziției, după ce s-a convins că au fost înregistrate toate bunurile, valorile declarate, să semneze fișa de cameră și orice alt act ce se întocmește cu ocazia primirii în penitenciar;

- să se supună tuturor măsurilor de igienă care se execută la primirea penitenciar (baie, deparazitare, tuns, bărbierit);

2. Pe timpul carantinei

- să respecte cu strictețe toate indicațiile și recomandările făcute de medic supunându-se la efectuarea vaccinării și la examenele medicale obligatorii în vederea stabilirii stării de sănătate și a capacității de muncă;

- să declare medicului penitenciarului cu sinceritate toate bolile sau afecțiunile de care suferă sau a suferit;

- să se supună controlului medical zilnic și să respecte regulile de igienă individuală și colectivă (spălat, îmbăiat, curățenia în cameră, aranjatul paturilor și inventarului de cameră, păstrarea obiectelor și alimentelor personale în ordine, respectarea programului zilnic etc.);

- să se adreseze cadrelor folosind formulele de raport stabilite în aceste sens;

- să nu producă pagube prin spargere, degradări, ori deteriorări a bunurilor unității sau a celor puse la dispoziție de beneficiar (materiale de protecție), scule, etc.

- să nu discute cu ceilalți deținuți cu privire la modul în care s-a comis infracțiunea și să raporteze cadrelor din supraveghere, dacă ceilalți deținuți discută asemenea probleme;

3. În camerele de deținere

- să stea în patul în care a fost repartizat și să nu se mute în alt pat decât la ordin;

- să respecte indicațiile și dispozițiile șefului de echipă și de cameră;

- să se achite cu conștiinciozitate de sarcinile gospodărești încredințate și să acționeze pentru păstrarea ordinei și curățeniei;

- să păstreze liniștea în cameră, să prevină certurile, scandalurile și bătăile între deținuți;

- să nu deschidă ferestrele decât cu aprobarea șefului de cameră;

- să nu deterioreze obiectele de inventar din cameră, pereți, dușumele, tavanul, ferestrele sau ușa camerei de deținere prin lovire, scriere sau murdărie;

- să nu comunice cu deținuții din alte camere verbal, prin semne sau semnale, bilete sau alte mijloace folosite în ascuns;

- să prezinte cadrelor penitenciarului ori de câte ori se cere bunurile primite în folosință, pentru a fi controlate;

- să folosească și să dețină în mod corespunzător instalațiile sanitare, de încălzit și iluminat raportând ori de câte ori constată defecțiuni în buna funcționare a acestora;

- să aranjeze patul conform ordinelor primite, iar de la ora deșteptării și pînă la ora stingerii dacă se găsește în cameră să fie culcat în pat, cu excepția cazurilor cînd prin indicația medicului penitenciarului și aprobarea comandantului este permis acest lucru;

- să păstreze patul și cazarmamentul din dotare în perfectă stare de curățenie, iar înainte de stingere să depună echipamentul și încălțămîntea la locul stabilit, după ce în prealabil a executat curățenia lor;

- să execute cu conștiinciozitate serviciul de planton, interzicînd deținuților din cameră să fumeze, să se adune în grupuri după ora stingerii, să practice jocuri de noroc sau să se ocupe de alte activități care ar perturba liniștea și ordinea interioară, de a raporta imediat supraveghetorului de la cameră toate neregulile constatate în timpul serviciului său;

- să respecte programul stabilit pentru acces la camerele, locul de păstrare al alimentelor și obiectelor personale și să țină în permanență alimentele separat de celelalte bunuri;

- să predea după consumul alimentelor, ambalajele acestora (cutii, borcane, pungi, hîrtii, etc.);

- să respecte regulile cu privire la orele și locul unde este permis fumatul;

- să participe la activitățile cultural-educative, organizate în comun, respectînd întocmai programul acestora;

- să nu comercializeze, schimbe sau însușească bunurile date în folosință sau aparținînd altor condamnați;

- să nu se culce echipat;

- după ora stingerii să nu poarte discuții cu alți deținuți, să cînte ori să vocifereze, să se deplaseze de la un pat la altul, ori să se îndeletnicească cu alte activități.

- la deschiderea camerelor de deținere, după atenționare, deținuții se vor încolona în spațiile libere existente, adoptînd o poziție decentă, cu fața către cel intrat;

- să raporteze comandantului penitenciarului și celorlalte cadre în mod corect și demn la datele și orele stabilite problemele personale care îl frămîntă, așteptînd disciplinat modul de soluționare a celor solicitate;

4. Cu ocazia scoaterii la plimbare

- să se supună percheziției individuale ce se execută cu ocazia scoaterii sau introducerii în cameră;

- să se deplaseze în coloană cîte unul sau cîte doi conform ordinului primit, în liniște, fără să vorbească sau să comunice cu alți deținuți sau să fumeze;

- să fie echipat regulamentar în raport de anotimp;

- să execute plimbarea în ordine și disciplină în formația stabilită de supraveghetor, să nu stea jos sau să aibă alte îndeletniciri decât cele care se ordonă;

- să nu lase obiecte sau bilete în curțile de plimbare respectînd întocmai dispozițiile primite;

- să nu părăsească curtea de plimbare sau pe parcurs să se abată de la itinerarul stabilit;

- să păstreze în condiții bune curățenia în curțile de plimbare;

5. La vizita medicală și pe timpul internării în infirmerie și spitale

- să se prezinte la vizita medicală ori de câte ori aceasta se execută de către medicul penitenciarului, sau la cererea sa cînd este bolnav ori urmează un tratament medical;

- să meargă în coloană sub supraveghere, așteptând rîndul în liniște, fără să comunice cu alți deținuți;
- în infirmerie sau spitalele penitenciarului să respecte regulile stabilite pentru deținuții din camere cît și cele la care este obligat pe cale medico-sanitară.
- să urmeze cu regularitate tratamentul prescris, să nu arunce medicamentele și să nu refuze efectuarea analizelor medicale prescrise;
- în spitalele civile să se supună ordinelor primite de la subofițerii escortei, să nu se deplaseze fără aprobarea acestora neînsoțit și să comunice cu diverse persoane în afara de personalul medico-sanitar stabilit, ori să trimită și să primească pachete, scrisori, etc.
- să nu stabilească ori să primească de la acestea diverse obiecte, scrisori, alimente, etc.;
- să respecte personalul medico-sanitar, cu care vine în contact și să urmeze întocmai prescripțiile acestora;
- să raporteze orice problemă subofițerului de serviciu de la spital;
- 6. Cu ocazia plecării ori sosirii de la muncă și pe timpul desfășurării activității productive**
- să se pregătească pentru plecarea la muncă, echipîndu-se în ținută ordonată în raport de anotimp, luînd asupra sa numai echipamentul aprobat, alimentele necesare pentru o gustare, numărul de țigări pentru ziua respectivă și bidonul (cana) pentru apă, prosop și săpun pentru îngrijirea igienei corporale;
- să se prezinte la adunare în locul și formația stabilită și să se supună perchezițiilor ce se execută atît la plecare cît și la sosire;
- să răspundă la apelul nominal care se execută înainte de plecarea la muncă și să ocupe locul stabilit în formație sau mijlocul de transport, păstrînd ordinea și liniștea, executînd fără comentarii ordinele date de cadrele penitenciarului precum și regulile stabilite pe timpul deplasării;
- să coboare din mijloacele de transport la comandă și în ordine, ocupînd locul de formație, ascultînd cu atenție și să execute întocmai indicațiile și ordinele date de cadrele penitenciarului cu privire la comportarea și activitatea pe care o s-o desfășoare la locul de muncă;
- să depună interes pentru executarea lucrărilor încredințate în cantitatea și calitatea cerută, îndeplinind și depășind normele de producție;
- să păstreze și să folosească cu grijă sculele, uneltele și mașinile încredințate, pentru executarea lucrărilor, raportînd cadrelor de supraveghere, toate cazurile cînd alți deținuți sau persoane le-au deteriorat sau distrus;
- să folosească în întregime și cu maximum de randament timpul de muncă, să facă economii la materialele și materiile prime și să păstreze ordinea și curățenie la locul de muncă;
- să respecte cu strictețe normele și regulile de protecția și tehnica securității muncii, să prevină încălcarea acestora de către alți deținuți, iar cînd alte persoane sau deținuți nu respectă aceste norme să raporteze imediat supraveghetorului punctului de lucru. În cazul producerii unor accidente de muncă, să dea de îndată primul ajutor victimelor în cauză;
- să respecte timpul acordat pentru servirea mesei, odihnei precum și regulile de igienă individuală;
- să consume apă potabilă numai de la sursele stabilite și autorizate de medicul penitenciarului;
- să se prezinte de îndată la locul de adunare stabilit și să execute întocmai și la timp ordinele date de personalul penitenciarului din supraveghere și paza punctului de lucru;
- să raporteze imediat cadrelor din supraveghere sau de la locul său de muncă intențiile de evadare sau stabilirea unor legături nepermise;
- să pună în ordine sectorul său de muncă, să curețe și să depoziteze sculele și uneltele la terminarea programului de muncă la locul stabilit și să se deplaseze rapid la locul de adunare cu ținuta pusă la punct, executînd întocmai ordinele ce se dau cu privire la deplasarea și îmbarcarea în mijloacele de transport;
- să aibă o comportare cuviincioasă și să manifeste politețe față de personalul tehnic sau muncitorii beneficiarului, cu care vine în contact și să raporteze supraveghetorului punctului de lucru orice încercare a altor deținuți de a lua legătura cu persoane străine sau încercările unor cetățeni din exterior de a intra în contact cu deținuții;
- să nu părăsească formația sau locul de muncă, ori să se deplaseze fără aprobarea supraveghetorului punctului de lucru;
- să nu confecționeze atît pentru sine cît și pentru alte persoane, obiecte nepermise sau să ia de la punctele de lucru materiale, materii prime, scule, unelte, sau orice alte obiecte, raportînd imediat cadrelor penitenciarului cînd află despre asemenea situații;
- pe timpul lucrului să nu-și dezbrace haina penală;
- să nu primească sau să transmită diverse obiecte, scrisori, bani sau să consume băuturi alcoolice;
- pe timpul deplasării de la și la penitenciar, să nu vorbească, să nu cînte, să nu facă scandal, sau să se întoarcă către exterior, să arunce obiecte sau scrisori, ori să atragă atenția în vreun mod asupra persoanei sale;
- în relațiile cu salariații penitenciarului, să respecte următoarele reguli:
 - să se adreseze cu formula „Domnule”;
 - să nu poarte discuții cu salariații în afara celor aprobați de supraveghetorii punctului de lucru;
 - să nu discute probleme în afara celor legate strict de procesul muncii;
 - în atelierul întreprinderii sau orice alt loc de muncă unde s-a instituit ecusonul:
 - să poarte întotdeauna ecusonul prins numai în locul stabilit;
 - să nu dezbrace sau să abandoneze echipamentul pe care este fixat ecusonul;
 - să nu schimbe ecusonul cu alți deținuți;

• să nu circule în alte sectoare de producție în afara celor unde are acces, conform ecusonului pe care îl poartă;

- în toate împrejurările deținuții sînt obligați să respecte regulile și normele P. C. I.;

7. Pe timpul vizitelor sau primirii pachetelor

- să se prezinte la sectorul vizite numai însoțit de un cadru al penitenciarului cu ținuta îngrijită, tuns și bărbierit;

- să poarte numai discuții privitoare la viața de familie, în afară de cazurile cînd este vizitat de avocatul său, cu care poate vorbi numai problemele ce se referă la situația sa juridică;

- să aibă o comportare respectuoasă față de persoanele venite la vizită;

- să respecte cu strictețe ordinele personalului de supraveghere, privind încetarea vizitei, conduita, problemele discutate;

- să asiste la controlul alimentelor și a obiectelor primite de la familie, să semneze de luarea în primire și să le depună la camerele pentru păstrarea alimentelor, sau în locuri, adecvate, să nu comercializeze alimentele, țigările sau obiectele date spre folosință;

- condamnații internați în infirmerie sau spital ori cei cărora li s-a prescris regim alimentar, pot comunica familiilor să le trimită în cadrul drepturilor alimentele și medicamentele indicate de medic și aprobate de comandantul penitenciarului;

8. Cu privire la programul zilnic

- să se scoale și să se culce la orele stabilite în program;

- să-și facă patul, să participe la curățenia camerelor și a sectoarelor, să se spele de fiecare dată cînd servește masa, în fiecare seară înainte de culcare;

- să se prezinte la locul stabilit pentru apelul de seară și de dimineață, echipat corespunzător și în perfectă disciplină;

- să participe la toate activitățile organizate de penitenciar, păstrînd ordinea și disciplina cea mai desăvîrșită;

- să-și curețe îmbrăcămintea și încălțămintea după întoarcerea de la lucru, să raporteze atunci cînd este necesar a fi reparat la atelierul unității sau să și le repara;

- să participe prin rotație la munci cu caracter gospodăresc în interiorul locului de deținere;

- să acorde toate atenția activităților cultural-educative la care participă în orele destinate acestora;

- să respecte întru totul programul stabilit;

9. Pe timpul executării pedepsei cu izolare

- să poarte echipamentul stabilit pentru executarea pedepsei disciplinare cu izolare;

- să fie disciplinat, ordonat și să execute toate ordinele date de personalul de supraveghere, acordînd respectul cuvenit;

- să respecte programul stabilit de comandantul penitenciarului și să nu se îndeletnicească cu alte activități nepermise (jocuri de noroc, scandal, bătăi cu alți condamnați, lovituri în uși sau pereți, automutilări, etc.);

- să raporteze situațiile cînd alți deținuți săvîrșesc abateri pe timpul executării pedepsei cu izolare;

- să nu aducă înjurii cadrelor de supraveghere, iar în cazul că este nemulțumit de măsura luată, să raporteze comandantului penitenciarului;

- obligațiile de mai sus revin și deținuților pedepsiți cu izolare simplă, pe timpul cît se află în izolator, în rest continuînd programul stabilit pentru categoria din care fac parte;

10. La instanțe de judecată sau la organele de urmărire penală

- să se pregătească în vederea prezentării la instanță, la organul de urmărire penală, îmbrăcînd lenjeria și echipamentul penal pus la dispoziție, să fie tuns, bărbierit;

- să execute întocmai ordinele date de șeful de escortă și măsurile luate de conducerea penitenciarului atît la îmbarcarea în mijlocul de transport, cît și pe timpul deplasării;

- să se deplaseze la camera de arest în formație ordonată, fără a purta discuții și a ieși din formație, ori să încerce să stabilească legături cu persoane străine sau rude precum și cu altele care ar contraveni prevederile regulamentare;

- să aibă o comportare disciplinată pe timpul executării ședințelor, să vorbească numai atunci cînd i se permite răsponzînd concis la întrebările ce i se pun și să nu părăsească locul ce i s-a stabilit, fără aprobare și neescortat;

- să vorbească cu avocatul său, rudele, numai în prezența președintelui instanței sau a organului de urmărire penală precum și în prezența escortei;

- să nu părăsească sala de ședințe sau camera de anchetă decît la dispoziția organului competent și sub escortă;

- să nu primească alimente, bani sau alte obiecte, de la persoane străine sau rude, decît în condițiile stabilite în regulament și numai la penitenciar;

- să nu poarte discuții cu ceilalți deținuți pe timpul cît se găsesc în sala de ședințe, sau în camera organului de urmărire penală și să producă dezordine;

11. În sălile pentru desfășurarea activităților cultural-educative

(calificare, școlarizare, consfătuire de producție, audiții radio, vizionări de filme, program TV, analize, etc.)

- să păstreze ordinea și disciplina pe timpul desfășurării activităților;

- să-și ocupe locul stabilit, să descopere, să nu fumeze, să nu părăsească sala decît la ordin, să nu poarte discuții în mod neorganizat;

- să păstreze inventarul sălii, să nu deterioreze mobilierul și celelalte materiale;

- să nu umble la aparatele de dotare a sălii (televizor, aparat radio, pickup, magnetofon, etc.);

- în cazul în care la aceste activități urmează să participe un cadru al penitenciarului sau din afară la intrarea acestuia în sală se strigă „ATENȚIUNE”, deținuții se ridică în picioare, iar deținutul stabilit prezintă raportul utilizând formula „Domnule” (gradul, s-au inspector dacă este civil), deținuții stabiliți sînt pregătiți pentru începerea programului, raportează deținutului desemnat.

Pe timpul desfășurării cursurilor de școlarizare, calificare și alte activități, ce impune însușirea unor noțiuni, deținuții sînt obligați să manifeste maximum de atenție, să depună interes, să nu distragă pe ceilalți, iar la terminarea cursurilor să predea creioanele și orice materiale primite ce nu pot rămîne asupra lor.

12. Pe timpul transportului cu vagonul penitenciarului

- să răspundă corect și concis la toate întrebările puse de șeful vagonului;
- să predea toate obiectele cu privire la care i se precizează că este interzis a le avea asupra lui pe timpul transportului;
- să-și ocupe locul stabilit de șeful vagonului, să nu-l părăsească decît cu aprobarea acestuia și să-l întrețină în perfectă ordine și curățenie;
- să păstreze liniștea în compartiment, să nu discute cu voce tare, să nu provoace certuri, sau dezordine pe timpul transportului și să raporteze despre asemenea manifestări din parte celorlalți deținuți;
- să nu încerce să stabilească legături cu deținuții din alte compartimente, să nu bată în uși și să nu deterioreze obiectele de inventar la care are acces;

13. La camera de liberare

- să execute întocmai programul prevăzut;
- să studieze cu atenție toate materialele puse la dispoziție (cărți, ziare, reviste);
- să-și pregătească obiectele de îmbrăcăminte și încălțăminte cu care urmează a se libera și să-și pună la punct ținuta (bărbierit, îmbăiat);
- să păstreze toate articolele ce le are în primire, pentru a le preda în bună stare;
- să nu schimbe sau să încredințeze altor deținuți obiecte personale sau primite de la locul de deținere;
- să raporteze comandantului penitenciarului problemele deosebite ivite pe întreaga perioadă de deținere.

Tabelul comparativ prezintă obligațiile deținuților prevăzute în reglementările interne și prevederile prin care aceste obligații nu pot fi impuse:

Prevederi	Documente interne	Interdicții de aplicare
Respectarea unui program riguros	RI, cap. II; cap. IX	
care prevede doar 7 ore de somn	RI, cap. II	
limitează vizitele la o singură zi din săptămînă	RI, cap. II	
Informarea persoanei asupra datelor referitoare la identitate	RI, cap. IX	
Însușirea și respectarea regulilor de ordine interioară	RI, cap. IX	
Atitudine cuvințioasă față de personal	RI, cap. IX	
Respectarea ordinelor primite de la personal	RI, cap. IX	
Respectarea apelului	RI, cap. IX	
Respectarea indicațiilor și dispozițiilor șefului de echipă și de cameră	RI, cap. IX	REP, r. 34 ARM, art 28
Să nu se deschidă ferestrele fără acordul șefului de cameră	RI, cap. IX	
Încolnarea în spațiile libere a deținuților la atenționare	RI, cap. IX	
Deplasarea în coloană la plimbare, respectarea ordinii la urcare sau coborîre la mijloacele de transport	RI, cap. IX	
Declararea bunurilor	RI, cap. IX	
Supunerea la percheziție	RI, cap. IX	
Să nu se dea, să nu se schimbe sau să nu se vîndă bunuri, alimente	RI, cap. IX	
Să nu se dețină obiecte interzise	RI, cap. IX	
Păstrarea în bune condiții a bunurilor primite, folosirea lor doar în scopurile pentru care au fost date, prezentarea lor spre verificare	RI, cap. IX	
Folosirea în mod corespunzător a instalațiilor	RI, cap. IX	
Aranjarea patului pe timpul zilei	RI, cap. IX	
Purtarea costumului penitenciar, conform anotimpului	RI, cap. IX	REP, r. 95, al. 1 ARM, art. 88

Prevederi	Documente interne	Interdicții de aplicare
Respectarea regulilor de igienă și de sănătate	RI, cap. IX	
Respectarea prevederilor referitoare la tuns și bărbierit	RI, cap. IX	
Să nu se adune în grup după ora stingerii	RI, cap. IX	
Respectarea orelor destinate somnului	RI, cap. IX	
Respectarea orelor și spațiilor destinate fumatului	RI, cap. IX	
Să nu se mute în alte paturi decât cele repartizate	RI, cap. IX	
Să nu se trimită sau să se primească corespondență pe alte căi decât cele stabilite	RI, cap. IX	
Să nu se realizeze alte legături cu membri familiei decât cele autorizate	RI, cap. IX	
Să nu se comunice cu salariați la locul de muncă decât cu aprobare, și numai despre muncă	RI, cap. IX	CADO, art. 10, al. 1
Să nu se comunice cu condamnați din alte camere	RI, cap. IX	CADO, art. 10, al. 1
Să nu se discute despre modul de săvârșire a infracțiunilor	RI, cap. IX	CADO, art. 10, al. 1
Să se discute cu membri familiei numai despre viața de familie	RI, cap. IX	CADO, art. 10, al. 1
Să se discute cu avocat numai despre situația juridică	RI, cap. IX	CADO, art. 10, al. 1
Supravegherea disciplinei	RI, cap. IX	REP, r. 34 ARM, art. 28
Să nu se îndărme alți condamnați la săvârșirea actelor de indisciplină	RI, cap. IX	
Să nu se practice jocuri de noroc pe profit	RI, cap. IX	
Să nu fie folosiți alți condamnați la servicii personale	RI, cap. IX	
Să nu se deplaseze fără voie în incinta penitenciarului	RI, cap. IX	
Respectarea sarcinilor gospodărești	RI, cap. IX	
Îndeplinirea muncii cu toate condițiile impuse	RI, cap. IX	
Raportarea problemelor	RI, cap. IX	

Există unele obligații, care, chiar dacă nu sînt în flagrantă contradicție cu tratatele internaționale cu privire la drepturile omului, nu sînt conforme cu principiile generale: limitarea orelor de somn la 7 ore, a vizitelor la o singură zi din săptămîină (zi în care eventual potențialul vizitator este ocupat), interzicerea schimbării bunurilor (care limitează dreptul la proprietate).

Alte obligații limitează drepturi clar exprimate: cel al dreptului de a schimba informații, fără ingerință (de ex. obligația de a discuta cu membri familiei doar despre viața de familie). RI prevede ca deținutul să se pregătească în vederea prezentării la instanță, la organul de urmărire penală, îmbrăcînd lenjeria și echipamentul penal pus la dispoziție, fără a permite deținutului prezența la tribunal în haine civile. Totodată purtarea uniforme de detenție este obligatorie și deținuților preventivi, încălcînd astfel prevederile REP, ARM și LEP.

Supravegherea disciplinei de către deținuți, puterea acordată șefului de cameră și șefului de echipă de a da indicații și dispoziții obligatorii contravine prevederilor care dispun ca deținuții să nu aibă putere disciplinară asupra altor deținuți. Această putere acordă posibilități de abuz.

Declarațiile deținuților despre situația din Penitenciarul Tîrgu-Mureș

TÍMÁR György (n. 1960): Am fost arestat la data de 18 iunie 1996 în urma transformării unei amende contravenționale în închisoare. Cei 100.000 lei au fost convertiți în 6 luni de închisoare. Polițistul, care m-a arestat, mi-a spus motivul pentru care s-a luat această măsură. Am fost dus la arestul Poliției din Tîrgu-Mureș, de unde, peste 3 ore, am fost transferat la Penitenciarul din Tîrgu-Mureș. Am stat 21 de zile în carantină, împreună cu unii care se aflau în arest preventiv, iar alții au fost deja condamnați. După aceste trei săptămîni, am fost dus într-o cameră, pe baza faptei pentru care am fost arestat. În Tîrgu-Mureș asta este regimul: cei arestați sînt împărțiți în camere conform faptei. Am cerut să fiu audiat din partea Parchetului Militar (am considerat că amenda contravențională mi s-a aplicat în mod abuziv, deoarece am fost bătut de polițistul care m-a amendat, iar această măsură a fost o răzbunare din partea lui), dar înainte să fiu chemat în audiență, am fost transferat la Bistrița. Între 2 septembrie și 25 decembrie am fost ținut în Penitenciarul din Bistrița. După ce am revenit în Tîrgu-Mureș, la data de 9 ianuarie am fost audiat. Am cerut să se recalculeze transformarea amenzii în închisoare conform noilor prevederi. Astfel nu 300 de lei să se echivaleze cu o zi, ci 10.000 de lei. Judecătoria mi-a zis că oricum doar cîteva zile au mai rămas din pedeapsă, nu înțelege de ce sînt nerăbdător. Deși trebuia să fiu eliberat după 6 luni, am fost reținut în continuare pe baza unui mandat de arestare întocmit pe numele de Gheorghe Timár. Am cerut un avocat, s-a clarificat, că eu nu sînt identic cu persoana pe al cărei nume s-a întocmit mandatul de arestare, iar cu 10 zile după ședința din 4 februarie am fost eliberat.

În penitenciar nu sînt probleme deosebite cu gardienii. Unii însă se adresează jignitor la adresa deținuților. Subofițerul Botezatu, care lucrează în domeniul medical, este alcoolic, și îi bate pe cei care se prezintă la medic cu unele probleme. „Te doare burta?” — întreabă, și te lovește în burtă. Unul dintre medici face totul pentru deținuți. Celălalt, „cel cu pipă”, cum l-am numit noi, este alcoolic și nu-i primește pe bolnavi. Mai este și o femeie, care își exprimă permanent superioritatea.

Sînt mai multe probleme cu ceilalți deținuți. Mulți dintre ei sînt analfabeți, lipsiți totalmente de cultură. Dacă ei au fost violenți, au fost îndepărtați din celulă, ținuti separat o perioadă de timp. Dacă nici în continuare nu au învățat cum să se compoarte, i-au mutat într-o altă celulă. Gardienii au încercat să explice că există anumite reguli, care trebuie respectate. „Mapa camerei”, Regulamentul interior al penitenciarului exista în fiecare cameră, dar puțini s-au uitat în ea.

Există probleme grave în jurul urmăririi penale efectuate de Poliție. Mulți, dintre cei care sînt în arest preventiv, sînt maltratați în timpul anchetei, ca să recunoască și alte fapte, pe lângă cele comise. Astfel se rezolvă toate cazurile: dacă cineva a comis un act de tilhărie, toate actele similare îi sînt atribuite, și Poliția și-a îmbunătățit statistica. Nici nu-i interesează, că astfel se pedepsesc persoane nevinovate, iar vinovații nu sînt identificați, pentru că se încheie urmărirea penală.

Condițiile în Penitenciarul din Tîrgu-Mureș și Bistrița sînt total diferite. La Bistrița conducerea este mai severă, dar drepturile sînt mai respectate. La Tîrgu-Mureș, deși conducerea este corectă, mai sînt uneori abateri. La Bistrița, cei care aveau bani, puteau să-și cumpere cele necesare, la Tîrgu-Mureș nu. La Bistrița medicii ne asigurau medicamente, la Tîrgu-Mureș am primit doar vitamine. La Bistrița plimbarea zilnică a durat între o jumătate de oră pînă la o oră, la Tîrgu-Mureș durează 10 minute. La Tîrgu-Mureș uneori dorm 5 persoane în două paturi, există rîie, nu se schimbă lenjeria, nu se spală hainele, baia săptămînală durează doar cîteva minute, la Bistrița fiecare deținut are un pat, săptămînal se schimbă lenjeria și hainele, există o baie comună o dată la săptămîină, dar am avut duș în cameră, și de trei ori pe săptămîină se asigura apă caldă. La Tîrgu-Mureș WC-urile nu sînt dezinfectate, nu au aerisire, cînd cineva din cameră își face treaba, mirosul este insuportabil. În camere nu este lumină corespunzătoare, zi și noapte arde neonul.

Am lucrat timp de trei luni (am pus gresie și faianță), pentru care am primit suma totală de 7520 de lei. Nu am fost forțați la lucru, gardienii ne spuneau să lucrăm ca și în viața civilă, pentru că din penitenciar trebuie să ieșim sănătoși, ne mai așteaptă viața.

În timpul liber puteam să ne uităm la televizor, să ascultăm casetofonul (eu nu sînt de acord cu această măsură, pentru că îi deranjează pe deținuții cărora nu le place respectivul gen de muzică), să citim cărți, reviste și ziare (biblioteca penitenciarului este bogată, conține o serie de cărți bune), să jucăm șah. La Bistrița era și teren de tenis.

Perioada de detenție a fost deosebit de grea pentru mine. Din punct de vedere psihic am fost epuizat — din acest motiv am primit medicamente la Bistrița. Viața mea familială s-a distrus, iar, după eliberare, mi s-a refuzat angajarea, cu motivul că vin din penitenciar. Doar cu intervenția comandantului Parchetului Militar și a prefectului am reușit să fiu acceptat la un concurs pentru post. Ce pot să fac, dacă nu sînt angajat? Să-mi tai venele în centrul orașului, sau să-mi dau foc? Ce vină am eu, după ce mi-am ispășit pedeapsa? Am stat, pe vremea lui Ceaușescu, peste patru ani în închisoare. Am fost condamnat la 10 ani pentru omucidere. După patru ani a fost identificat făptașul adevărat, iar eu am fost eliberat. Am stat la Brăila, în triumful morții, la vîrsta de 20 de ani. Am pierdut cei mai frumoși ani din viață. Iar acum, am mai stat pentru o amendă contravențională...

P. I: Cele mai neplăcute amintiri din perioada în care am fost deținut se leagă de scrisorile pe care nu le-am putut primi, și au fost trimise înapoi la familie, de acele momente în care mama, venită de la mare distanță, nu putea să mă viziteze deoarece în luna respectivă m-a vizitat deja soția, și de alte ocazii, în care aveam nevoie sufletească de a-mi vedea, auzi familia, dar datorită restricțiilor, acest lucru a fost imposibil. Simțeam că înnebunesc cu ocazia

vizitelor, cînd nu aveam voie să-i ating pe cei dragi. Contactele cu familia sînt atît de importante, nu înțeleg, de ce sînt acestea limitate.

R. J.: Am fost arestat la Timișoara, și am stat în perioada detenției preventive la Penitenciarul Timișoara. Condițiile de acolo erau mult mai inumane, decît la Tîrgu-Mureș. Dormeam uneori mai mulți în pat (chiar și cîte patru), eram plini cu rîie, ploșnițe. Nu se putea igieniza penitenciarul datorită supraaglomerării. Dar nu doar asta a fost problema. Mamei nu i s-a permis să vorbească cu mine în limba maghiară; de multe ori, cînd a venit la mine în vizită, i s-a zis că sînt la lucru și nu are dreptul să mă viziteze, deși nu eram la lucru; nu s-a acordat un pachet suplimentar cu ocazia Paștelui catolic, ceea ce a existat la Mureș etc. Detenția era mult mai restrictivă — și inutil restrictivă. Nu mă mir, că protestul deținuților din ianuarie a fost violent la Timișoara. Aici, la Tîrgu-Mureș, chiar dacă condițiile mai lasă de dorit, măcar comportamentul gardienilor și al conducerii penitenciarului este uman.

Concluzii și propuneri

După schimbările politice, intervenite în urma alegerilor din noiembrie 1996, România parcurge al doilea val de mari schimbări din ultimii șapte ani. Aceste schimbări vor aduce într-un viitor apropiat modificări și cu privire la situația persoanelor deținute și încarcerate. În același timp, Penitenciarul Tîrgu-Mureș se află în reconstrucție, la finalizarea căreia condițiile de detenție se vor îmbunătăți semnificativ.

Este greu de realizat un studiu asupra unei probleme care se află în plină modificare, dezvoltare. Este și mai greu de concluziona pe baza unor date și informații care nu sînt fixe. Totuși, se conturează cîteva idei, care sînt cunoscute și de cei care elaborează noua lege a executării pedepselor — ca urmare, îmbunătățirile necesare vor fi efectuate.

1. Respectarea prezumției de nevinovăție

Nimeni nu poate fi considerat vinovat de comiterea unei infracțiuni, pînă la rămînerea definitivă a unei hotărîri judecătorești imparțiale care stabilește vinovăția.

Deși acest drept este prevăzut și protejat de CR și de toate tratatele internaționale din domeniul drepturilor omului, în practică se încalcă în multiple moduri:

- a) în penitenciare deținuții preventivi au o situație mai restrictivă decît cei condamnați;
- b) vinovații prezumtivi sînt arestați, doar foarte rar se oferă inculpaților posibilitatea de a se apăra în libertate;
- c) anchetele penale, procesele judecătorești durează ani de zile, timp în care inculpații sînt tratați ca vinovați.

Soluțiile ar fi:

a) instaurarea unui regim special în penitenciare pentru deținuții preventivi conform ARM (art. 84–93) și REP (art. 91–98);

b) modificarea CP și CPP, prin care judecătorul să fie persoana care decide luarea măsurii de arest preventiv, și nu procurorul; persoana arestată să fie condusă imediat în fața instanței judecătorești care va decide asupra menținerii detenției;

c) modificarea art. 140 al. 2 din CPP, prin care detenția arestatului preventiv se poate prelungi pînă la jumătatea maximului pedepsei prevăzute de lege.

2. Îmbunătățirea condițiilor de detenție

Condițiile de detenție sînt într-o oarecare concordanță și cu posibilitățile economice ale țărilor. Astfel nu ne putem aștepta, ca în penitenciarele din România să existe exact aceleași condiții ca în cele din Elveția. Totuși, nu se poate permite, ca în penitenciare, din motive financiare, să se tolereze condiții inumane de viață. Scopul acestor instituții nu este doar de a-i pedepsi pe delincvenți, ci mai ales de a-i reeduca. Pentru un deținut, care nu are propriul lui pat, care este chinuit de insecte și de foame, acest scop nu este realizabil.

Posibilitățile, care în practică există deja (biblioteci, asistență religioasă etc) trebuie legiferate. Practica este mult mai favorabilă în acest domeniu, decît prevederile interne.

Trebuie modificate acele prevederi restrictive, care nu necesită investiții: cele privitoare la corespondență, pachete, folosirea hainelor civile proprietate personală. Totodată ar fi util să se efectueze inspecții regulate și ocazionale, de către persoane abilitate, între care și reprezentanții unor organizații neguvernamentale cu activități în domeniul drepturilor omului. Penitenciarele trebuie să manifeste o deschidere maxim posibilă față de reprezentanții presei și ai societății civile, pentru a înlătura orice îndoială în legătură cu tratamentul corect al deținuților.

La lucrările de modernizare a penitenciarelor este necesar să participe și deținuții. Cheltuielile „pierdute” la realizarea unor condiții mai favorabile pot fi recîștigate de societate dacă prin ele se realizează o educație civică a deținutului. (Nu se poate trece cu vederea, că în România nu numai unele dintre penitenciare se află într-o stare deplorabilă, dar și școlile sau instituțiile medicale. Prioritatea absolută, pe plan național, nu este realizarea unor penitenciare „lux”; comandanții locali, din fondurile disponibile și disponibilizabile trebuie să găsească soluțiile necesare de a îmbunătăți condițiile detenției.)

3. Profesionalizarea personalului

În urma declarației Ministrului de Justiție, tema demilitarizării personalului din penitenciare a fost dezbătută și combătută în diferite forme. Indiferent dacă ei vor deveni civili sau vor rămîne într-un cadru militar, profesionalizarea continuă și eliminarea celor care nu reușesc să înțeleagă sensul modern al detenției are o importanță deosebită.

Pentru a atrage un personal bine pregătit sau capabil de a fi bine pregătit, trebuie asigurat un nivel de salarizare favorabil, cît și alte avantaje (de ex. locuințe de serviciu, concedii mai lungi).

Specialiștii (psihiatri, psihologi, activiști sociali) — angajați sau voluntari — pot soluționa la nivel înalt o serie de probleme, ușurînd semnificativ munca personalului și oferind deținuților soluții optime.

